

CSALÁDI GAZDASÁGOK MAGAZINJA

Kistermelők

Lapja

65. évfolyam
2021.
február

Alapítva: 1956

2

RÉGI HÁZIÁLLATFAJTÁK

Újra felfedezett értékek

Robusztus és flegma az amerikai duroc

Régen honosult pulykafajtáink

Palóc Piac a Mátrában

Fejlesztés lóháton

Érdekességek az állattenyésztés világából

A széna korai etetésének előnyei és hátrányai

A választott tejelő borjak szénával való etetése egy olyan téma, mely a szakértők körében is gyakran vitatott kérdés. Kell-e etetni? És ha igen mikor, illetve milyen típusú takarmányt?

Lehet, hogy a háziállatokat is be kell oltani a Covid-19 megfékezéséhez

Mivel a koronavírus számos állatfajt, köztük háziállatokat is megfertőzhet, elképzelhető, hogy bizonyos állatfajok oltására szükség lehet a fertőzés terjedésének korlátozása érdekében.

Újra kell jelölni a Nagy-Britanniából az EU területére érkező állatokat

Az Egyesült Királyság EU-ból való kilépése miatti új szabályozás szerint január 1-jétől a Nagy-Britanniából bármely EU tagország területére szállított állatok jelölését módosítaniuk kell az állattenyésztőknek. Ez különösen az Észak-Írországra való szállításokat nehezíti meg.

Az állattenyésztéssel kapcsolatos bővebb tartalomért keresse fel naponta frissülő hírportálunkat, a magyarmezogazdasag.hu-t!

SZERKESZTŐSÉG:

Főszerkesztő: **Beregi-Nagy Edit**
Tiszteletbeli főszerkesztő: **Lengyel Zoltán**
Rovatvezető, korrekció: **Halmos B. Ágnes**
Tervezőszerkesztő: **Bagi Orsolya**
Titkárság: **Hajcsér Magdolna**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

Magyar Mezőgazdaság Kft.
1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf.: 294.
Telefon: 06-1 220-2226, 06-1 273-2280, 06-30 397-8432
E-mail: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu

FELELŐS KIADÓ:

Sári Enikő ügyvezető igazgató
Hájos László ügyvezető igazgató.

MARKETING ÉS ONLINE:

Marketingvezető: **Práger Ádám**
Marketingkoordinátor: **Kadosa Gábor, Kárpáti Eszter, Kovács Réka**
Szerkesztő: **Mizsei Károly**
www.magyarmezogazdasag.hu – az Agrárhírcsatorna

KIADÓ/IRODA:

Operatív vezető: **Laczó Angéla**
Terjesztés: **Karácsonyi Ildikó**
Pénzügy: **Fontos Éva, Lénárt Diána**
Ügyfélszolgálat: **Harangozó Tímea**
Telefon: +36 (1) 470-0411, +36 (30) 400-4839
E-mail cím: harangozo.timea@magyarmezogazdasag.hu

HIRDETÉSFELVÉTEL:

Dohány Árpád 06-70 232-4231
Apróhirdetés: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu
Minden jog fenntartva! A lapból értesítéseket átvenni csak a Kistermelők Lapjára való hivatkozással lehet.
A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.
A kiadó adatkezelési szabályzata elérhető a www.magyarmezogazdasag.hu/adatvedelem oldalon.

Árusításon úton terjeszti a Lapker Zrt., valamint az alternatív terjesztők.

Külföldön terjeszti: Color Interpress Kft.

1039 Budapest, Hatvány L. u. 14.

Tel.: 06-1 243-9232, fax: 06-1 243-9242

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.

Postacím: 1900 Budapest

Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján,

a hírlapot kézbesítőknél, www.posta.hu

WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>),

e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen,

telefonon 06-1 767-8262 számon,

levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen.

Külföldre és külföldön előfizethető

a Magyar Posta Zrt.-nél: www.posta.hu

WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>),

1900 Budapest, 06-1 767-8262, hirlapelofizetes@posta.hu

elofizetes@magyarmezogazdasag.hu

Belföldi előfizetési díj egy évre: 5100 Ft, fél évre: 2640 Ft

NYOMJA:

Ipress Center Central Europe Zrt., 2600 Vác, Nádás utca 8.

Felelős vezető: **Peter Krumholz** vezérigazgató

HU ISSN 0238-9533

KEDVES OLVASÓ!

Vajon értjük még a farsang üzenetét?

Egykoron a paraszti világban okos és praktikus módját fundálták ki a ködös, borongós időszakok, hosszú téli esték múlatásának, amely egyúttal közösségivé tette az amúgy egyhangú és monoton téli asszonymunkát. A fonók és a fosztók voltak a színterei az udvarlásnak, a fiatalok egymásra találásának, a mesemondásnak, a lányok munkára nevelésének, a nevetésnek és a mókának. Vélhetően februárban lehettek a legderűsebbek az esték. A szigorú szabályok alól rövid időre felmentést adó farsang közeledtével, talán bátrabban csensték el az orsót a legények, és kacérabban adtak csókot visszaváltásként a leányok. A farsangi multságba készülődés pedig akár hetekig is izgalommal töltötte meg a napokat, és a szalagos fánk édes-kelt illata is gyakrabban tölthette be a konyhát. A tél volt az időszaka a disznóvágásnak, amikor izgalmas frissesség rejtőzött a hajnal előtt kezdődő sürgésben-forgásban, és a családi összetartozás ereje lakozott a húsfeldolgozásban.

Napjaink világában – itt Európa közepén – fizikailag minden bizonnyal kevesebbet kell küszködni a mindennapi betevő előteremtésével és a ruhatárunk összeállításával! A különleges eseményekkel színesített napok számát pedig kedvünkre gyarapíthatjuk, és tucatnyi eszköz segítségével tölthetjük meg fényekkel, hangokkal és képekkel az otthonunkat. Ám lakozhat minden családtag szobájában saját TV készülék, számítógép, és mindig velünk lehet a végtelen lehetőségeket kínáló okostelefonunk, mégsem üzhetjük el a vágyat a társaságban megélt pillanatok iránt. Persze ezek valós találkozásokat kívánnak. Beszélgetéssel kibélelt családi ebédeket és délutánokat, színtereket, ahol összefuthatunk a barátokkal, és alkalmakat, ahonnan egy igéző tekintettel újtára indulhat egy életre szóló összetartozás. És legfőképpen időt, amelyet nem sodor magával az internet által ránk zúdított információkavalkád, időt, amelyet nem a függőséget okozó végelethetetlen filmek, sorozatok nézésében tékozunk el.

Igen, most a pandémia okán még inkább egyszemélyesre szűkült a világ, ám mégiscsak itt vagyunk a farsang havában! Hamarosan magunk mögött hagyhatjuk a sötét telet, és készülhetünk valami újra, étellel telire. De vajon szánunk időt annak felkutatására, hogy mitől lehet élhetőbb az elkövetkező világ?

Beregi-Nagy Edit

főszerkesztő

A hónap fotója

Minden hónapban várjuk olvasóink fotóit.

A fotók témái lehetnek: életképek a gazdaságban, tenyésztett jóság, madárvendégek a kertünkben, a természet szépségei, életkép egy gazdaságban, tájkép jóságokkal.

A fotók minimális nagysága: 2 MB (fekvő)

A fotónak tartalmaznia kell képaláírást: ebben fel kell tüntetni a fotó készítőjének a nevét, a fotózás dátumát és a fotó témáját!

Beküldési cím: bereginyagy.edit@magyarmezogazdasag.hu

A szerkesztőségünk által kiválasztott fotót minden hónapban ezen a helyen mutatjuk be.

A kép címe: **Harc a túlélésért**

A kép készítője: **Verasztó-Horváth Cecília**

Helyszín: **Szergény**

Fotózás dátuma: **2021. 01. 02.**

KEZDŐDHEK AZ OSZTATLAN KÖZÖSÖK MEGSZÜNTETÉSE

Tavaly az év közepén alkotta meg a Magyar Országgyűlés a fennálló osztatlan közös tulajdon felszámolásáról szóló törvényt azzal, hogy a részletes eljárási szabályokat kormányrendelet állapítja meg. A sok százezer osztatlan közös tulajdonban álló parcella tulajdonosai már nagyon várták a megjelenését, mivel ez a rendelet alapvetően befolyásolja jövőjüket, a tulajdonukhoz való viszonyukat.

ROBUSZTUS ÉS FLEGMA AZ AMERIKAI DUROC

Minél nagyobb genetikai potenciál rejlik az állatokban, és abból minél többet akarunk kihozni, annál nagyobb jelentősége van a technológiának. Mindennek komoly beruházási és üzemeltetési költsége van. Kevésbé intenzív termelési lehetőségek mellett a mutatók alacsonyabbak lehetnek, de ha a költségeinket is alacsonyabban tudjuk tartani, akkor még mindig nyereségesen lehet hizlalni.

MAGYARORSZÁGON IS LEHET JÖVŐJE AZ EMUNAK

A felsőlajosi farmon most 250 felnőtt emu él egy 10 holdas erdőben. Az első futómadarat 2006-ban vette Bogdán Jenő, előtte 24 éven át virág- és dísnövénykertésze volt, de váltani kényszerült. A lánya, Bianka, most végez a kecskeméti egyetemen, vidékfejlesztési agrármérnök lesz. Egyszer ő viszi majd tovább a stafétabotot.

AZ IZLANDI LÓ ÉS TENYÉSZTÉSE

Az első törzskancák a kétezres évek elején érkeztek hazánkba. Az izlandi lovak hivatalos tenyésztési célja egy egészséges, termékeny és kitartó hátasló, egy robusztus, mégis elegáns és sokoldalú ló kialakítása öt kiváló jármóddal. Ez a cél a sport- vagy hobbilovaknál jellemző, azonban lehet az izlandi lovaknak egy lovas körökben kevésbé kedvelt hasznosítási módja is: a húslótartás.

Négyből három vaddisznóra kilövés vár	3
Időszerű	4
Különdíjat kapott a magyarmezogazdasag.hu	6
Kezdődhet az osztatlan közösök megszüntetése	7
Rengeteg pénz – korszakváltó vidékfejlesztés	8
A juhok haszna a francia szőlészetekben	10
Robusztus és flegma az amerikai duroc	12
Régi háziállatfajták	14
Kecske „kisokos”	16
Régen honosult pulykafajtáink	18
Szelíd és kíváncsi madár az emu	20
Régi fajták a ma mezőgazdaságában	23
Érdemes előre felkészülni	24
A legjobb állattenyésztési innovációk	25
Hajráztak az árak	26
Rövídészőrű és drótszőrű magyar vizsla	28
Az izlandi ló és tenyésztése	30
Lóháton minden könnyebb?	32
Palóc Piac a Mátrában	34
Csak tanúsítvánnyal	36
A belga tyúk	37
Műtej, műhús, műtojás	38
Így neveljük palántát!	40
Kisállatok nagy bajban	42
Hollywood kedvencei	44
Kaktuszok és trópusi halak idehaza	45
Apróhirdetés	46
Fél évszázad a straszerek büvöletében	47
Rejtvény	48
Mennyei sült kacsamell fél óra alatt!	48
Címképünkön: Régi háziállatfajták, cikkünk a 14–15. oldalon. Fotó: Bocskay Zsolt	

Négyből három vaddisznóra kilövés vár

A jelenlegi, hazai állomány negyedére csökkentését jelölte ki célul a vaddisznóállomány szabályozásáról szóló nemzeti akcióterv. Ennek értelmében 2025. február 28-ig kell elérni a maximum 0,5 vaddisznó/km² állatmennyiséget Magyarországon.

tagállamot a vaddisznóállomány szabályozásáról szóló nemzeti akcióterv összeállítására kötelezett. Ezt az is indokolja, hogy mindaddig, amíg a betegség jelen van a vadállományban, súlyos kockázatot jelent a házi-

A szabályozás minden eddiginél intenzívebben vonja be az afrikai sertéspestis (ASP) elleni küzdelemben a vadászársadalmat, a vadaskertek és vadfarmok üzemeltetőit, illetve a vadászati hatóságot.

A nemzeti akcióterv következetes végrehajtása elengedhetetlen ahhoz, hogy megállítsák az ASP terjedését a vaddisznóállományban, ebben a munkában a Nébih minden érintett, de különösen a vadászársadalom segítségére, tudására számít – közölte a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal.

Az Európa-szerte jelentősen megnövekedett vaddisznóállomány fontos szerepet játszik az ASP terjedésében és fenntartásában, ezért az európai uniós afrikai sertéspestis-stratégia tavaly áprilisi módosítása minden

Fotó: PIXABAY

Vadászatra jogosultak feladatai:

– Minden vadászatra jogosultnak hosszú távú, többéves tervet kell készítenie arról, hogy milyen intézkedésekkel éri el a 2025. február 28-ig megkövetelt 0,5 vaddisznó/km² (0,5 vaddisznó/100 hektár) állomány-sűrűséget. A tervet a területi vadászati hatóságnak kell benyújtani 2021. március 31-ig.

– Minden vadászatra jogosultnak – a szigorúan korlátozott területbe tartozók kivételével – éves tervet kell készítenie a 2021/2022-es és az azt követő vadászati évekre arról, hogy miként tesz eleget az ASP-mentesítési terv diagnosztikai kilövésekre vonatkozó előírásainak. A tervet a területi vadászati hatóságnak kell benyújtani, az idei évben március 31-éig, a jövő évtől kezdve március 15-éig.

Területi vadászati hatóságok feladatai:

– Az egységesség érdekében minden területi vadászati hatóságnak írásban kell közölnie a vadászatra jogosultakkal, hogy milyen adatokat és milyen formátumban vár el a fenti tervekkel kapcsolatban. Határidő: 2021. február 28. Amennyiben a hatóság az adatszolgáltatás adatkörén vagy formátumán módosítani szeretne, azt az adott évben legkésőbb január 31-éig jeleznie kell az érintettek felé.

– Minden területi vadászati hatóságnak jóvá kell hagynia a vadászatra jogosultak által benyújtott terveket, melynek határideje minden évben április 30.

Vaddisznót (is) tartó vadaskertek és vadfarmok üzemeltetőinek feladatai:

– A vaddisznót (is) tartó vadaskertek és vadfarmok üzemeltetőinek 2021. március 31-ig írásos szerződéssel kell gondoskodniuk a vadállomány állatorvosi ellátásáról.

– Létesítményükre kidolgozott – és az ellátó állatorvos ellenjegyzésével is ellátott – járványügyi szabályzatot kell készíteniük és jóváhagyásra benyújtaniuk a Helyi Járványvédelmi Központ (HJK) vezetőjének, annak hiányában a megyei főállatorvosnak. A járványügyi szabályzatnak tartalmaznia kell a létesítményben maximálisan tartható vaddisznó-létszámot, a létesítmény vonatkozásában a befelé és kifelé irányuló forgalom szabályozását, valamint az ASP esetleges megállapítása esetén a vaddisznóállomány felszámolásának eljárásrendjét. Határidő: 2021. április 30.

sertés-állományokra, így magára a sertés-tenyésztő ágazatra is.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara honlapján szereplő információk szerint:

„Jelen ismeretek alapján általánosan kijelenthető, hogy ahol a vaddisznó-állomány sűrűsége 0,5 állat/négyzetkilométer alá csökken, ott a vírus lekorlátozza saját magát és végül a terjedése is megállhat. Magyarországon jelenleg átlagosan 2–2,5 állat/négyzetkilométer a vaddisznóállomány sűrűsége. Ezért érdemi előrelépést az állomány gyéritése és ezzel együtt a tetemek gyűjtése jelentene.”

A most megjelent nemzeti akcióterv részét képezi Magyarország ASP-mentesítési tervének. A 2021–2025. időszakra szóló, irányadó dokumentumot a közösségi elvárásokat, valamint a hazai sajátosságokat is figyelembe véve dolgozta ki a nemzeti klasszikus sertéspestis és afrikai sertéspestis szakértői csoporton belül működő ASP-akciócsoport. Az akcióterv célja, hogy a világszerte hatalmas kárt okozó betegséget sikerüljön ellenőrzés alatt tartani és mielőbb felszámolni az EU területén.

A nemrég elkészült, ötéves időszakra vonatkozó nemzeti akcióterv elérhető a NÉBIH honlapján: <https://portal.nebih.gov.hu/-/a-nemzeti-akciotervhez-kapcsolodolegfontosabb-feladatok-es-hataridok>. **BNE**

■ Veszélyeztetet a madárinfluenza

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Komárom-Esztergom megyében nagy létszámú pulykatartó helyeken mutatta ki a madárinfluenza-vírus jelenlétét, melynek eredete igazolhatóan vándormadarak fertőzöttségéhez köthető. A hatóságok és a pulykatartók a szigorú intézkedéseket megtették. Nem sokkal később megjelent a vírus egy Bács-Kiskun megyei tojóállományban is.

■ Digitális élelmiszeripari stratégiája

Jövő februárra készülhet el Magyarország Digitális élelmiszeripari stratégiája (Dés) – közölte az agrártárca. A stratégia fő célja, hogy az élelmiszeriparban is még inkább kihasználjuk az adatok nyújtotta lehetőségeket, ami által még hatékonyabb lehet az ágazat működése. A versenyképesség javítása érdekében a Dés meghatározza az élelmiszeriparban a digitalizációs megoldások felhasználási lehetőségeit is.

■ Kiadványok

Az élelmiszer-higiéniái előírásoknak megfelelő minőségű élelmiszer-előállítás elősegítése és még szélesebb körű megvalósítása érdekében Biztonságos élelmiszer-előállítás című kiadványt jelentetett meg a Nemzeti Agrár-gazdasági Kamara (NAK) a jogszabályok még szigorúbb betartásának érdekében.

■ Nem terjed a koronavírus élelmiszerekkel

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal közleménye szerint az élelmiszerek és csomagolóanyagok nem játszanak közre az egyébként cseppfertőzéssel emberről emberre terjedő koronavírus terjedésében. A ragályos kórokozót a hőkezelés és a sütés elpusztítja. A tárgykörben a Nébih honlapján bővebb és hiteles információkhoz juthatunk.

■ Emberi fogyasztásra is alkalmas

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság közleménye szerint emberi fogyasztásra alkalmasak a közönséges lisztbogár (*Tenebrio molitor*) lárvájából készített élelmiszerek. Az állásfoglalás zöld jelzést ad a lisztbogárlárvá élelmiszeripari felhasználásának, az ügynökség véleménye szerint ugyanis a rovarlárvából származó készítmények meghatározott tenyésztési és elkészítési feltételek mellett biztonságosak, egészségesek és magas fehérjetartalmúak. A lisztbogár lárvája egészben vagy por formájában emberi fogyasztásra alkalmas - közölték. Az EFSA ajánlását követően az Európai Bizottság és az EU tagállamainak feladata a lisztbogár lárvájának uniós szintű élelmiszeripari felhasználására vonatkozó jóváhagyás megadása.

Takarékbank: az állattenyésztőkre nehéz év vár

Azokon az állattenyésztési területeken, ahol magas a vásárolt takarmánytól való függőség, a cégek nehéz évre számítanak az idén. A baromfi- és sertéshús esetében átmenetileg túlkínálatos az európai piac, emellett a takarmányok árába 2021 első negyedében épülhetnek be az előző év végi magas terményárak. Ezek eredményeként kerülhetnek kettős árnyomás alá az állattenyésztők, a takarmányok áremelkedé-

sét a feldolgozó oldalról érkező nyomás miatt nem tudják a vágóállat árában érvényesíteni. A szarvasmarhát tenyésztőknél az állattenyésztési divízió mellé jellemzően saját takarmánytermő terület is párosul, így kevésbé kitéttek a takarmánypiaci folyamatoknak. A húsmarha termékpálya szereplői optimistábbak voltak tavaly az utolsó negyedévben, mint egy negyedévvel korábban. – áll az MTI közleményében.

Meghosszabbodik a szarvasmarha tej-állattóléti felhívás kötelezettségvállalási időszaka

A 2020 utáni Közös Agrárpolitikával kapcsolatos jogalkotási eljárás elhúzódása miatt az Agrárminisztérium (AM) – az átmeneti időszak áthidalása érdekében – egy évvel meghosszabbította „A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állattóléti támogatás” pályázati felhívás kötelezettségvállalási időszakát – közölte az agrártárca.

A közlemény szerint a hosszabbítás eredményeképp továbbra is elérhető lesz a támogatás azon kedvezményezettek számára, akik jelenleg részt vesznek a programban és élni kívánnak e lehetőséggel.

A kötelezettségvállalási időszak meghosszabbítása 2021. január 25-étől 2021. február

22-éig, a Magyar Államkincstár által közzétett elektronikus formanyomtatvány ügyfélkapun keresztül történő benyújtásával kérelmezhető. A kötelezettségvállalási időszak meghosszabbítására irányuló kérelem visszavonására a kincstár 2021. március 11-éig lehetőséget biztosít – tették hozzá.

Az AM felhívta a figyelmet arra is, hogy amennyiben a gazdálkodó nem kíván élni a kötelezettségvállalási időszak meghosszabbításának lehetőségével, úgy nem szükséges kérelmet benyújtania, azonban a benyújtásra rendelkezésre álló határidő jogvesztő hatályú. A vállalt tevékenységeket a kötelezettségvállalás teljes időtartama alatt be kell tartani.

A kukorica felvásárlási átlagára Magyarországon (2018–2020. október)

Kukorica, morzsolt (hibrid vetőmag nélkül) Ft/kg

Forrás: KSH / MTI/A Széchenyi I. MTI | www.mti.hu

Az elmúlt öt év átlagához képest 14 százalékot meghaladó mértékben nőtt a kukoricatermelés volumene, ezáltal elérte a 8,3 millió tonnát. Az exportáru alapanyag mennyisége mintegy 2 millió tonnára tehető – tájékoztatott az Agrárminisztérium

Gondok a sertéságazatban

Magyarország intézkedéseket sürgetett a sertéságazat helyzetének javítására az Európai Unió mezőgazdasági és halászati minisztereinek videokonferenciáján. A tanácskozáson tizenhárom tagállam – köztük Magyarország – kérésére kiemelt téma volt a sertéságazat helyzete. 2020-ban a különböző típusú korlátozó intézkedések csökkentették a belső piaci értékesítési lehetőségeket és szűkítették az exportpiacokat is. A sertésárak meredek csökkenésével párhuzamosan a takarmányárak jelentősen növekedtek az elmúlt időszakban, ez a kettős hatás rendkívül nehéz helyzetet teremt a termelők és a feldolgozók számára is. *Janusz Wojciechowski* mezőgazdaságért felelős biztos jelezte, hogy a Bizottság jelenleg nem lát okot konkrét intézkedések meghozatalára, de szorosan nyomon követi a sertéspiaci helyzetet – tájékoztatott az Agrárminisztérium.

Az új kockázatkezelési rendszerhez februártól lehet csatlakozni

Az időjárás káresemények mellett a gazdasági és piaci jellegű kockázatoknak is kitett mezőgazdasági termelők számára – mezőgazdasági krízisbiztosítási rendszer néven – egy új kockázatkezelési eszközt vezet be a Magyar Államkincstár közreműködésével az Agrárminisztérium (AM) – közölte a szakértő.

Közleményük szerint a biztosítás és a támogatás elemeit ötvöző új eszköz az időjárás káresemények kezelése mellett a mezőgazdasági termelőnek nem felróható olyan kockázatokból fakadó jövedelemcsökkenés enyhítésére nyújthat segítséget, mint például az állat- és növénybetegségek, a piaci árak csökkenése, jelentős értékesítési lehetőségek elvesztése, a devizaárfolyamok változása vagy éppen a termelés során felmerülő költségek növekedése.

A csatlakozásra 2021. február 1-jétől nyílik lehetőség. Az elektronikusan benyújtott csatlakozási kérelmeket 2021. február 28-áig fogadja a Magyar Államkincstár, mint krízisbiztosítási szerv. Azok a termelők, akik csatlakoznak a krízisbiztosítási rendszerhez – a megművelt földterületük és tartott állatállományuk alapján megállapított –, kedvezményes hozzájárulási díj megfizetésével egy kölcsönös kockázatkezelési alap kedvezményezettjei lesznek.

Hiánypótló könyv jelent meg

Nemzeti kincsünk a kuvasz címmel könyvet adtak ki a hungarikum bizottság támogatásával. Az Országgyűlés 2003-ban a magyar kutyafajtákat nemzeti kincssé nyilvánította, majd a 2017-ben a Hungarikum Bizottság mind a 9 magyar kutyafajtát, köztük a magyar

kuvaszt is hungarikummá minősítette. Jelenleg az agrárminisztérium többféle módon is támogatja a magyar kutyafajták egyedszámának bővülését, például több tízmillió forintos forrást biztosítanak a DNS-alapú vizsgálatokra és a népszerűsítő programokra is.

Fotó: BNE

V. Németh Zsolt miniszteri biztos és Pischoff Ferenc, a Magyar Kuvasz Fajtagondozó Egyesület elnöke mutatta be a könyvet

Folyamatosan jönnek létre az öntözési közösségek

Folyamatosan bővül az öntözési közösségek száma: tavaly év végéig 25-en kaptak elismerést a működésre – közölte az Agrárminisztérium.

Jelenleg körülbelül 200 ezer hektáryi terület rendelkezik öntözésre vonatkozó vízjogi engedéllyel, viszont a magyar gazdák 400-500 ezer hektárt is öntöznének. Ennek érdekében létrejött a Nemzeti Földügyi Központban az öntözésfejlesztési főosztály, az új öntözési gazdálkodási törvény és a végrehajtási rendelete pedig lehetővé teszi, hogy mi-

nél egyszerűbben és gyorsabban hozzá lehessen férni az öntözés megvalósításához szükséges jogosultságokhoz – hangsúlyozták.

A gazdák közötti együttműködés kifejezetten fontos, az új jogszabály ezért hozta létre az öntözési közösségek kategóriáját. Ezek a csoportok speciális támogatási formákat is igénybe vehetnek, készíthetnek környezeti körzeti tervet, és akár harmadlagos művet is üzemeltethetnek az öntözési körzeten belül – olvasható a tárca közleményében.

Kutatják az A2-es tejet

A Debreceni Egyetem (DE) kutatói szerint az A2-es tej az utóbbi évek legnagyobb tejipari innovációja. Sajátos fehérjeszerkezete miatt kevésbé okoz emésztési panaszokat, mint a forgalomban lévő tejek. A DE kutatói olyan szarvasmarhafajták feltérképezésébe kezdtek, amelyek ilyen, úgynevezett szupertejet állítanak elő – közölte honlapján az intézmény. Négy tejhasznosítás, va-

lamint a kárpáti borzderes szarvasmarhafajta tenyésztését vizsgálják, ezek a fajták ugyanis feltételezhetően A2-es tejet termelnek. A jelenlegi laboratóriumi vizsgálatok középpontjában az angol jersey fajta áll, amely a holstein-frízhez képest ugyan kevesebb tejet ad, azonban zsír- és fehérjeösszetétele sokkal jobb, és az első eredmények alapján A2-es tejet termel.

Különdíjat kapott a magyarmezogazdasag.hu

Kiadónk hírportáljának, a magyarmezogazdasag.hu-nak ítelték oda a Magyar Marketing Szövetség Internet Tagozatának nonprofit szakmai pályázatán Az Év Honlapja Különdíj 2020 elismerést média kategóriában. Büszkék vagyunk a Magyar Mezőgazdaság Kft. és portálunk elismerésére, mert igazolja, hogy jó irányba tartunk honlapunk fejlesztésével.

Kiadónk 2017-ben újragondolta online stratégiáját. Hírportálunk egységesítésével vágtunk bele a megújulásba, azzal a céllal, hogy az agrárium szereplői, a szakértőktől a hobbi szinten érdeklődőig a mi honlapunkat tekintsék az elsőszámú tájékoztatósi pontnak.

A Kleffmann & Partner Piackutató Kft. elemzése alapján az azóta eltelt 3 év alatt a gazdálkodók körében a magyarmezogazdasag.

hu lett Magyarország harmadik legismertebb agrárhírportálja. Több mint 10 ezer cikk jelenik meg rajta évente, látogatottsága pedig meghaladja a havi 150 ezer egyedi látogatót. A digitalizáció fejlődésének megfelelően bármely okoseszközön kényelmesen el lehet igazodni a portálunkon.

Természetesen továbbra is dolgozunk azon, hogy egyre jobb, még jobban átlátható és még kedveltebb hírforrást építsünk az agrárium iránt érdeklődőknek.

A napi tájékoztatás mellett kiadónk elektronikus hírújsággal is szolgálja 25 ezer feliratkozóját, azonkívül három Facebook oldalunk szintén 25 ezernél több követőt ér el napról-napra. YouTube-csatoránkon több száz saját készítésű videóinterjú, tudósítás és képes összefoglaló közül választhatnak az érdeklődők.

Folyamatosan fejlődünk, 2020-ban pedig elindítottuk Instagram-oldalunkat is, ahol rövid idő alatt 2000-nél is több követőt

A díjat a Magyar Mezőgazdaság Kft. ügyvezető igazgatója, Sári Enikő vette át

örvendeztetetünk meg szebbnél szebb agrárképekkel – olykor humorral fűszerezve. Mindezekon kívül LinkedInen is megtalálnak minket az érdeklődők.

Az Év Honlapja megmérettetésén 14 tagú szakmai zsűri vizsgálta az indulókat és pontozta őket öt kiemelt szempontot figyelembe véve: a design, a felhasználói élmény (user experience), a nevezett kategóriának megfelelő tartalom, a kreativitás és a rezponzivitás alapján. Idén összesen 289 honlapot, applikációt, kreatív- és technológiai megoldást, valamint digitális marketingkampányt neveztek a digitális pályázatra.

Cégünk, a Magyar Mezőgazdaság Kft. idén ünnepli alapítása 30. évfordulóját. Tizenegy nyomtatott kiadvánnyal vagyunk jelen a magyar agrármédia-piacon, és természetesen a digitális világ trendváltásai sem robotgattak el mellettünk. Számos online csatoránkkal alkalmazkodtunk az agráriumban zajló generációváltáshoz és az új igényekhez. Így elmondhatjuk, hogy a Magyar Mezőgazdaság Kft. az agrárium komplex hírközlő médiuma, amely nagyon széles skálával áll a hírekre szomjazó közönség rendelkezésére.

Kadosa Gábor

magyarmezogazdasag.hu

Hitelesen az agrártársadalomért immár 30 éve

Eseménykalendár Pénzügy Növénytermesztés Állattenyésztés Élelmiszeripar Kert, Szőlő, Bor Művelés Érték, Vált, Hal Gépészet Légiport

Családi gazdálkodás: kedvezőbb adózási rendszer 2.

Csak rosszabb ne legyen! - Válságkezelés a Vajdaságban

A csapatok ideális mennyiségének és elosztásának köszönhetően, tavaly kiváló eredmények

Fendt 1100 Vario MT: a legnagyobb traktor, fokozatmentes hajtóművel

A Fendt 1100 Vario MT szériával, a német gyártó a gumihévedéres járszerkezeti traktorok 611 LE és 673 LE közötti teljesítménycategóriáját fedi le.

Már árban is egyre versenyképesebb a növénytalapú burger a húspogácsával

Az Impossible Foods Inc. - növényi alapú burger pogácsákat, az Impossible Burger étnevezésű termékeket forgalmazó vállalat - bejelentette, hogy 15%-kal csökkentéi árait az amerikai ételmisszerforgalmazó vállalatok számára, így növelve a keresletet.

Kezdődhet az osztatlan közösök megszüntetése

Múlt év közepén alkotta meg a Magyar Országgyűlés a fennálló osztatlan közös tulajdon felszámolásáról szóló törvényt azzal, hogy a részletes eljárási szabályokat kormányrendelet állapítja meg. A sok százezer osztatlan közös tulajdonban álló parcella tulajdonosai már nagyon várták a megjelenését, mivel ez a rendelet alapvetően befolyásolja jövőjüket, a tulajdonukhoz való viszonyukat.

A rendelet részletesen szabályozza a természetbeni megosztás megindításának szabályait, a szükséges dokumentumokat. A megosztást kezdeményező tulajdonostárs ügyfélkapun keresztül kap hozzáférést az adott ingatlan tulajdoni lapjára bejegyzett tulajdonosoknak és egyéb érdekeltnek azon adataihoz, melyek szükségesek az eljáráshoz, és megkapja a hozzáférést az úgynevezett osztóprogramhoz is, mely a megosztáshoz szükséges műszaki dokumentációt, a térképvázlatot és a területkimutatást állítja elő a megosztásba bejelentett ingatlan adatainak figyelembevételével. Az osztóprogram nyilvánvalóan nem lesz képes önmagában a megosztás levezénylésére, mivel óhatatlanul lesznek olyan tulajdonosok, akiknek a tulajdoni hányada nem éri el az adott művelési ágra előírt minimális területet (szántó, legelő, erdő, rét művelési ágban az 1 hektárt, szőlő, gyümölcsös, kert művelési ágban a 3000 négyzetmétert), és más olyan tényezők is adódhatnak, amelyek emberi beavatkozást igényelnek. Emiatt a feleknek egyezséget kell kötniük a megosztásról, amelyet viszont nem feltétlenül kell egyszerre, egy időben aláírniuk. Itt is él az a szabály, hogy annak a tulajdonosnak, aki nem elérhető az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett adatai alapján, az egyezséghez való hozzájárulását megadottnak kell tekinteni. Az eljárásnak 90 napon belül kell lezajlania. Ha ez alatt az idő alatt a megosztási egyezséget a tulajdonosok nem nyújtják be, a földhivatal visszavonja a kezdeményezőtől az osztóprogramhoz való hozzáférést, és az eljárást megszünteti.

Abban az esetben, ha egyik tulajdonostárs tulajdoni hányadának területe sem éri el a törvényben írt minimumot, akkor úgy-

nevezett bekebelezésnek van helye. Ebben az esetben a legnagyobb tulajdoni hányaddal rendelkező tulajdonostárs kezdeményezheti a többi tulajdonostárs tulajdonjogának ellenérték fejében történő megszerzését. Csak az a tulajdonostárs jogosult ennek kezdeményezésére, aki legalább 3 éve tulajdonos, vagy tulajdoni hányadát öröklés, ajándékozás, vagy közvetlen hozzátar-

amelyet a bekebelezőnek ajánlania kell, kivéve az erdőt, mivel az erdő értékbecslési ajánlatának kiszámítási képletét a rendelet melléklete tartalmazza. Amennyiben a bekebelező ettől az értéktől el kíván térni, úgy értékbecslési szakvéleményt kell készíttetnie. Amennyiben a tulajdonostárs nem fogadja el a bekebelező ajánlatát, úgy neki kell 30 napon belül kezdeményeznie egy új értékbecslést. A rendelet szabályozza azokat az eseteket, ha több tulajdonostárs jelzi bekebelezési szándékát, ill. ha a földön esetleg építmény található, valamint azt is, ha az Állam is a tulajdonosok között található.

Mind a törvény, mind a végrehajtási rendelet kétségtelenül nagy előrelépést jelent ahhoz, hogy a közös tulajdon jelentette ál-

FOTÓ: PIXABAY

tozótól történt vásárlás útján szerezte. A bekebelezést kezdeményező tulajdonostárs köteles az ingatlan tulajdoni lapjára bejegyzett valamennyi tulajdonostársat és egyéb érdekeltet értesíteni, megadva azt az árat is, amit ajánl az ingatlan további részeinek megszerzéséért. A Nemzeti Földügyi Központ honlapján lesznek megtalálhatók azok az értékbecslési ajánlati értékek településenként és művelési áganként,

datlan állapotok megszűnjenek. A gyakorlat fogja megmutatni, hogy az osztatlan közös földek megszüntetésére alkotott jogszabályok mennyire tudják céljukat betölteni. Mindazonáltal, ha csak a felére fog csökkenni az osztatlan közös tulajdonban álló földek területe, a parcellák száma, az is hatalmas változást eredményez a földek tulajdonosi szerkezetében.

Dr. Cenner Tibor

Rengeteg pénz – korszakváltó vidékfejlesztés

Fotók: BNE

Soha nem látott mennyiségű, 7537 milliárd forintnyi forrás jut a következő hét évben vidékfejlesztésre. Az idei és a következő év átmeneti időszak lesz, amelyben a régi szabályokból kiindulva, de már az új költségvetés lehetőségei szerint lehet támogatásokra pályázni. 2023-ban indul az új ciklus, amikor is gyökeres változások várhatók a támogatáspolitikai főbb elveiben. A minap konkrétumok is elhangzottak a vidékfejlesztési forrásokról.

A Közös Agrárpolitika, azaz az Európai Unió támogatási rendszere alapvetően két pilléren nyugszik. Az első pillér a jövedelem stabilizálását, a közjavak előállítását és a piacok egyensúlyát szolgálja, a második pillér pedig a vidékfejlesztési intézkedések sorozatát foglalja magában. Ez utóbbi a „kistestvér”, azaz a szűkösebb forrásokkal támogatott cél. A minap azonban éppen ez utóbbival kapcsolatban érkezett jó hír a hazai gazdálkodókhöz. A Közös Agrárpolitika (KAP) első és második pilléres támogatásai, illetve a nemzeti társfinanszírozás révén 2027-ig 7537 milliárd forintnyi forrás áll rendelkezésre a mezőgazdaság és vidék fejlesztésére – jelentette be Nagy István agrárminiszter. A hétköznapi gazdálkodó számára felfoghatatlanul nagy összeg jelentős növekedést jelent az előző pénzügyi ciklus lehetőségeihez képest még úgy is, hogy az unió költségvetési megszorításai ezt a pillért érintették a leginkább. Ez úgy lehetséges, hogy a magyar kormány – minden elemzői várakozásra rációval – nem

az eddig megszokott minimumszinten (17,5%) egészíti ki az uniós forrást, hanem azt 80 százalékra emeli. Ennek révén pedig megháromszorozódik a vidékfejlesztési forrásokra fordítható és a gazdák által megpályázható összeg.

Két átmeneti év következik

A költségvetés tehát új, ám annak új feltételek szerint kiírt pályázatai majd csak később jelennek meg. 2021-re és 2022-re olyan pályázati felhívásokat hirdethet meg Magyarország, amelyeket az eddigi költségvetési szabályok megengednek. Hogy ezek pontosan milyen jogcímeket takarnak majd, azt sajnos csak később, de még 2021 első negyedévében tudhatjuk meg. Az eddigi vidékfejlesztési programban 77 jogcímen lehetett pályázatot benyújtani rendkívül szerteágazó tematikában, kezdve a fiatal agrár vállalkozók támogatásától az állattartó telepek felújításán át a települési vízvédelmi beruházásokig. Jelenleg már

egyik jogcím sincs nyitva. Érdemes azonban figyelni az új vidékfejlesztési jogcímekeket, mert azokat a régi, megszokott szabályok szerint hirdetik majd meg, de már a megemelt költségvetéssel.

2023-tól új időszámítás kezdődik

A 2023–2027 közötti időszakban a vidékfejlesztési politika a Közös Agrárpolitika Stratégiai Terve szerint változik meg, a felhasználás pontos irányairól és tartalmi ele-

Fotó: PIXABAY

meiről még folyik a vita a különböző szakmai testületekben. Egyelőre nem hogy a kifizetési jogcímeiről nem lehet biztosat tudni, de az elvek és a fejlesztési irányok területén is igen nagy különbségek vannak. Hazai oldalról a döntéshozók azt ígérik, széles körű konzultáció kezdődik arról, hogy maguk az érintettek szerint milyen területen hasznosulnának legjobban a források, azaz mire költenének a legszívesebben. Általános elvárásai természetesen a magyar és az uniós döntéshozóknak is vannak. Hazai oldalról az fogalmazódott meg, hogy amennyire csak lehetséges, a forrásokat a versenyképesség növelésének szolgálatába kell állítani. A mezőgazdaság oldaláról a generációváltás elősegítése, a precíziós gazdálkodás térnyerése, a jövedelmezőség emelkedése kapott prioritást, az élelmiszeripar részéről pedig – mert ez az ágazat is támogatható a vidékfejlesztési pillérből – a feldolgozottsági szint és a minőség emelése felé vett irány kapott hangsúlyt. Az Európai Unió a vidékfejlesztés területén kilenc átfogó cselekvési területet vázolt fel – ezeknek kell az új stratégiai rendeletnek megfelelnie. Ezek sorrendben: méltányos jövedelem a gazdálkodók számára, ágazati versenyképesség növelése, a termelők helyzetének javítása az értékláncban, a klímaváltozás hatásainak mérséklése, a természeti erőforrások védelme, élőhelyvédelem, fiatal gazdák támogatása, foglalkoztatottság növelése és a biztonságos élelmiszerek fenntartható termelése. Ha röviden össze kellene foglalni a célokat, azt a fenntarthatóság és modernizáció szavakkal lehetne megtenni.

A legtöbb kérdésben nem is állnak távol a tagállamok elképzelései, sőt, sok esetben

az Európai Parlament és az Európai Bizottság is hasonló állásponton van. Sok vita van azonban az úgynevezett agrárökológiai alapprogramról (eco-schemes). Szembetűnő, hogy a készülő stratégiai dokumentum több eleme is a támogatási rendszer kizárásáról, környezetbaráttá tételéről szól, a döntéshozók szerint ugyanis ezek a vállalatok szükségesek az agrárium oldaláról az európai adófizetők felé, akik pénzből végül is a támogatási rendszer építkeznek. Komoly vita van arról, hogy a tagállamok és végső soron a gazdák erre a célra a források mekkora hányadát fordítsák. A parlament a források 30%-t száná zöld célok

megvalósítására, a bizottság 20%-os hányadot javasol. A tagállamoknak ezt a részt kötelezően kell majd kínálniuk, a mezőgazdasági termelők pedig önkéntesen vállalhatják plusztámogatás fejében. A mezőgazdaság technológiai megújításával kapcsolatban már kevesebb a nézetkülönbség. Az új KAP a várakozások szerint ösztönözni fogja a tudásra és innovációra irányuló beruházásokat úgy, hogy azokat minden mezőgazdasági vállalkozó alkalmazhassa, legyen az egyéni gazdálkodó vagy nagyüzem. A precíziós technológiák terjesztése mindenkinek közös érdeke, hiszen ezek egyaránt szolgálják a termelés hatékonysá-

gának növelését, illetve a környezet védelmét. További jelentős összeg áll majd rendelkezésre a Horizont Európa kutatási programban. Ebből az összegből kifejezetten az élelmiszeripar, a mezőgazdaság, a vidékfejlesztés és a biogazdaság területéhez kapcsolódó kutatási és innovációs tevékenységek lesznek támogathatók.

Sok víz lefolyik még a Dunán, míg a 2023 utáni támogatási rendszer megszületik majd. Az már látszik, hogy alapvető szemléletbeli változásokat vár el az unió a gazdáktól, és sajnos az is bizonyos, hogy a szándékok ellenére a rendszer nem lesz egyszerűbb, sőt... Azonban addig is érdemes koncentrálni az idén kiírásra kerülő pályázatokra, mert a startpisztoly heteken belül eldördül. Rengeteg pénz sorsa dől majd el.

L. A.

A juhok haszna a francia szőlészetekben

A szőlőtermő területek juhokkal történő legeltetése sikeres „szövetséget” jelenthet mint a juhtenyésztőnek, mint a szőlőbirtokosnak, egy olyan nem túl távoli országban, mint Franciaország. Hazánkban talán még a gondolat is rémálmokat gerjeszt a szőlőtermelők körében, de vannak vállalkozó, „kockázttal” hajlamos szőlészek, akik próbára teszik ennek a módszernek a létjogosultságát. Az alábbiakban erről olvashatunk hasznosnak mondható tapasztalatokat.

A fent említett, szerzett tapasztalat egy egészen véletlen „kerítés-bal- esetnek” volt köszönhető. Történt, hogy egy francia szőlészetben a saját legelőterületüket elhagyva legelészték a szomszéd anyajuhai. A figyelmetlen, „vétkes”, ám lelkiismeretes juhtenyésztő felkereste az érintett szőlőbirtokost és együtt mentek a szőlőbe az okozott károk felmérésére. Mindkettőjük számára meglepetés okozott a látvány. A juhok csak a fűvet legelték le a sorközökben anélkül, hogy hozzáérttek volna a szőlő leveléhez vagy a szőlőtőkékhez. A történet azóta hódító útjára indult: miért is ne lehetne juhok kiegészítő legelőterületeként hasznosítani a szőlősorok közötti zöldterületeket? Mindez lehetővé tenné a szőlőskert-tulajdonosoknak, hogy dupla hasznot húzzanak a juhok szőlészetekben történő legeltetéséből. A szőlő tulajdonosának nem kell gyomtalánítani, trágyázni a szőlősorokat, a juhász pedig ingyen legelőhöz jut. Egyébként ily módon, azaz legelő-

területként használni a szőlőskerteket, egyáltalán nem szokványos hasznosítási mód még Franciaországban sem, még inkább nem a mi hazánkban. És ha a módszer nem is teljesen új, annak elfogadása, még inkább gyakorlati alkalmazása, még további tapasztalatokat igényel.

Speciális területek, téli legeltetés

A Francia Állattenyésztési Intézet, és több dél-nyugat franciaországi agrárkamarával partnerségben, együttesen vezetik az úgynevezett Brebis_Link (Anyajuh_Kapcsolat) projektet, amelynek célja, hogy kimutassák a juhok legeltetésének e kevésbé ismert és kevésbé elterjedt módjából adódó gyakorlati hasznot. E témában, elsősorban az ország nagy, dél-nyugati zónáját (Dordogne, Gironde, Lot, Pyrénées-Atlantiques és Haute-Vienne) tanulmányozták, mivel ez a régió valós állapotában mutatja be ezeket, a legeltetés szempontjából kiegészítő

legelőterületeknek a sokaságát, amelyek nagyon gyakran összefüggően egymáshoz kapcsolódnak. Így a gabonatermelő parcellák vetetlen sávjai, az erdős területek, gyümölcsösök, kertek és szőlőbirtokok gyakran valóságos egységet alkotnak.

A Brebis_Link programtól várják többek között a szőlőbirtokok juhokkal történő legeltetésének a gyakorlati tapasztalatait, és e módszer kidolgozását is abból a célból, hogy kialakítsák, majd megerősítsék a juhtenyésztők és a szőlőbirtokosok közötti hasznos együttműködést. A program a Monbazillac Mezőgazdasági Szakközépiskola egyik parcelláján, a juhok eredeti helyén végzett kísérletekre alapult, amelyet négy juhtenyésztő és hat szőlőbirtokos bevonásával végeztek. Elsősorban négy paramétert vizsgáltak:

- anyajuhok agrárgazdasági szerepét,
- esetleges, juhok által okozott károkat,
- az állatok jólétét és
- azt a munkaidőt, ami a tenyésztőknek többletfeladatként jelentkezik.

A szőlőbirtokokon a legeltetés 6 hónapig, az ős közepétől tavasz közepéig valósult meg, így októbertől (a legutolsó szüretet követően) márciusig (az első rügyek megjelenése előtt). A téli időszakban, a szőlőskertekben nem végeztek semmilyen vegyszeres kezelést, így a sorközök veszély nélkül legeltethetők voltak. Azonban, az olyan mechanikai műveletek során, mint pl. a venyigék metszése, vagy a kötözés, a juhokat nem engedték a sorok közé.

Kevesebb élőködő, de marad a réz

Az élőködők jelenléte a szőlősorokban teljesen elhanyagolható nagyságrendű, viszont a Cu-tartalmú vegyszerek (pl. rézgálic, bordói lé) alkalmazásának kérdése nagyon fontos téma, amire pillanatnyilag még nincs válasz. Ezeket a szereket gyakran használják a szőlészetekben a növényzet védelmére, ami viszont a juhok egészségére hosszabb távon veszélyes hatású (májelfajulást, elhullást okoz). Tekintve, hogy a rézet ugyanolyan gyakran alkalmazzák a hagyományos szőlészetben, mint a biogazdálkodásban, ezért használata nagy figyelmet igényel. A tenyésztők bevezettek

egy elővigyázatossági elvet, amely szerint nem engedik ki az állataikat a rézzel történt kezelést követő napokban. Mi több, kíváranak egy esős napot, amely mintegy lemosa a levelekre került Cu-tartalmú vegyszer maradványait. A vizsgált tenyésztőnél a kb. 10 napig terjedő várakozás vált be. Rövidtávon a juhok kondíciója nem romlott és egészségügyi szempontból a „szűz” legelőparcellák (pl. szőlősorok) legeltetése lehetővé tette egy élősködőkkel kevésbé, vagy nem fertőzött legelőterület kialakítását. A javaslatok alapján a szőlőparcellákba eresztett állatok inkább anyajuhok legyenek, mint bárányok, mivel az utóbbiak kárt tehetnek a szőlőtőkékben vagy beszorulhatnak a szőlősorokban futó drótok közé. Mindezen túl, hogy elkerüljünk minden esetleges problémát, balesetet, előnyben kell részesíteni a magas kezeléssű szőlőtermelést. Ajánlott továbbá az anyajuhokat megnyírni mielőtt kiengednék azokat a szőlősbirtokra, azért hogy elkerüljük a gyapjú beakadását a szőlővesszőkbe, azaz kárt se okozzanak.

E módszer alkalmazása során a juhtenyésztő munkaráfordítása változó, mivel megállapodás tárgya lehet, hogy a szőlősbirtokos állít-e fel elektromos kerítést a parcellák körül vagy sem. Ha nem, a tenyésztőnek őrzőre van szüksége, aki biztosítja a juhok kiegészítő legeltetését és az itatást. Esetlegesen egy átmeneti fedett menedék kialakítása lehetővé tenné az állatoknak, hogy zord időjárás esetén védett helyre mehessenek. Mivel a szőlősorok átlagosan 1-3 méter közötti távolságban vannak egymástól és a juhok általában csoportosan haladnak, így a sorközökön való elosztás könnyen megoldható. Ha lehetséges, ajánlott a leggyengébb

sorközökbe a legnyugodtabb juhokat beereszteni, amennyiben el akarjuk kerülni az esetleges károkat.

Talajerő javulás a juhoknak köszönhetően

Míg a legelők növényi összetétele alapvetően a természetes körülmények között alakult ki, addig a szőlősbirtokosok más fűmagokat is vethetnek. A juhok tehát elegendő mennyiségben juthatnak hozzá a szükséges fűfélékhez, ami lehetővé teszi a tenyésztőknek, hogy takarékosan gazdálkodjanak a téli takarmánnyal.

Mivel sorközönként nagyon eltérő lehet az ott kialakult vegetáció tápértéke, mi több, gyakran ismeretlen, ezért szükséges lehet a juhoknak kiegészítő takarmányt is biztosítani. Gondolunk itt arra, hogy a parcellákba kihelyezett legtöbb állat eltérő szaporodásbiológiai vagy fejlődési állapotban van (üres anyák, vemhesség korai időszakában lévők, növendékjerkék). A vizsgálatba vont tenyésztők megállapították, hogy a sorközök természetes fűállománya változatos és étvágygerjesztő táplálékforrást kínál a juhoknak, mindemellett vitaminban és káliumban is gazdag. Ősszel az anyajuhok a száraz szőlőleveleket és a kocsányt is elfogyasztják. Szakvéleményében *Elisa Landais*, a Francia Állattenyésztési Intézet egyik gyakornoka, aki ezen a projekten dolgozott, a következőket írta: „A lágyszárúakkal történő felülvizetés, ha az sikeres volt, nitrogénben gazdagabb és sűrűbb vegetációt adott, mint egy természe-

tes legelő, melyre ez nem jellemző. Állította továbbá hogy, a projekt első két évében (2018–2019) a lelegeltetett parcellák takarmányértéke jelentősen megnőtt.” Mindezt *Camille Ducourtieux*, a Dordogne-i Mezőgazdasági Kamara munkatársa, a Brebis_Link koordinátora is tanúsítja.

A juhoktól származó állati szerves anyag, azaz a trágya további jelentős hozzájárulás a szőlőtermesztőknek, köszönhetően az ott legeltetett állatoknak. Hosszú távon tehát ez a módszer a tenyésztőknek is kedvező lehet, akik e kiegészítő területek talajerő-gazdagításán túl, olcsó takarmányhoz is juthatnak. Végül, hogy biztosan elkerülhetők legyenek azok a károk, amelyeket a juhok esetlegesen okoznak, lerágva például a fiatal szőlőleveleket, egy Wine Baa neve-

zetű készüléket fejlesztettek ki. Ez egy olyan orrmaszk, amely lehetővé teszi a juhok számára, hogy fűvet és gyomokat legelhessenek a gyepek magasságában, de megakadályozza őket abban, hogy a gyepek magassága felett, a szőlőben, a szőlővesszőkben kárt tudjanak tenni. Ez a maszk egy alsó részén nyitott, elöl viszont elzárt műanyag szájkosár. Amikor egy juh felemeli a fejét, hogy a talaj szintje fölött legeljen, a maszk megakadályozza a lombzat vagy a gyümölcs fogyasztását. Amikor a fejét lefelé ereszti, hogy legeljen, a szájkosár azt lehetővé teszi.

Ez a fajta szájkosár tehát a szőlősbirtokon történő legeltetéshez kiválóan alkalmazható, lehetővé téve, hogy meghosszabbítsuk a legeltetés időszakát tavaszig, kihasználva így a maximális fűsarlókat.

Reményeink szerint majd az idő megmutatja, hogy a juhok szőlősbirtokokra történő beeresztése nem homályosítja el a kedvező tapasztalatokat az érdeklődők, a szőlősbirtokosok és a juhtenyésztők körében.

Toldi Gyula PhD

Szent István Egyetem, Kaposvári Campus

KIS- ÉS NAGY GAZDASÁGBAN IS ÉRDEMES TENYÉSZTENI

Robusztus és flegma az amerikai duroc

„Duroc: vérében a minőség” – ezzel a mondattal hívja fel a gazdák figyelmét a Magyar Fajtatizta Sertést Tenyésztők Egyesülete. Az interneten elérhető reklámfilm olyan minőségű és stílusú, mintha egy új autót akarnának eladni, pedig egy 140 éves múltra visszatekintő, gyorsan népszerűvé váló állatról van szó.

Magyarországon a durocot tiszta vérben kizárólag a Magyar Fajtatizta Sertést Tenyésztők Egyesülete (FSE) tenyészt, mert erre csak nekik van engedélyük. Eicher József ügyvezető igazgatót kérdeztük a tartás és a tenyésztés új irányairól, de mindenekelőtt arról beszélgettünk, miért kell reklámozni azt a sertést, amely létszámát tekintve a harmadik legjelentősebb fajta Magyarországon.

– Azt mondják, jó bornak is kell a cégér, ami a mai világban már szinte mindenre igaz. Nagyon fontos, hogy a nagyüzemek és a kistermelők is jó minőségű sertést állítsanak elő, ehhez pedig tudniuk kell, hogy melyik fajtának mik az előnyös tulajdonságai, mik a vágóhídi és feldolgozó igények, vagy milyen technológiai adottságok vannak egy adott telepen. Ennek megfelelően kell kiválasztani a fajtákat a hatékony termeléshez. Szakmai rendezvényeken, tájékoztató anyagokon, személyesen és a médián keresztül szeretnénk tájékoztatást adni a tenyészállatainkról.

A durocnak más a színe, a felépítése, mint amit itthon megszoktak a tenyésztők. Ez nem nehezíti a fajta népszerűsítését?

– Nem, mert a végtermék fajták szórzete jellemzően színes. Anyai fajtákkal keresztezve pedig az utódok általában fehérek, pigmentmentesek, így ez a vágóhidak számára nem okoz gondot.

Van esélye annak a gazdának, aki nem képes mindig a legmodernebb technológiát megvásárolni?

– Ma már Magyarországon a legmodernebb technológiák is elérhetők, a kérdés csak az, hogy mit enged meg a pénztárcánk és az épületek mérete. Lehet bármilyen modern a technológia, ha nem megfelelő a kivitelezés és az üzemeltetés, ugyanakkor több odafigyeléssel egy kevésbé korszerű módszer is lehet nagyon hatékony. A gazdának tisztában kell lennie a lehetőségeivel, és a technológiával együtt kell kielégíteni azoknak a fajtáknak az igényeit, amelyekkel dolgozik.

Minél nagyobb genetikai potenciál rejlik az állatokban, és abból minél többet akarunk kihozni, annál nagyobb jelentősége van a technológiának. Fontos a hőmérséklet, a páratartalom, a levegő tisztasága, a fény, a padozat életkortól függő optimális beállítása. Mindennek komoly beruházási és üzemeltetési költsége van. Kevésbé intenzív termelési lehetőségek mellett a mutatók alacsonyabbak lehetnek, de ha a költségeinket is alacsonyabban tudjuk tartani, akkor még mindig nyereségesen lehet hizlalni.

Mennyit érdemes a takarmányra költeni?

– A modern fajták nagy szaporasági és hízekonysági teljesítményre képesek, de ennek eléréséhez nélkülözhetetlen, hogy

A durocot a XIX. században tenyésztették ki az Egyesült Államokban, a cél a maximális termelékenység elérése volt. A guineai vörös sertés mellett spanyol, portugál állatok, valamint az angol tamworth, illetve berkshire is szerepet kapott a nemesítésben. A munkát a kezdetekkor párhuzamosan végezték két államban, New Yorkban a durocon, Jerseyben a jersey dolgoztak, majd a kettőt keresztezték, és így alakult 1881-ra egy fajtává a duroc, amit két év múlva hivatalosan is regisztráltak. Már 1920-ban duroc volt az USA törzskönyvezett sertésállományának 40 százaléka, ma pedig az Egyesült Államok, Európa és Kína vezető fajtája.

kielégítsük az igényeiket. Fontos a takarmány-alapanyagok jó minősége, toximentessége, mert már nem lehet sok malacot jó vágóhídi minőségre gyorsan felnevelni konyhai maradékon és magtári söpredéken. Kocák esetében termelési ciklusuktól, hízók esetében pedig életkoruktól függően kell optimalizálni a beltartalmi értéket a fehérje, az energia, az aminosavak és a vitaminok tekintetében. Ez nem igényel olyan nagy beruházást, mint a technológia, viszont gyorsan megtérül. Jobb lesz a vemhesülési százalék, több, nagyobb malac születik, a kocának több lesz a teje, jobb kondícióban tudjuk leválasztani, így jobb lesz az újravemhesülés.

Minél jobb és optimálisabb a takarmány beltartalma, a hízóknak annál jobb a fajlagos takarmányértékesítése, nagyobb a tömeggyarapodása, rövidebb az elkészülési ideje, ezáltal kevesebb a hizlalás költsége, és nagyobb mennyiségű húst állít elő, amit a vágóhidak szívesebben vásárolnak.

Hogyan lehet a hízó kedvében járni?

– Olyan környezeti feltételeket kell biztosítani a számára, ami fajtájától és életkorától függően még belefér a komfortzónájába. Hiába jók a körülmények, ha gyenge az állomány, vagy ha nagyon jó malacok vannak, de nem szolgáljuk ki őket.

Az FSE által tenyésztett magyar nagyfehér, magyar lapály és ezek F1 keresztezései kiváló anyai tulajdonságokkal rendelkeznek, magas a szaporaságuk, jó a tejtermelő és malacnevelő képességük, hosszú élettartamúak, nagy ételjeljesítményre képesek. Gyakran előfordul, hogy a kistermelők szedett-vedett hízóállományokból meghagyott anyákkal próbálkoznak, de ezek erre alkalmatlanok. Ne felejtjük el, hogy malacot fialni csak a koca tud, ezért nem szabad sajnálni a pénzt arra, hogy jó és törzskönyvezett kocasüldőkkel teremtjük meg a tenyésztés alapjait!

A durocot, a pietraint, a hampshire-t és ezek keresztezéseit apaként kell használni az anyai fajtákra, így sok, szép és piacképes malac születik, amit jó áron lehet eladni vagy érdemes felhizlalni. Az ilyen állatok nagy növekedési erélyűek, a hizlalás alatt megbízhatóan hozzák az ezer gramm feletti tömeggyarapodást, és ezt a tulajdonságot folyamatosan megtartják a nagyobb vágási súly eléréséig. Kiemelkedő vágottest-minősítésűek, amely terjedelmes karajuknak, széles és mélyre terjedő sonkájuknak köszönhető. Összességében az értékes húsrészek aránya igen magas. A kevés takarmányból is gyorsan növekvő egyedek alacsony fajlagos költséggel érik el a vágó-

súlyt, jó minőségű sertéshúst garantálva. Ezek a fajták alkalmasak arra, hogy akár kisüzemi körülmények között is megbízhatóan termeljenek, ami feltétele a hatékonyságnak és gazdaságosságnak.

Milyen irányba megy a sertéstartás? Az sertéstartás járvány miatt csak a nagy, zárt rendszerű telepek tudnak életben maradni?

– Nem a méret határozza meg, hogy egy telep befertőződik-e valamilyen betegséggel, hanem az, hogy milyen a járványvédelme. Mindenre és állandóan oda kell figyelni, a kerítések állapotára, a szállító járművek tisztaságára, a betelepített állatok mentességére, a behajtó gépkocsik fertőtlenítésére, a dolgozók bejárására, a telep takarítására, a fertőtlenítésre, és így tovább. Aki ügyel ezekre és betartja a szabályokat, az nagy eséllyel elkerülheti a befertőződést, illetve jó állategészségügyi státusszal tud termelni.

Van-e a helyük a piacon a kistermelőknek, akik csupán néhány 10 jószágot tartanak?

– Mindenhol visszaszorulóban van a kisüzemi sertéstartás, aminek nagyon sok oka van, a generációváltástól a hatékonyságig.

Magyarországon még van igény a háztáji sertésre, amely a nevelésének körülményeiből adódóan jobb állagú, ízletesebb, és kiválóan alkalmas a magyar étkezési szokások kielégítésére, mint például a szárazárgyártásra. De kis létszámmal egy család megélhetését nem lehet biztosítani, csak esetleg kiegészíteni.

Rendben, legyen kiegészítés, de mégis, hogyan tudnak ők talpon maradni?

– A legfontosabb, hogy mérettől függetlenül hatékonyan és gazdaságosan kell

A robusztus, nagy rámájú és testkapacitású, sima és sűrű szőrű duroc színe a guineai ősök génjei miatt a gesztenyétől és a sötét cseresznyepirosztól a sárgás világos vörösig terjedhet. Jól alkalmazkodik a különféle tartástechnológiákhoz, kiemelkedő a stressztűrő képessége. Nyugodt vérmérsékletű, sőt, sokan flegmának mondják, mégis lendületes fajta. Hosszú élettartama kimagasló ételjeljesítménnyel párosul. A hízók súlya akár 380 kilogramm lehet – a rekord 410 kilogramm körül van –, a kocák pedig 300-350 kilósak. Általában 10-15 malac jön a világra, akiknek a túlélési aránya megfelelő gondosság esetén elérheti a 92 százalékot. Eredetileg zsíros volt a duroc, de a fogyasztók változó igényeihez igazodva a modern állatokban már igen magas az értékes húsrészek aránya. A duroc végtermék-előállító fajta, ezért az árutermelésbe kerülő tenyészkanokat anyai fajtákkal keresztezik, és az utódok lesznek a hízóalapanyagok. Árutermelés céljára fajtatisztán nem célszerű tartani a durocot, sem kisüzemben, sem nagyüzemi körülmények között.

végezni a sertéstartást. Az alacsony hízóárak még inkább sújtják a kistermelőket, ezért a költségeket is alacsonyabban kell tartani, viszont a takarékoság nem mehet a termelés rovására! Nehéz feladat ezt optimalizálni egy bizonyos méret alatt, hiszen sok esetben a kívánatos tartási, takarmányozási és genetikai feltételek sem adóttak. Hasonlóan a nagyüzemekhez, a kistermelőknek is – a lehetőségeikhez mérten – fejleszteniük kell az előbbieken felsoroltakat, hogy nyereségesen tudjanak hizlalni.

Bocskay Zsolt

Újra felfedezett értékek

Fotó: BNE

A gyermekeknek élmény, az időseknek időutazás ifjúságuk világába, a fiatalok és középkorúak számára gyakorlati hasznot is hozhat a régi háziállatfajták tanulmányozása. A családi gazdaságban napjainkban reneszánsza van az őshonos háziállatfajták tartásának: az ősi fajták előnyei, a hagyományápolás és az agrártámogatási rendszer okán.

Az Ős-Dráva Látogatóközpont legnépszerűbb része a Major, ahol féltucat magyar háziállatfajtát ismerhetnek meg a látogatók. A karámokat a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi örkerület vezetőjével, *Wágner Lászlóval* járjuk körbe, aki számos érdekességet is mesélt a jószágokról. A többi között azt, hogy az 1950–60-as évekre az intenzív állattenyésztés általánossá válása miatt, számos régi fajta kiszorult a tenyésztésből és a kihalás szélére sodródott. Megmentésük az elmúlt másfél-két évtizedben zajló génmentő programoknak, és természetvédelmi szakembereknek is köszönhető.

Látványa szívet dobogató

Daruszínú bikák, pirók színű borjak, extenzív tartás – ez jellemzi a magyar szürke szarvasmarha fajtát magyarázza *Wágner László*, majd hozzáteszi, a 18–19. századig a hazai szarvasmarha-állomány döntő hányadát ez a fajta alkotta. Fontos exportcikk volt. A hajdani csárdák is azért állnak egymástól napi járásnyira, mert lábon hajtották a hatalmas gulyákat a nyugati országokba. Az viszont máig

nem tisztázott, hogy mikor és hogyan került a Kárpát-medencébe. *Kubinyi Ferenc* paleontológus – aki 1856-ban az első történeti állattani munkát adta ki –, úgy vélte, hogy a honfoglaló magyarokkal érkezhetett a szürke marha. E népszerűvé vált vélekedést erősítette a 19. század végén készült Feszty-körkép, amely a honfoglalókat szürke szarvasmarhafogatokkal érkezve ábrázolja. De, hogy a 14. század előtt valóban jelen lehettek-e nagytű jószágok a Kárpát-medencében, igen-csak kérdéses. A régészek nem találtak erre utaló leleteket.

Ám az bizonyos, hogy aligha találhatunk a szürke szarvasmarhánál impozánsabb fajtát – mutatja a természetvédelmi szakember, *Wágner László*. Ugyanakkor – teszi hozzá – a húskihozatal és a tejhaszon tekintetében nem tudott versenyképes lenni a magyar tarkával, a holstein frízzel, és a brit húsmarhákkal. Így a 18. század végétől egyre jobban kiszorult a tenyésztésből, sőt a fajta fennmaradása is veszélybe került. Holott van, amiben verhetetlen a szürke marha: ridegen tartható egész évben és ellenálló a betegségekkel szemben. Napjainkban kiemelkedő jelentősége van az élőhelyek kezelésében és a biodiverzitás

megőrzésében. Szerepe várhatóan növekszik, hiszen a globális felmelegedés átformálja az élővilágot – számos növény- és állatfaj a klímaváltozás okán kipusztul egy-egy élőhelyről –, így szükség van olyan fajokra, amelyek a gyengébb legelőket is képesek jól hasznosítani.

A legmagyarabb arab lófajta

A Shagya-arab őshonos magyar lófajta 2004-től nemzeti kincsünk. A tetszetős küllemű ló hátsó- vagy fogatlóként is használható, nagyszerű hobbi- és sportló. Táv- és a vadászlovaglásra, valamint díjlovaglásra is alkalmas. Könnyed mozgású, hamar tanul, nyugodt természetű, kezes. A hagyományőrző lovasíjászok és a westernlovások előszeretettel választják ezt a fajtát.

A Shagya-arab lófajta kialakítása az Osztrák-Magyar Monarchia területén indult el, Bábolna, Mezőhegyes és Radautz (Rádóc) méneseihez köthető. A tenyésztése a 18. század végén indult, a cél egy gyors, kitartó, elegáns katonaló létrehozása volt. Tenyésztésük a Bábolna-Banapusztán megalapított Bábolnai Császári és Királyi Ménésben indult. A fajta a létrejöttét az Udvari Haditanács 1816-ban hozott parancsának köszönheti, melyben elrendelték, hogy Bábolnán a Császári és Királyi Ménésben álló, elsősorban keleti vérvű lóállományt csak arab telivér ménék fedezték. A fajtát kezdetben bábolnai arabnak hívták. A Shagya-arab elnevezést 1978 óta használják. A fajta névadója, Shagya Senior. A mén 1836-ban érkezett Szíriából Bábolnára. Utódai ma is a bábolnai ménésben élnek. A

Shagya-arab szürke, de a tarka kivételével minden más szín is előfordulhat.

A gatyás kecske

A parlagi kecskéket korábban tincses vagy gatyás kecskének is nevezték, hosszú, tincsesen kunkorodó szőrük miatt. A fajta eredete vélhetően a honfoglalás korába nyúlik vissza: a magyarok által hozott és a Kárpát-medencében akkor itt élők által tartott kecskék kereszteződéséből alakulhatott ki. A hosszú szőrzet előnyös a rovarokkal szembeni védekezésben, és a fizikai sérülésektől is védi az állatokat. Régen a paraszti gazdaságokban a teje és a húsa miatt is tartották a parlagi kecskét, amelynek nagy előnye volt, hogy szinte bármilyen zöldet elfogyasztott. Később a közepes tejhozama miatt a jobban tejelő fajták háttérbe szorították a tenyésztését. Gyakorta emlegetett mondás volt, hogy a kecskét lsten az ember bosszantására teremtette. Ennek oka, hogy a kecskék rendkívül kíváncsi természetűek, mindent megrágnak, a fák kérgétől a zöltségek leveléig.

A pásztorok segítője

A házi szamár, az emberiség legősibb háziállatai közé tartozik, mintegy hatezer évvel ezelőtt háziastították a Nílus völgyében. Ősei a núbiai, a szómáliai és az atlaszi vadzamarak voltak, amelyek a Szómáli-félszigettől Marokkóig húzóódó hatalmas területeken éltek egykor. E kedves és jámbor jószágot sokáig csak Afrika északi területén, a Nílus völgyében, valamint a Földközi-tenger partvidékén élő népek használták, főként teherhordásra. Később kereskedők máhás állata lett, akik átkeltek velük a hatalmas „üveghegyeken” és megérkeztek – mintegy 2 ezer évvel ezelőtt – Európa északibb országaiba. A magyar parlagi szamár mindössze 2003 óta önálló fajta és 2005-től védett őshonos háziállatunk. S bár a zamarak formái megjelenése sokféle

A Majorban lévő szürke marhák hozzá szoktak az ember közelségéhez, de a látogatóknak nem ajánlott a simogatásuk

lehet, a magyar fajta középtermetű, barna vagy szürke színű. Különös ismertetőjele lehet a szíjalt hát és a vállcsik, amely az ősi jellegre utal. Ugyanakkor az a csacsi, amelyik nem bír ily dísszel, még nem esik ki a magyar parlagi zamarak táborából. Egykoron hazánkban a zamarat a szegények állatának tartották, bár jelentős számban dolgoztak nagyobb földbirtokokon is, mint teherszállítók. Pásztorok fontos kísérői, társai voltak, amikor a jószággal kiköltöztek a nyári szállásokra.

Birka volt, de juh lett belőle

A cikta birkából mindössze néhány száz példány lelhető fel a világon. Eredeti őshazájában Németországban teljesen kipusztult, kizárólag hazánkban maradt fenn egy kisebb állománya. A 18. században a török uralom miatt néptelenné vált Dél-Dunántúlra betelepült svábokkal érkezett. Elterjedésével vált általánossá a birka szó, ami megkülönböztette a magyar juhoktól, de nevezték sváb juhoknak is. Évente kétszer nyírták, gyapja finomabb volt, mint a hazai fajtáké, egykor zoknik, ujjasok, kesztyűk készültek belőle. Az 1900-as évek közepéig elterjedt fajta volt, legtovább Baranya és Tolna megyében maradt fenn. A második világháborút követően hazánkban általánossá vált a merinó fajta tenyésztése. A ciktaállományokat merinókkal keresztezték, emiatt csaknem kiveszett a fajta. Amikor 1974-ben rendeletet hoztak Magyarországon az őshonos fajták fenntartására, a cikta tenyésztését pár tucat egyeddel kellett újraindítani. Az Állattenyésztési Felügyelőség összeszedte a környékből a még föllelhető cikta küllemű egyedeket a nagydorogi telepére, ahol megkezdődött a fajta megmentése. Napjainkban néhány be-

mutatóhelyen láthatjuk, illetve Nagydorogon és Vértestolán van egy-egy cikta nyáj.

A villanypásztor sem akadály

A rackák megmentése néhány lelkes hortobágyi és debreceni tenyésztőnek köszönhető, ezért is vált általánossá a hortobágyi racka juh elnevezés. A racka a legokosabb juh fajta, képes kicselezni a villanypásztor is – meséli Wágner László. Szaporcán az Ős-Dráva Látogatóközpontban azonban nemcsak a mezőn lévő elektromos szerkezet nem akadály számukra, hanem a majorból is képesek kiszökni a leleményes rackák, ha legelni támad kedvük.

A legősibb juh fajtánk, a racka gyökerei az i.e. 4. évezredig, Mezopotámia területére nyúlnak vissza. Ám az e területen akkoriban élő őseinek még felfelé álló, egyenes szarva volt. A juhok háziastításának színtere Délnyugat-Ázsia volt, ahol a nagyobb testű, hosszú farkú vadjuh faj, az arkal élt. Egyértelmű bizonyítékok nincsenek arra, hogy a juhok miként kerültek be a Kárpát-medencébe. Egyes elméletek szerint a honfoglaló őseinkkel érkeztek, míg mások azt állítják, hogy ázsiai eredetűek és a népvándorlás idején terjedtek el. Ugyanígy viták folynak a jellegzetes V alakban felfelé álló, függőleges tengelye körül csavarodott szarvval kapcsolatban is, amely valószínűleg mutáció eredménye és szelekció révén terjedt el.

Hazánkban a magyar racka juh létszáma az 1870-es években elérte a 4,5 milliót. Száz évvel később viszont a kedvezőbb hús-, tej- és gyapjúhozamú fajták elterjedése miatt a kihalás szélére került.

Egykoron az írhájából készült a suba, amely évszázadokon keresztül jellegzetes viselete volt a magyar pásztoroknak.

BNE

A tapasztalat szerint a leginkább leleményes juh fajta a racka

KEZDŐKNEK ÉS HALADÓKNAK

Kecske „kisokos”

Van, amit nem lehet könyvekből megtanulni, és van, amit igen. A kecsketartás buktatóira magunk is rájöhetünk, s az állatok eredendő kedvességéből adódó vidám pillanatokban tapasztati úton is bővelkedhetünk, mégis sokat segíthet egy jó könyv abban, hogy megértsük, mit akarnak a jószágaink, s hogyan tehetjük értük a legtöbbet.

A kecske a szegény ember tehene – sokszor hallottuk ezt a mondatot, amióta beléptünk a vidéken élők sorába, és a tyúkok, kacsák, juhok mellé kecskéket is álmodtunk a gazdasági udvarba. A közvélekedés szerint a kecske igénytelen állat, tartása, etetése, gondozása nem jelent különösebb problémát, ám a való életben nem mindig érvényesül ez a „papírforma”, ezen a területen bőven akadnak kihívások.

Ezért is jelenthet hasznos segítséget a *Kecsketartás – Gondozás, ápolás, sajtkészítés, hústermékek című könyv*, amely rendkívül alapos útmutatókkal szolgál akár a teljesen kezdőknek, akár azoknak, akik már jó ideje foglalkoznak a kecsketartással, de rendre akadnak kérdéseik az állatok etetésével, tartásával, almozásával, a hús vagy sajtkészítéssel, valamint a születendő utódok felnevelésével kapcsolatban. Mindezt a kötet olvasmányosan teszi, kerülve a sok-

szor idegenül hangzó latin kifejezéseket és nyakatekert tudományos elemzéseket, s nem titkolva a vidám lényű, játékos, s gyakran az egész család kedvencévé váló kecské melletti elköteleződésüket. A szerzők előszavukban hangsúlyozzák: egyre szélesebb körben terjed az a vágy – s erre a COVID-időszak tapasztalata csak rásegített, tesszük hozzá mi –, hogy minél több egészséges élelmiszert állítsunk elő s fogyaszszunk, akár szűkebb családi körben, akár a tágabb környezetünket is ellátva a felesleggel, ezért a kecsketartás jelentősége is megnőtt. A könyvben részletesen foglalkoznak a hús és a tej előállításának mozzanataival, a kecskesajtokhoz és savanyútej-készítményekhez pedig külön receptúrákat is mellékelnek. Így aztán ha bárkinek gondot okozna, milyen hőmérsékleten, mennyi ideig és mekkora intenzitással köpülje a tejszint, amíg kecskevajat kap, illetve milyen technológiát igényel az aludttej, a

kefir, a joghurt vagy az író előállítás, az praktikus segédanyagként használhatja a leírtakat.

A bütyök, a húzogató és a marok

A mindennapi farméletben sok olyan apró jelenség, probléma akad az utunkba, amit nem is olyan egyszerű megoldani, főként, ha nem vagyunk szakképzettek, vagy sosem dolgoztuk még állattartó telepen, netán családjunkban mi vagyunk az elsők, akik kecsketartásra adták a fejüket. E sorok írójának például leginkább a fejjel gyűlt meg a baja, miként azt korábban ehelyütt meg is osztottuk az olvasókkal. Hiába ültünk ugyanis a négy lábú kisszéssel, tiszta vödörrel, némi extra abrakkal és felkészült lélekkel a kecske mellé, az mindig odébb táncolt, így az első napokban egy cseppnyi tejet sem sikerült kinyerni a tőgyéből. Jobban jártunk volna, ha készítünk egy fejállást, vagy előtte gyakoroljuk a kézmozdulatokat, így ugyanis az első kísérleteink csúfos kudarcot vallottak: a kecske eltáncolt, hol a

vödröt borítva fel, hol majdnem minket. Ha hamarabb elolvassuk a könyvet, talán beruházunk egy kisebb fejtőgépre, arról ugyanis azt írják: „a kecsketartók nagy része nem kellően tájékozott a gépi fejtéssel kapcsolatban. A kecskéket minden probléma nélkül lehet fejtőgéppel fejni, és a gépekkel szemben támasztott követelmények sem különlegesek.” De hasznos útmutatókat kaphatunk volna a kézzel történő fejésre is, olyanra, hogy a különféle technikákat részletesen is leírják, így akit érdekel, elmélyülhet a bütökfejés, a húzogatófejés és a marokfejés megannyi rejtelmében. Sőt, mindehhez rajzos illusztrációkat és magyarázó szöveget is mellékelnek a szerzők, ami a könyvben megértést segíti.

Arra is válaszokat kerestünk volna, mit tegyünk, ha csak néhány állatunk van, és kevés helyünk, hogyan különítsük el a bakot a nőstényektől a párzási időszakon túl, s mit tehetünk a nem egy időben ivarzó állatok nyugalmaért. A könyvből kiderül például, hogy az ivarzás elindítására vagy szinkronizálására akár gyógyszerek is alkalmazhatók, de hatékony lehet ehhez a programozott világítás: a nappalok és éjszakák arányának megváltoztatásával, s így az őszi időszak „színlelésével” az ivarzást előbbre lehet hozni. Beszéltünk korábban olyan juhással, aki tudatosan alkalmazott ilyesféle módszert annak érdekében, hogy a bányái ne a húsvéti nagy dömpingben

szülessenek, amikor az értékük emiatt kevesebb, hanem korábban, így ezt a történetet is megerősítve láttuk.

Kölcsönbak vagy saját?

A legtöbb, hozzánk hasonló udvarban a bakkecske igazából csak nyűg, hiszen hasznossága alig pár napra korlátozódik, etetni viszont egész évben kell, ráadásul nem minden ilyen jószág „kezes bárány”. Vannak kifejezetten bolond bakok, akik a nyugalmi időszakban is szívesen böllenek akár a velük egy légtérben élő más kecskével, akár a juhokkal, de olykor még a kerítés mögé betévedő kutyákkal is. A mesterséges termékenyítés lehetséges megoldás, eredménye nem feltétlenül százszázalékos, és az is nehezíti a dolgunkat, hogy a környéken nem mindig találunk erre a feladatra szakembert. Ha pedig messziről érkezik hozzánk, az alaposan megdöbhatja a mesterséges termékenyítés összegét. Vagyis, ha osztunk-szorunk, hamarosan belátjuk, hogy ez a művelet nem gazdaságos akkor, ha csupán egy-két állatunk van. Másik megoldás a bérnemzés, vagyis ha kölcsönbakot hozunk a házhoz, netán a mi kecskénket visszük a fiús udvarba. Itt a szállítással akadhatnak nehézségeink, s azzal is, hogy vajon miként viselkedik az átengedett hím egy idegen környezetben, illetve fordított esetben hogyan érzik magukat egy

másik udvarban a saját jószágaink. Mielőtt saját bakot vásároltunk, mi magunk is élünk az előbbi lehetőséggel, ám ehhez szerencsére elég volt átmenni a patak túloldalán lakó szemközti szomszédhoz, s onnan áthozni hozzánk a bakot. Gazdája javaslatára egy rongydarabra szagmintát vettünk a mi kecskéinktől, remélve, hogy emiatt könnyebben követ majd minket.

Kezdő kecsketartóként persze nem könnyű eltalálni a pároztatás megfelelő időpontját. A jelek felismeréséhez szintén segítséget nyújt a könyv, miként ahhoz is, hogy később hogyan ismerjük majd fel a vemheséget, mit tegyünk, vagy mit ne tegyünk az ellés idején, hogyan bánjunk a gidákkal, miként lehet azokat az elválasztás után tejpotló tápszerrel nevelni. S persze ott vannak még az egyéb teendők, a takarmányozástól kezdve egészen a körmölésig. Etetni minden nap kell, de arra már több elmélet is létezik, hogy a kaszálók és legelők növényei, a gabonafélék, az ágak és lombok milyen arányban szerepeljenek az étrendben, s az sem mindegy, hogy gidát vagy épp ellés előtt álló anyakecskét táplálunk. Ha a kecskék a táplálékukat szabadon választhatják meg, akkor legelési idejük harmadrészét levelek, zsenge hajtások, sarjak, cserjék és ágak evésére fordítják, a lágyszárúak közül a pillangós virágúakat és a füveket keresik, s szívesen fogyasztják a sok cseresavat tartalmazó növényeket, amelyeket a többi állat rendszert elutasít – derül ki a könyvből.

A kecskék egészségének védelme, betegségeik felismerése, azok kezelése fontos és nagyon részletesen kidolgozott fejezet, a külső és belső élősködőkön át a felfúvódáson keresztül az akár emberre is áterjedhető brucellózisig mutatva be ezek előfordulásait. Néhány szakasz a kiadványban az eredeti kiadásnak megfelelően kifejezetten a németországi adottságokra reflektál, például emigy: „A kecskék friss vagy mélyhűtött spermával végzett mesterséges termékenyítése Németországban eddig nem tudott elterjedni. Más országokban, például Franciaországban értékes tenyészbakok szaporítására kihasználják annak előnyeit.” Ezeket az országspecifikus információkat nyugodtan kezelhetjük szakmai érdekességként, miként a különféle kecskefajták leírását és tenyésztésük történetét is.

Összegzésképp elmondható: jól megírt, logikailag átlátható, profin megszerkesztett, informatív, mégis olvasmányos könyvet tartunk a kezünkben, amit – ha elakadunk a saját utunkon –, kezelhetünk útmutatóként, szervezetőként vagy épp baráti segítséggént is.

Doros Judit

RÉGEN HONOSULT PULYKAFAJTÁINK

Ne tartsuk együtt a tyúkokkal!

Fotók: NBGK HGI

Túlzás lenne azt állítani, hogy az egekben lenne a magyar gazdák pulykatartási kedve, ennek háttérben pedig legfőképp a fajtákkal kapcsolatos félelmek, illetve tévhitek állnak. Nem vitás: a kispulykák nevelésének első hónapjaiban az állattartók fokozott odafigyelésére van szükség, a befektetett energia azonban távolról sem hiábavaló, sőt. Kiváló példa erre a bronz- és a rézpulyka, melyeket szívósság, betegségek iránti ellenállóság, s egyebek mellett kiváló húsmínőség is jellemez. Nem véletlen, hogy e fajták a Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ Haszonállat-génmegőrzési Intézet állatállományának is fontos részét képezik.

A napjainkban ismert pulykafajták kialakulásához hosszú évezredek folyamata vezetett, s bár e történetben mindmáig akadnak homályos foltok, jócskán vannak biztosnak tűnő támpontok is. Az eddig feltárt megkövesedett maradványok alapján nagy bizonyossággal kijelenthető, hogy ősük, a vadpulyka Észak- és Közép-Amerikából származik, a faj háziásítása pedig az időszámítás előtti évezredben kezdődött el. Az indián népek háziállatként, kutyáik mellett tartották a madarakat, melyek első példányai a feltételezések szerint a gyarmatosítást követően, a spanyol hódítók hajóin érkeztek Európába.

Hazánkban a Duna-Tisza közén kezdett elterjedni a faj – a magyar parlagi pulyka –, melyet fehér és fekete színben tenyésztettek. Utóbbi színváltozat állománya azonban csökkenésnek indult, s a 20. század derekára szinte már csak hírmondónak maradt belőle néhány példány. A fehér színváltozatot elődeink a mexikói fehér pulykával kezdték nemesíteni – céljuk a madarak testsúlyának növelése

volt. A magyar parlagi pulyka változatai kis számban, de ma is fellelhetők a Kárpád-medencében.

Génmegőrzési munka

Gödöllő déli részén, a festői szépségű arborétum szomszédságában terül el a Haszonállat-génmegőrzési Intézet (NBGK HGI) telephelye. Jogelődje, a Haszonállat-génmegőrzési Központ 2019-ben a tápiószzelei Növényi Diverszitas Központba integrálódott, ennek eredményeképpen pedig létrejött a Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ, mely ma Magyarország legnagyobb és egyben központi génbankjaként működik.

A telephelyen a cél évtizedek óta változatlan: az őshonos haszonállatfajták génmegőrzése, a bennük rejlő nemzeti értékek védelme, azok kutatása és fejlesztése, illetve oktatása a fő feladata az itt dolgozóknak. Köztük van Barta Ildikó génbanki tenyésztésvezető is, aki három évtizede, az intézet baromfi génbankjának létrehozásától kezdve

vesz részt a génmegőrzési és fajtafenntartási munkákban. A szakember lapunknak elmondta, az NBGK HGI a jelenleg őshonosként védett 35 magyar haszonállatfajtából 14 baromfifajtát állami génbankként tart fenn.

A telephelyen 200-200 tojót tartanak a régen honosult réz-, illetve bronzpulyka fajtákból, melyekkel kapcsolatban megjegyezte: bár e madarak méretüket tekintve kiemelkednek a baromfifajták közül, ez távolról sem jelenti azt, hogy nevelésükkor ne lenne szükség a fokozott odafigyelésre. „Sokan emiatt idegenkednek a pulykatartástól, azonban érdemes tudni, hogy a madarak szempontjából csak az első három hónap az, ami „kényesnek” tekinthető. Mivel naposan rosszul látnak, figyelni kell rá, hogy megfelelő mennyiségű fény érje őket, illetve szoktatni kell őket az olyan alapvető külső stresszforrásokhoz is, mint például a zaj – különösen igaz ez az első két hétre. Fontos tudni azt is, hogy magas fehérjeigényük van, ezért a szemes takarmányt célszerű például túróval, hagymaszárral vagy főtt tojással dúsítani, ha pedig erre nincs le-

Barta Ildikó génbanki tenyésztésvezető három évtizede, az intézet baromfi génbankjának létrehozásától kezdve vesz részt a génmegőrzési és fajtafenntartási munkákban

hetőség, akkor jó – és kényelmes – alternatíva az úgynevezett indító pulykatáp. Madaranként két kilóval célszerű számolni, ami körülbelül három vagy három és fél hétig elegendő lesz. Ezt követően fokozatosan kell átállni a hagyományos takarmányra” – sorolta a tanácsokat Barta Ildikó, aki szerint ahogy megerősödnek a kis pulykák, a gazdának úgy kerül le a válláról a teher.

Szavai szerint az említett két fajta esetében szabad tartásban érdemes gondolkodni; ideális lehet erre a célra például egy gyümöl-

csős, ahol a madarak táplálékigényük akár 70 százalékát is ki tudják elégíteni, nem mellesleg pedig tisztán is tartják a területet. A téli időszakban biztosítani kell számukra egy fedett helyet, ahová éjszakára behúzódhatnak, viszont nem árt tudni, hogy a zsúfoltságot nem viselik jól. A hideg hónapokban zsákból kell etetni őket; a kukorica mellett érdemes lucernát adni nekik, például bála formájában, melyet szívesen csipegetnek, hozzájutva a szükséges növényi fehérjéhez.

Pulykabetegség a tyúkoktól

Az NBGK HGI telephelyén a múlt évtől kezdve a pulykák nevelése egy új, korszerű technológiával felszerelt ólban történik, illetve a tartásuk is külön, a többi baromfifajtától el-

A rézpulyka

A fajtát főként Boszniában tenyésztették nagyobb számban, ezért „bosnyák pulykának” is nevezték. Szórványosan Magyarország területén is előfordult. Edzettségére és igénytelenségére jellemző, hogy értékesítésre valaha lábbon hajtották hazánkba. Az alföldi tanyavilágban egy-egy példánya ma is megtalálható. A kakas színe a test elülső részén sötét rézvörös, fehéres szárnyfedő- és faroktollakkal. Alapszínét fakó és fehér harántávok tarkíthatják. A láb rózsaszín, a bőr fehér színű, a tojó valamivel világosabb. A betegségekkel szemben ellenálló, igénytelen, bőven tojó, szorgalmasan kotló és nevelő, nagyon jó élelemkereső pulykafajtaként tartották számon.

A bronzpulyka

A standard bronzpulyka a legrégebben kitenyésztett pulykafajták egyike, az egész világon elterjedt. Az 1800-as évek második felében keresztelés és fajtatiszta tenyésztés céljából hozták be. Hazánkban honosult fajtának minősíthető. A bronzpulyka gyorsan kiszorította a kisebb testű, parlagi fajtákat, s így a 20. század elejére a legértékesebb és legelterjedtebb pulykafajtává vált Magyarországon is. A bronzpulyka teljes kifejlettségét két éves korára éri el. Évi tojástermelése a hazai tenyésztetekben 50–80 darab. A tojások színe erősen pettyezett, súlyuk 70–90 gramm. A „magyar” bronzpulyka testformája és a tollának színeződése megegyezik a standard bronzpulykéval, csak testsúlya lényegesen kisebb, a parlagi változatokhoz hasonló.

Forrás: genmegorzes.hu

A rézpulyka-kakasok 5–7 kilogrammosra nőnek

különítve zajlik. Ez azért fontos, mivel ott, ahol nagyobb mennyiségű pulykát tartanak együtt például tyúkfélékkel, előbbiek nagy eséllyel fertőződhetnek meg az úgynevezett feketefejűséggel. Noha a tyúkfélék csak hordozók, az ürükküket felcsipegető pulykák számára a megfertőződés végzetes kimenetelű lehet. A génbanki tenyésztésvezető ezzel kapcsolatban azt mondta, hogy háztájiban, egy „szellősebb” közegben kisebb esélye van a pulykák megbetegedésének, még akkor is, ha más fajtákkal tartják együtt őket. Mindemellett, ahogy a napfény, úgy például a fagy is fontos szerepet tölt be a madarak közvetlen környezetének tisztántartásában.

Termékenység és utódnevelés

S ha már háztáji tartás: a falvakban egykoron bevett szokás volt, hogy csak néhányan tartottak pulykakakast, melyeket kézzel kézzel, vagyis inkább tojóról tojóra „járattak”, így spórolva a tartásukkal járó költségeken. „A tojók hosszú ideig képesek tárolni a petevezetékükben a spermát. A tojóciklus körülbelül 2 hónapig tart, ez idő alatt a madarak 40–45 tojást tojnak, s ha csak egyszer is találkoztak a kakassal, akkor a tojások ez idő alatt termékeknek lesznek” – magyarázta Barta Ildikó.

Mint mondta, az NBGK HGI-ben a termelési paraméterekre történő szelekció helyett arra törekszenek, hogy minél szélesebb genetikai palettával rendelkező állomány legyen részt a szaporításban. Ennek eredményeképpen, mióta elindult a tenyésztési programjuk – immáron bő 3 évtizede –, a genetikai vizsgálatok szerint egyetlen egyszer sem ütötte fel fejét beltenyésztés a telephelyen. Fontos tény az is, hogy több mint 10 éve nem használnak antibiotikumot, ami azt bizonyítja, hogy megfelelő neveléssel és tartással rendkívüli ellenállóképeség alakul ki a réz- és bronzpulykákban.

A bronzpulyka-kakasok súlya 6–8 kilogramm között alakul

A szakember e madarak kotlási hajlandóságáról elmondta, hogy tökéletes nevelőanyákról beszélhetünk, akikkel egyéb fajták, például tyúkfélék tojásait is remekül lehet keltetni. Ez az oka annak, hogy előszeretettel fordulnak az intézethez vadásztársaságok is, ugyanis immár bevett szokás náluk, hogy pulykákkal keltetik ki a fácánok tojásait. Noha maga a pulykatojás minden további nélkül fogyasztható – nem mellékesen finom is –, az leginkább a madarak szaporodása szempontjából bír nagy értékkel. Nem úgy, mint a bronz- és rézpulyka húsa, mely vöröses színű, remek beltartalmi értékkel bír, mindemellett pedig rendkívül ízletes is. „Kivételes gasztronómiai élményben lehet részük azoknak, akik megkóstolják a belőlük készült ételeket – például leveseket –, ugyanakkor érdemes tudni, hogy ezeknek a fajtáknak a húsa egészen más „megközelítési módot” igényel, mint a boltok hűtőpultjaiban fellelhető húspulyké. Tanácsos utánajárni a régi recepteknek, elkészítési módoknak” – javasolta.

Barta Ildikó ugyanakkor azt sem tagadta, hogy a tévhitek miatt jelenleg nem túl népszerű a pulykatartás a magyar kisebb gazdák körében. Az NBGK HGI éppen ezért nemcsak szaktanácsadással, hanem tenyésztőjás-, naposállat-, illetve speciális takarmányok értékesítésével is igyekszik segédkezni azoknak, akik szívesen foglalkoznának e baromfifajtákkal. Azonban nemcsak a cikkben említett két pulykafajtában látnak remek lehetőségeket Gödöllőn. Mint megtudtuk, egy pályázat keretében Erdélyből származó erdélyi tarka pulykákkal bővítették az állományukat, s határon túli partnereikkel együttműködve végeznek génmegőrzést. Jelenleg 170 tojót tartanak a telephelyen – a cél, hogy e számot 250-re növeljék, majd pedig elindítsák a fajtaelismertetési eljárást.

Szőcs Attila

MAGYARORSZÁGON IS LEHET JÖVŐJE AZ AUSZTRÁL ÁLLATNAK

Szelíd és kíváncsi madár az emu

FOTÓ: BOGDÁN JENŐ

Bogdán Jenő őstermelő a Bács-Kiskun megyei Felsőlajoson 12 holdon tenyészt állatokat. A lánya, Bianka, aki kicsi kora óta segít a gazdaságban, most végez a kecskeméti egyetemen, vidékfejlesztési agrármérnök lesz belőle. Egyszer ő viszi majd tovább a stafétabotot.

A felsőlajosi farmon most 250 felnőtt emu él egy 10 holdas erdőben, a karámkokban pedig 25 nandu lakik. Az első futómadarat 2006-ban vette *Bogdán Jenő*, előtte 24 éven át virág- és dísznövénykertésze volt, de váltani kényszerült, mert a melegház fűtése a nagyon drága gázolaj miatt ráfizetéses volt.

Az emu a szakirodalom szerint nagyjából negyven évig él, Jenőnél még csak 15 éves a legidősebb példány, ami tojik rendszeren. Ezek a madarak, ha szabadon élnek, öt-hat tojást raknak egy évben, mert annyit tud eltakarni a testével a költésért felelős kakas. A tojások

rendkívül ellenállóak, még az ausztrál bozóttüzeket is átvészelik: ha elalszanak a lángok, a kakas visszaül a helyére, és folytatja a költést.

– Én viszont összeszedem a tojásokat, mert télen szaporodnak, amikor Ausztráliában nyár van. Nem akarom megkockáztatni, hogy reggelre megfagyjanak. Mivel elveszem a tojást, képesek egy évben húszat-huszonötöt is tojni a vadonban szokásos öt-hattal szemben.

A madarak jól bírják a hideget, és nagyon szeretnek kint aludni, még akkor is, ha reggelre belepi őket a hó. Viszont amelyik már itt született, az nem érzi jól magát a nagy ká-

nikulában, még az árnyékban, a birtokhoz tartozó erdőben sem.

Nekik sem jó a stressz

Fontos számukra a stresszmentes környezet, mert ezek az óriási madarak irtóznak a zajtól, és csak akkor érzik jól magukat, és akkor szaporodnak, ha nyugodtak a körülmények. Például nagyon idegesek lesznek a tűzijátéktól, és képesek még a két méteres kerítésen is átlépni.

– A stílfűrésszel is óvatosnak kell lennem, ha például le szeretnék vágni valamit a karámban. Ilyenkor már itt, az udvaron beindítom a gépet, és lassan megyek a közelükbe, hogy hozzá tudjanak szokni a zajhoz.

– *Buta állat az emu?*

– Hát, a magához való esze megvan, de például nem idomítható, és érdekes módon a vesztét sem érzi meg.

A távolból dobolást lehet hallani, mintha egy afrikai zenekar vendégszerepelne Felsőlajoson, de kiderül, hogy a nőtény emu akarja ezzel a hanggal felhívni magára a hím figyelmét, aki egyébként röfög ilyenkor. Útban a madarak felé megállunk a keltetőnél, amelynek a bejárata előtt egy teli vödör áll a tegnapi esti „terméssel”. Három keltetőgépben forognak és melegednek a zöld emutojások, amelyekből 52 nap elteltével kelnek majd ki a csibék.

Nem eszik többet, mint egy tyúk

„Kis idióta” – mondja Jenő szeretettel a párját izgatottan kereső emukakasnak, majd átöleli a kétméteres madár nyakát. Őt egyébként a

Az emutojásból négy főre való rántotta készíthető

Fővárosi Állatkertből hozták vissza, egészen pontosan az állatsimogatóból. Azért különösen szelíd, mert gyerekek vették körül, és megszokta, hogy folyton nyaggatják. Az állatkert munkatársai minden tavasszal elviszenek Budapestre három csibét, és őszel, mire felnőnek, visszahozzák őket Felső-lajosra. A nagy madártól még a felnőttek is megijednek, amikor elindul feléjük, pedig tényleg semmi ok az aggodalomra, szelídek és érdeklődőek az állatok.

– Szokták tőlem kérdezni a vendégek, amikor látnak egy állatot, hogy ennek mi a haszna. Semmi, és nem is kell mindig mindenből hasznot csinálni. Egyszerűen csak szeretjük őket.

– *Mégis meg kell kérdeznem, hogy jó befektetés az emu?*

– Garantálom, hogy az emu nem eszik többet, mint egy tyúk. Ha valaki ma elkezd mondjuk húsz emut tartani, csak annyit kell költenie rájuk, mint húsz tyúkra. Na, de mennyit ér majd két év múlva az állomány? Élősúlyban ezer forint az emu kilója, vagyis 40-50 ezer forint egy-egy madár. Egy átlagos, vágni való tyúk viszont csak 2 ezer forintot ér, és ugyanannyit kellett költeni rá két éven át. Tudom, ebben a képletben az a hihetetlen, hogy az emu annyit eszik, mint a tyúk, de higgye el, hogy ez a valóság!

„Nem gyilkolásból tartjuk az állatokat”

Az emu hátán öt kilogramm zsír van egy csomóban, ezt éli fel a tojásokat 52-56 napon át költő kakas, aki nem eszik, nem iszik, és el sem mozdul a helyéről közel két hónapon át. A tojón is van zsír, aki a tojószezon idején koplal. Ebből a különleges zsírból finom szappan, testápoló krém és olaj készül egy budapesti üzemben. Van Bogdánéknak egy kis vágóhidjuk, ott gyártják a hústermékeket. Húsvét és karácsony előtt emuszalámi szokott lógni a hűtőházban, de az januárra már elfogyott, a fagyasztókban viszont van sok emuhús, és zsír

is bőven a raktárban, amit leginkább bélproblémák, akár még a Crohn-betegség enyhítésére is szoktak használni. Az emu húzában nincs zsírszövet, és hogy a szalámi ne legyen túl fojtós és kemény, mangalicát is kevernek bele. A hús kilója 5 ezer forint, a zsír 10 ezer, és csak Jenő farmján lehet kapni, ugyanis üzletekbe nem szállítanak, mert rosszak a tapasztalataik. Inkább a vevők jönnek Felsőlajosra, és egy-egy alkalommal 8-10 kilogramm fagyasztott húst visznek magukkal.

Elvileg a madár minden részét fel lehetne használni, de nem Magyarországon, mert itt nincs kereslet bizonyos dolgokra. A bőrből pénztárcát készítenek, ami olyan, mintha krokodilból vagy kígyóból lenne. A kifúrt, üres tojásból dísz tárgy lesz: hímezik, festik vagy patkolják. Más tájakon még a madarak körmét is hasznosítják, amit ledarálnak, és por alakban az impotenciával küzdő férfiaknak kínálják. „De mi nem gyilkolásból tartjuk az állatokat, mert szeretjük őket, és a farm fő bevételét a keltetés, a csibék eladása jelenti”

– teszi hozzá Bogdán gazda, aki azt is elárulja, hogy a kicsi emu darabja 15 ezer forintba kerül.

– *Van jövője az emunak Magyarországon?*

– Igen, szerintem egyszer majd bekerül a menünkbe, mert hiába drága, prémium termékéről van szó. Betegek is fogyaszthatják, mert nagy a vastartalma, ugyanakkor nincs benne koleszterin, és az állatoknak idehaza nem kell adni védőoltást, és még antibiotikumot se.

El kell menni, meg kell nézni

– *Mondta, hogy a cég fő profilja a keltetés. De ki vesz ilyen madarakat Magyarországon?*

– Korábban külföldiek voltak a vevőink, de mostanában egyre több hazai vásárlónk is van. Hízalásra, vágásra tartják, maximum ötven lehet belőlük engedély nélkül a baromfiudvarban.

– *Milyen tudás vagy képzettség kell ahhoz, hogy valaki ilyen állatokat tartson?*

– Nem kell semmi, bárki nyugodtan megpróbálkozhat vele, akinek már volt csirkéje. Csak arra kell figyelni, hogy egy karámon belül nem szabad emut és csirkét tartani, mert egyrészt az emu megölheti a lakótársát, a csirke viszont őt betegítené meg a székletével. Az ausztrál madár ugyanis mindent feliszik a földről, és megmérgezné az, amit a baromfi elpotyogtatott. Bármilyen területen le-

Kissé tolakodó az emu kakas barátkozása

het a karám, arra azonban ügyelni kell, hogy ne legyen semmilyen fényes tárgy, üveg, szög a földön, és a nagy köveket is el kell távolítani, mert ezek megölnék a csipegető állatot. Minden érdeklődőnek azt javaslom, hogy jöjjön el, nézzen körül, és ha megtetszenek neki a madarak, akkor elmondom az alapvető dolgokat, sőt, később is tartom vele a kapcsolatot, és segítek, ha kell. Az az igazság, hogy aki megismerkedik velük, az beléjük szeret, és még akkor is néhány csibével mennek el innen, ha eredetileg semmit nem akartak venni.

– *Hány emurajongó lehet Magyarországon?*

– Azok sokan vannak, akik 3-4 madarat nevelnek, de erre specializálódott nagy állattartó telep csak kettő-három van idehaza.

– *Említette, hogy nem kell nekik védőoltás, antibiotikum.*

– Hozzánk csak akkor jön az állatorvos, ha megsérül valamelyik jószág. Egyszerűen nincs szükségük gyógyszerre, antibiotikumra, mert semmilyen hazai betegség nem támadja meg őket, talán azért, mert csak rövid ideje élnek ezen a tájon.

Emu zsírából készült kozmetikumok a kényes és problémás bőrre

Bocskay Zsolt

Napelem konzulens

Berta Gergely vagyok. A mezőgazdasági érdeklődést apósomnak, Lengyel Lászlónak köszönhetem, aki 42 éve az agráriumban dolgozik; szövetkezetük 800 hektárt művel. Szívemből tisztellem a kétkezi munkájukból élő gazdákat. Jóllehet én már tipikus városi gyerek voltam, de a családom is a háztájiból élt, édesapám nyulakat tenyésztett. Dédapám pedig szarvasmarhákat tartott, díjazott „apaállat-tenyésztő” volt, ahogy azt 100 évvel ezelőtt mondták.

A cégem logójában felsejlenek a John Deere színek. Hogy miért?

Talán a tudatalattim működött, talán mert a kisfiam rengeteget játszik traktorokkal, vagy mert 10 éve rendszeres látogatója vagyok az AGROMashEXPO-nak. Ha zöld energiáról van szó, szerintem ez a két szín a legegységelműbb.

Célmom a kiváló beruházás, valós megtakarítás.

A napelem számomra nagy szerelem. Kezdetben csak hobbiól olvastam a dolgok után, ma már a teljes napomat a napelemes

Ezáltal engem nem köt a munkáltatóm, vagyis a kivitelező abban, hogy egy adott terméket dicsőítsen. Az ügyfeleimre koncentrálok, a számukra legjobb rendszert ajánlom nekik: ha rövid megtérülés a cél, akkor olyat, ha hosszú garanciát szeretnének, akkor olyat.

Mert bizony, egy rosszul megválasztott rendszer akár 25-40%-kal kevesebb energiát hoz le a tetőről.

Azonos műszaki paraméterekkel – napelempanel, inverter – rendelkező árjainlatok között a piacon 15-35% különbség is lehet, így az alkalmazásom az ügyfeleknek is kifizetődő. Ismerve a szereplőket tudom, hogy adott ügyfél igény megvalósítása esetén melyik kivitelezők adják a legjobb árat.

Melyek a visszajelzések a munkámról?

Számos elégedett ügyfelem van, sok munkámat korábbi ügyfeleim ajánlásának köszönhetem. Ennek záloga az őszinteség: tájékoztatom őket olyan dolgokról is, amiket mások inkább elhallgatnak.

magukat, ezzel pedig időt takarítanak meg. Begyűjtöm az igényeknek megfelelő szakmai tartalmat, ajánlatokat, ezeket röviden kiértékelve ügyfeleim elé tárom, és megkönnyítem a döntést.

Mondhatnám úgy is, elválasztom az ocsút a búzától.

Mennyi pénzt lehet megtakarítani a szakszerűen kiválasztott napelemes rendszerrel?

Ez az egyik legfontosabb kérdés!

Egy lakossági méretű napelemes rendszer esetén, ahol havi 10-20 000 forint a villanyszámla, ott is már 2-300 000 forintot meg lehet takarítani a bekerülési költségen. Egy közepes méretű rendszerrel, ahol havi 100 000 forintnyi villanyszámlát akarunk kiváltani, körülbelül 1 000 000 forintot tudok megtakarítani a vételárból. Míg a nagyfogyasztást kiváltó rendszerrel, ahol már több százézes villanyszámlákat kell fizetni havonta, segítségével akár több millió forintot is megtakaríthat a rendszer árából.

De legalább ilyen fontos, hogy a megfelelő, akár prémium műszaki tartalmat felvonultató ajánlatot is felkutatom – ha ezt kéri tőlem.

Legutóbb egy szerelőcsarnok-projekttel bíztak meg: a 32 kilowattos rendszert 1 200 000 Ft-tal kevesebért szereztem be a megbízómnak a legdrágább 8,4 milliós ajánlatához képest úgy, hogy ráadásul minőségibb elemekből építheti meg az erőművét. Ezzel a lépéssel havi 110 000 forintos villanyszámlát nullázott ki.

Segítségemmel okosan, céltudatosan és jól költenek az ügyfeleim!

tanácsadás és közvetítés tölti ki. Munkámmal segíteni szeretnék az embereknek, hogy a napelemes rendszerük valóban több évtizedre szóló, kiváló beruházás legyen, ne csak egy drága dísz a tetőn, amit valaki rájuk szózott!

S mitől más a munkám, mint egy általános napelemértékesítő?

Ennek a kulcsa, hogy gyártótól és kivitelezőtől független tanácsadást és közvetítést végzek.

Miért érdemes igénybe venni a szolgáltatásomat?

Megfelelő kutatómunkával az internetet böngészve, bárki megtudhatja, hogy a napelemes világban mi számít komoly, vagy éppen komolytalan műszaki tartalomnak. Ám, ha alaposan utána akarunk járni minden apró részletnek, az rengeteg időbe telik. Ügyfeleimnek azonban nem kell szakemberré képezni

A Kistermelők Lapja olvasói
50% KEDVEZMÉNNYEL
vehetik igénybe szolgáltatásomat
februárban!

Elérhetőségeim:

www.napelemkonzulens.hu

info@napelemkonzulens.hu

Régi fajták a ma mezőgazdaságában

FOTÓ: FORTEPÁN/BAUER SÁNDOR

A falu kondája 1954-ben még a régi fajtákkal

Manapság reneszánsza van a régi fajták tartásának legyen szó szinte bármely állatfajról. Sok portán láthatunk őshonos haszonállatokat, hungarikumként jegyzett kutyafajtákat. A szürke marhák, mangalicák mellett pedig megjelennek azok a fajták is, amelyek a XX. század első felében voltak népszerűek: a német öves, a cornwall, a berkshire vagy kicsit későbből a vietnami csüngőhasú disznó. Van-e gazdasági racionalitása ezen fajták tenyésztésének, vagy a tartásuk inkább csak a család örömeire történik? Erre kerestük a választ.

„Nem véletlenül tűntek el a mezőgazdasági termelésből a régi fajták: a növekvő népesség és a megnövekvő fogyasztás kiszolgálása iparszerű sertéstartást követelt, amelyhez intenzív fajtákra volt szükség – mondja Házás Zoltán, nyugalmazott egyetemi docens. Ma a zárt, intenzív tartásban már 5 hónapos korban 100 kg élőtömeget érnek el a hizósertések. Ilyen termelési színvonalra csak a nagy fehérek, lapályok, pietrain, hampshire és a duroc fajták, illetve az ezekből előállított hibridsertések képesek.” Hazánkban ötven évvel ezelőtt kezdődött el a sertés hibridizáció, kialakultak a magyar hibridek (Ka-hyb, Hungahib, Pannonhibrid), amelyek a vágósertések jelentős részét biztosították. Mára már ezek is lecserélődtek, és szerepüket a még „szuperebb” teljesítményre képes, külföldi hibridek vették át.

Az ökológiai gazdálkodás felértékelődésével azonban világszerte újra felfedezték a hagyományos, szabadban tartható fajtákat. A sertés szabadtartás, ami egy olcsó termelési forma, alkalmas arra, hogy gazdaságos növénytermesztésre alkalmatlan területeket, er-

dőségeket, bozótosokat hasznosítsunk. A bekerített területekre lehet olcsó bungalókat vagy óriás szalmabálákat kihelyezni, ezek védelmet nyújtanak az időjárás viszontagságai ellen. A napsugárzás káros hatásainak kivédésére előnyösebb a pigmentált bőrű fajták tartása. A sertések nehezebben viselik a nyári nagy meleget, mint a téli hideg napokat, ezért is fontos, hogy árnyéket és dagonyázási lehetőséget biztosítsunk számukra. A sertések gyorsan felélik a területen fellelhető természetes táplálékot. Takarmányozásukra célszerű olcsó melléktermékeket (törtszem, rostaalj, szesgyári moslák, cukorrépahegy stb.) felhasználni. A szabadtartásban élő állatok edzettek, egészségesek, sokat mozognak és kiváló húsmínőséggel rendelkeznek. Ami a szabadtartásban a nehézséget jelenti, az a vagyონvédelem és a vadon élő állatok távoltartása.

A régi fajták közül a mangalica mellett a berkshire az, amely világszerte a legnépszerűbb. Ez a 19. században, Angliában egyebek közt kínai fajták felhasználásával kialakított fajta. „Jellemző rá, hogy gyorsan fejlődő, korán érő típus – mondja Házás Zoltán. Kezdetben intenzív a hústermelése, de korán elkezdi zsírosodni, a húsa jó minőségű, zsírral átszótt. Öt hónaposan azonban még közelében sincs a 100 kg élőtömegnek. Egyébként 100-120 kilósan vágásérett, utána már csak zsírosabb lesz. Szabadtartásra tenyésztett, különleges takarmányozást nem igénylő, nem stresszérezékeny, edzett fajta.” A berkshire disznót egyébként világszerte az egyik legjobb barbecue-alapanyagként tartják, márványozott húsának minőségét a kobe marháéval emlegetik együtt, így tenyésztik elsősorban Japánban, de Ausztráliában, Új-Zélandon, az USA-ban és Kanadában is.

Mindezek alapján a szakember azt mondja, az intenzív termelésnek a továbbiakban is nagy szerepe lesz a húsellátásban, de alakulóban van egy olyan fogyasztói réteg, amely hajlandó megfizetni a lassabban elkészülő, magas minőségű, ökológiai gazdálkodásból származó, ízletes hús árát. Erre alapozva korlá-

FOTÓ: FORTEPÁN/SZALAY ÁKOS

1 főre eső húsfogyasztás – politikai dekoráció 1983-ból

tozott számú termelő kiépíthet biosertésfarmot, ahol a berkshire és a mangalica mellett ígéretes lehet még a duroc vagy a cornwall sertés is. A piacot azonban meg kell hozzá találni: például egy olyan gourmet éttermet, vagy felépíteni egy saját termékpályát, ahol a termelést saját feldolgozással és értékesítéssel, illetve vendéglátással kombinálják.

Halmos B. Ágnes

Érdemes előre felkészülni

Fotó: BNE

A közös agrárpolitika két programozási időszaka közötti átmeneti év lesz 2021 és 2022. Az év első felében az agrártárca meghirdeti azokat az új programokat és felhívásokat, amelyekre lehetőség van még a korábbi, 2014–2020 között érvényes szabályok alapján pályázni, de a vidékfejlesztési pályázatoknál a nemzeti társfinanszírozás 17,5 százalékról 80 százalékra emelkedett. Idén újabb forrásként belép a koronavírus járvány miatt létrehozott Európai Helyreállítási Alap is, amelyből elsősorban az öntözésfejlesztési céljainkat kívánja a tárca finanszírozni.

A 2020 őszen elindult pályázati dömping az idei év első felében is folytatódik, ami további 96 milliárd Ft fejlesztési forrást biztosít a gazdálkodó szervezetek számára. A tavaly őszi kiírások mellé az év első felében hat új felhívás biztosan várható, egyebek mellett öntözési közösségek támogatására, külterületi helyi utak fejlesztésére vagy kertészetek, gyógynövénytermesztők és ültetvényt telepíteni akarók támogatására. Most úgy látszik, az állattartókat három forrás érdekelheti.

Várhatóan márciusban hirdetik meg a „Minőségrendszerekhez kapcsolódó előállítói, termelői csoportosulások tájékoztatói és promóciós tevékenysége” című pályázatot egyszerűsített eljárásrenddel és 8,7 milliárd Ft-os keretösszeggel. A tervek szerint áprilisban jelenik meg az „Állattartó telepek megújításának támogatása” pályázati kiírás 30 milliárd Ft-os kerettel, amelyre az előzetes tervek szerint kizárólag 100 millió Ft alatti beruházással lehet benyújtani a támogatási igényeket. Az első szakasz várhatóan 2021. április 12-től május 11-ig tart majd. Infor-

mációink szerint 2021. májusában pedig megjelenik a széles körben régóta várt „Terménytárolók, szárítók, tisztítók és vetőmag előállító üzemek fejlesztése” című felhívás mintegy 30 milliárd Ft-os forrás kerettel.

Többször írtunk már arról, hogy nem a kiíráshoz kell kitalálni a terveinket, hanem a tervezett fejlesztéshez el kell készíteni a terveket, a dokumentációt, hogy ha épp megjelenik egy pályázat, ami jó lehet nekünk, szinte azonnal be tudjuk nyújtani. Összeállítottunk egy listát, mi minden szükséges ahhoz, hogy a Vidékfejlesztési Programban (KAP II. pillér) a pályázatunkat benyújthassuk.

- Ügyfélazonosító-szám a Magyar Államkincstárnál.

- 6000 STÉ üzemméret. (Ezt a TERA-kérelem és ENAR/TIR-adatok alapján ellenőrzik. Mi a NAK honlapján találunk üzemméret-ellenőrző kalkulátort.)

- Kormányhivatali igazolás a TERA-kérelemben esetleg nem jelölt területekről.

- Hatósági állatorvosi igazolás azokhoz az állatokhoz, amelyek nem szerepelnek az ENAR vagy a TIR nyilvántartásokban.

- Östermelő esetén személyijövedelemadó-bevallás vagy az értékesítési betétlap.

- Egyéni vállalkozói tevékenységről a Belügyminisztérium Nyilvántartásokért Felelős Helyettes Államtitkársága által kiállított igazolás.

- NÉBIH-igazolás az első östermelői igazolvány kiállításáról és az értékesítési betétlap.

- Független könyvvizsgálói igazolás arról, hogy az árbevétel legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik.

- Az elmúlt 5 lezárt üzleti év beszámoló.

- Kapcsolt vállalkozások adatai, foglalkoztatottak létszáma.

- A benyújtáskor nem kell engedélyes terv, azonban minden építkezésnél, még egy fóliasátonál is építészeti műszaki tervdokumentációt kell benyújtani.

- 30 napnál nem régebbi hiteles tulajdoni lap rendezett tulajdonjogi viszonyokkal.

- 3 db jó minőségű fotó a megvalósítási helyről, a projekt megkezdése előtt!

- 3 db árajánlat, és – amennyiben releváns – forgalmazói nyilatkozat. Műszaki, technológiai leírás az eszközökről.

- Amennyiben az építési tevékenység nem építésiengedély-köteles, akkor az illetékes építészeti hatóság erről szóló eredeti nyilatkozata.

- Energetikai minőségi tanúsítvány a meglévő és a fejlesztés utáni leendő állapotról a számítás készítőjének végzettségét és kamarai tagságát igazoló okirat másolatával, valamint a megújuló energiaforrás létesítéséhez a szolgáltató felé benyújtott igénybejelentő lap, valamint hatósági viszaigazolás a bejelentésről.

- A felvásárlókkal kötött értékesítési szerződés.

- Minősítő rendszerhez, beszállítói minőségrendszerhez (pl. GLOBALGAP, GAP) való csatlakozásról szóló igazolás.

- TCS/TÉSZ tagsági igazolás.

- A tulajdonosok neve, ügyfélazonosító száma, adószáma/vagy adóazonosító jele, a tulajdoni részesedés nagysága, az adóilletősége.

Részletesebb listát a magyarmezogazdasag.hu oldalunkon találhatnak.

Halmos B. Ágnes

A legjobb állattenyésztési innovációk

A fogyasztók növekvő igénye a jobb állatjólétre és a fenntarthatóság javítására az állattenyésztési ágazatban olyan innovációk fejlesztését indította el, amelyek lehetővé teszik a gazdák számára, hogy valós időben figyelemmel kísérjék állományuk egészségi állapotát, megakadályozzák a járványkitöréseket és optimalizálják a táplálkozást. A San Franciscóban 2020 márciusában megtartott Animal AgTech Innovation rendezvényen számos startup vállalkozás technológiáját találták áttörőnek a fenntartható és hatékony állattenyésztésben: egyebek mellett a magyar Moonsyst monitoring rendszerét.

Az Animal AgTech szerint a leginnovatívabb induló vállalkozások a következők.

A szarvasmarha-tőgygyulladás kezelése

Az izraeli *Armenta* a szarvasmarha-tőgygyulladás kezelésére antibiotikumok helyett hangimpulzus-technológiát alkalmaz (APT). A tőgygyulladás éves szinten több, mint 6 milliárd dolláros veszteséget okoz az Egyesült Államokban és Európában. Az APT-vel kezelt fertőzött tehenek 70%-os gyógyulási arányt és ennek következtében 10%-os tejhozam-növekedést mutatnak. Az APT bevezetése növeli a mezőgazdasági termelés jövedelmezőségét, javítja az állomány egészségét és a tehenek jólétét.

Takarmánytároló tartályok készletfigyelése

A kanadai *BinSentry IoT* mezőgazdasági vállalat, egy 40 éves problémát oldott meg az takarmányiparban – a gazdaságban található takarmánytároló tartályok megbízható készletfigyelését. A BinSentry IoT érzékelője jelentős költségmegtakarítást tesz lehetővé azzal, hogy drámai módon növeli a működési hatékonyságot.

Autonóm állatfigyelő

Az ír *CattleEye* a világ első autonóm állatfigyelő platformját hozta létre, amely javítja a gazdálkodók és állataik életét, és forradalmasítja a fehérjeellátási láncot. Tanulásra képes mesterségesintelligencia-platformját úgy tervezték, hogy értelmezze az állatállományról webkamerákból érkező

képeket, és ezek alapján értékes információkat adjon a tehenekről.

Állományfigyelő rendszer

A spanyol *Faromatics* robotikát, mesterséges intelligenciát és big datát* használ az állatok jólétének és a gazdaság termelékenységének növelése érdekében az intenzív állattenyésztésben. Kiemelt terméke, a ChickenBoy a világ első mennyezetre felfüggesztett robotja, amely figyeli a brojlercsirkék környezetét, egészségi állapotát és jólétét, valamint a felszerelések működését.

Mikroklímás környezetet malacoknak

Az USA-béli *FarrPro*-t azért hozták létre, hogy megváltoztassa a világ sertésenyésztését. Haven nevű platformja segít csökkenteni a malacok mortalitását, energiát takarít meg és javítja a kocák jólétét azáltal, hogy mikroklímás környezetet teremt a malacok számára, hogy biztonságban, melegen és egészségesen tudjanak maradni. A Haven a FarrPro terveinek első mérföldköve, amely nyomon követhetőséget és automatizálást hoz a sertésiparban; betekintést és ellenőrzést biztosít a betegségek kiterjedésének megelőzéséhez, az oltóanyagok gyors fejlesztéséhez és a sertésipar-ellátási lánc megőrzéséhez.

Probiotikumokkal az állatok egészségéért

Az amerikai *General Probiotics* olyan innovatív szoftveres algoritmust és antimikrobiális probiotikumokat fejleszt ki, amelyek kiküszöbölik az állatállományban a kórokozók felszaporodását, lehetővé teszik a biztonságos élelmiszerek előállítását és csökkentik a jelenlegi antibiotikum-függőséget. Fő kompetenciája a fejlett probiotikumok pontos kidolgozása szintetikus biológia és mesterséges intelligencia felhasználásával.

Optimalizált döntéstámogató rendszer

A svéd *Hencol* a precíziós állattenyésztés következő szintjét jelenti: big data-* és mesterségesintelligencia-algoritmusai lehetővé teszik, hogy ügyfeleinek valós idejű, optimalizált döntéstámogató rendszert nyújtson, amely bárhol elérhető okostelefonon, táblagépen vagy számítógépen keresztül. Önálló megoldásként működik, valamint API-n keresztül integrálódik más mezőgazdasági rendszerekbe vagy platformokba. Lehetővé teszi a teljes értéklánc digitalizálását, így jelentős előnyöket biztosít az összes érintett szereplő számára.

Állatállomány-kezelő rendszer

Az ugandai *Jaguza Tech* szenzorok, az adattudomány és a gépi tanulás segítségével a hatékonyság, a produktivitás és a fenntarthatóság érdekében javítja a gazdaság működésének fő területeit. A Jaguza egy offline és felhőalapú IoT-alapú állatállomány-kezelő rendszer, amely az állategészségügyi felügyeletet, az IoT-érzékelők felvételeit, a gazdaság irányítási rendszereit, az állatállomány-azonosítást, valamint az állatok intelligens címkéinek és QR-kódjának leolvasását használja vezeték nélküli technológiák segítségével.

Intelligens monitoring rendszer

A magyar *Moonsyst* intelligens monitoring rendszer a progresszív tej- és marhahús-gazdálkodók számára. Az állatállomány különböző paramétereit gyűjti össze, és valós idejű adatokkal segíti a gazdálkodókat a termelékenység növelésében, valamint a betegségek, a stressz és a hő felderítésében.

Válasz az antibiotikumrezisztencia-válságra

A *Nextbiotics* (USA) célja, hogy kihasználja az élvonalbeli szintetikus biológiai eszközöket és a bakteriofág-technológiát, hogy egyedülálló megoldásokat kínáljon az antibiotikumrezisztencia-válságra. Megoldásokat kínál a patogén (rossz) baktériumok elpusztítására. Első terméke az állattenyésztők számára egy takarmányadalék-anyag, amely fokozza az állatok táplálékfelvételét és jelentősen csökkenti az antibiotikumok használatát.

Forrás: animalagtech.com

*Big data: komplex technológiai környezet (szoftver, hardver, hálózati modellek), amely lehetővé teszi nagy mennyiségű, nagy sebességgel változó és nagyon változatos adatok feldolgozását

Óriási kukoricaforgalom

A KSH gyorstájékoztatója szerint 2020. I-XI hónapokban az előző évhez képest az agrártermékek termelőiár-szintje 7,8%-kal nőtt, a növény-termesztési és a kertészeti termékek átlagára 11%-kal, az élő állatoké és az állati termékeké pedig 2,4%-kal emelkedett. Novemberben – 2019-hez viszonyítva – a vágójuh kilónként 259 Ft-tal, a vágómarha 49 Ft-tal, a nyers tej 2 Ft-tal került többre, míg a vágósertés 113 Ft-tal, a vágóbaromfi 11 Ft-tal és az étkezési tojás pedig 2 Ft-tal olcsóbb lett. A gabonaárak 19,9%-kal drágultak, aminek az állattartó gazdák nem örültek.

Sertés piac

A PÁIR az 50. héten a malacvásárokról adásvételi árakat nem közölte. Az 51. héten Mórahalmon a 15 kg-os választott malacok eladási ára 12-14 ezer Ft, a 15-25 kg-os hízóalapanyagáé 14-16 ezer Ft volt, annyi, mint egy hónappal korábban. Az 52. héten a PÁIR adatokat nem közölte. Az 53. héten Kisteleken a malac minimumár 12 ezer Ft, a maximumár pedig 16 ezer Ft volt, ami megegyezett az előző havival. Az újév első hetében a PÁIR adatokat nem közölte.

A vágósertés-piacon a felvásárolt alapanyag kilogrammonkénti értékesítési átlagára az 50. heti 352,40 Ft-ról az 53. hétre 355,40 Ft-ra erősödött, majd az újév első hetében elérte 348,50 Ft-os mélypontját, ami harmadával elmaradt az előző évitől. A forgalom az 50. heti 64,3 ezer darabról az 51. héten 71 ezerre futott fel, majd óriási zuhanást követően élni kezdett, végül az első héten felülmúlta az 53 ezer egyed, ami 68,7%-kal meghaladta a tavalyit.

A KSH adatai szerint 2020. I-XI hónapokban a vágósertés termelői átlagára (malac és süldő nélkül) 448 Ft/kg volt, 2,7%-kal magasabb, mint egy éve. Novemberben kilónként 394 Ft volt az értékesítési ár, 15 Ft-tal több, mint egy hónapja, ennek dacára 2019 év azonos hónapjával összehasonlítva 113 Ft volt az árcsökkenés. Októberhez képest novemberben 9 ezerrel 327 ezer darabra nőtt, ennek eredményeként a megelőző évhez viszonyítva 28 ezer egyeddel nagyobb lett a forgalom. November végéig a 2019. évinél 1,2%-kal ke-

vesebb, 3385 ezer darab 396 111 tonna vágósertést értékesítettek. Az átlagsúly 117 kg volt.

Az 53. héten a legmagasabb vételár Svédországban (726 Ft/kg), Bulgáriában (631 Ft/kg), Finnországban (594 Ft/kg) alakult ki. A legalacsonyabb árakat Belgiumban (317 Ft/kg), Lengyelországban (406 Ft/kg) és Hollandiában (419 Ft/kg) jegyezték. Egy év alatt – az átlagos 27,2%-os árcsökkenéshez képest – legjobban, 19,3%-kal Svédországban erősödött, míg Belgiumban 42,6%-kal gyengült az ár. Az egy kilogramm hasított súlyra jutó tagálami árkülönbség óriási, 2,3-szeres, 409 Ft volt.

Vágómarhapiac

A vágómarha-piacon novemberben októberhez viszonyítva csökkent az értékesítési ár, viszont a forgalom fellendült és meghaladta a 4,5 ezer darabot.

R3 minőségű fiatal bika vágóhídi belépési ára hasított hideg súlyra, kg-ra vetítve az EU tagországaiban										
	44. hét	45. hét	46. hét	47. hét	48. hét	49. hét	50. hét	51. hét	52. hét	53. hét
EU átlag	1292	1274	1257	1274	1285	1284	1285	1288	1332	1332

Forrás: AKI

A KSH adatai szerint a termelői átlagár (borjú nélkül) 2020. I-XI hónapokban 428 Ft/kg volt, 4,8%-kal több mint egy évvel ezelőtt. A tizenegyedik havi egy kilogramm élőtömegre vetített eladási ár 440 Ft/kg volt, amely 49 Ft-tal felülmúlta az előző évit, ennek ellenére 18 Ft-tal elmaradt az októberi vételártól. Egy év alatt 3868 db-ról 4532 db-ra felfutott a kereskedés, ami 55 darabbal meghaladta az október havi mennyiséget. November végéig 43 254 darab 21 812 tonna súlyú vágómarhát

forgalmaztak. A vágóállatok létszáma csupán 0,9%-kal, össztömege viszont erőteljesen, 5,3%-kal nőtt.

Az 53. héten az R3 minőségű fiatal bika esetében a legmagasabb termelői átlagárakat Svédországban (1651 Ft/kg), Portugáliában (1470 Ft/kg) és Görögországban (1427 Ft/kg) regisztrálták. Ugyanekkor a legalacsonyabb vételárakat Belgiumban (1084 Ft/kg), Romániában (1120 Ft/kg) és Lengyelországban (1136 Ft/kg) jegyezték. Szélső értékek: Svédországban egy év alatt 25%-kal erősödtek, Romániában viszont 2,7%-kal gyengültek az árak, mialatt az uniós ár 10,4%-kal nőtt. A tagállami árdifferencia 1,5-szeres, egy kilogrammra vetítve 567 Ft volt.

Tejpiac

A tehéntej-piacon novemberben a korábbi lassú áremelkedés folytatódott. A 10. hónappal összevetve 3787 tonnával csökkent, 2019-hez képest viszont 1032 tonnával 128 106 tonnára emelkedett a tejtermelő gazdák által értékesített tejmennyiség. A nyers tej zsírtartalma 3,8%, a fehérjekoncentrációja pedig 3,3% volt, vagyis egy hónap alatt 0,1-0,1%-kal javult.

A KSH adatai szerint 2020. I-XI hónapokban a termelői átlagár 4,3%-kal 106 Ft-ra emelkedett. A felvásárlás 1 481 420 tonna, az árbevétel 157 milliárd Ft volt. Január-novem-

ber hónapokban 2019. évhez képest 37 712 tonnával nőtt a forgalom.

Decemberben tovább mérséklődött a tej-és a tejtermékek drágulása. A sajtok 1,4%-kal, a tejtermékek 2,4%-kal, a folyadék tej 1,3%-kal került többre. Ugyanakkor a vajért 1,8%-kal fizettek kevesebbet a vevők, mint egy évvel ezelőtt.

Az AKI adatai szerint novemberben az értékesített nyerstej 98,7%-a extra minőségű volt. Az osztályon kívüli (OK) alapanyag a 2019. XI. havi 2423 tonnával, az egy hónappal korábbi 1095 tonnával szemben 1301 tonna volt.

Az extra tejé 109,10 Ft-ot, az OK tejéért 100,80 Ft-ot fizettek, 2,40 Ft-tal többet, illetve 0,30 Ft-tal kevesebbet, mint egy évvel koráb-

Az E minőségű vágósertés egy kg hasított hideg súlyra vetített átlagára										
	44. hét	45. hét	46. hét	47. hét	48. hét	49. hét	50. hét	51. hét	52. hét	53. hét
EU átlag	511	505	488	482	468	463	450	458	463	466
Magyarország	494	494	484	481	455	459	457	455	456	456

Forrás: AKI

ban. Októberhez képest az OK tej vételára drasztikusan, 12,40 Ft-tal, az extráé 2,40 Ft-tal erősödött.

Novemberben a tejkivitel (tagállami kiszállítás és export) tavalyhoz képest 1560 tonnával, októberhez viszonyítva pedig 484 tonnával 10 373 tonnára nőtt.

Az exportár 118 Ft volt, ami 2019-hez képest mérsékelten, 1,60 Ft-tal, október hónappal összevetve viszont tetemesen, 6 Ft-tal drágult. A kiszállított tej felvásárlási átlagára számottevően, kilónként 9 Ft-tal meghaladta a belpiacit.

Az AKI közlése szerint az Európa Unióban októberben a nyers tej kilónkénti átlagára 127 Ft-nak megfelelő euró volt, ami szeptemberhez képest 5 Ft-tal, tavalyhoz viszonyítva pedig 11 Ft-tal emelkedett. A 9. havi és az elmúlt évi árral összehasonlítva a belföldi ár 3,50 Ft-tal, illetve 1,50 Ft-tal 106,50 Ft-ra emelkedett. A X. hónapban az egységes piaci átlagár 20,50 Ft-tal felülmúlta a hazait. Egy éve az árdifferencia 11 Ft-ot tett ki, amikor is a vételár 105 Ft volt.

Októberben a legmagasabb tejár Cipruson (210 Ft/kg), Máltán (190 Ft/kg) és Finnországban (144 Ft/kg) volt. Legkevesebbet Lettországon (103 Ft/kg), Észtországon (105 Ft/kg) és Magyarországon (106,50 Ft/kg) adtak érte. Egy év leforgása alatt az uniós piacon átlagosan 9,4%-kal, hazánkban pedig 1,5%-kal nőttek az árak. Legjobban, 16,9%-kal Írországon erősödtek, míg leginkább, 2,2%-kal Olaszországban gyengültek. A tagállami különbség kétszeres, egy kiló tejre vetítve 107 Ft volt.

Vágójuhpiac

A *vágójuh-piacon* a PÁIR adatai szerint az élőbárány kilónkénti termelői átlagára a 49. héten, 1182 Ft-on nyitott, majd folyamatos drágulás után az 52. héten történelmi magasságban, 1307 Ft-on tetőzött. Ezután gyengült az ár és az 53. héten, 1163 Ft-tal búcsúztatta az évet. Az óévben a vételárakra nem lehetett panasz, ahogy az új év első hetében sem, hiszen a nyitó ár 1267 Ft/kg volt.

Az Európai Bizottság adatai szerint a hasított bárányárak az alábbiak voltak: A nehéz vágott bárányok esetében a közösségi és a hazai átlagár az 52. héten kilogrammonként 2245 Ft/kg, illetve 2503 Ft/kg volt, az 53. héten 2270 Ft/kg volt a közösségi átlag. Az egységes piaci ár a megelőző évhez viszonyítva 28,3%-kal emelkedett. Legtöbbet, kilónként 2644 Ft-ot Franciaországban, 2424 Ft-ot Németországban, 2227 Ft-ot pedig Spanyolországban fizettek. A legkevesebbet, 1047 Ft-ot Romániában adtak érte. Hazánk az 52. héten vételárban, a tagállamok rangsorában 2. volt.

A könnyű vágott bárányok vonatkozásá-

ban az egységes piaci- és a hazai árak az 52-53. hét között nem kerültek frissítésre. A legutóbbi adatok szerint az 50. héten 2151 Ft/kg, illetve 2734 Ft/kg, az 51. héten 2132 Ft/kg, illetve 2791 Ft/kg volt a vételár. A megelőző év azonos időszakhoz viszonyítva a közösségi átlagár kilónként 43 Ft-tal, a hazai számottevően, 296 Ft-tal nőtt, ezáltal drasztikusan, kilónként nem kevesebbel, mint 659 Ft-tal meghaladta az uniós átlagot. Ekkor árban a listavezetők Horvátország (2884 Ft/kg), Portugália (2793 Ft/kg) és Magyarország (2791 Ft/kg) voltak. Az olasz piacon a vágott testek kilónkénti vételára 2384 Ft volt.

Baromfipiac

A *vágóbaromfi-piacon* novemberben október hónaphoz képest 285 Ft-ról 283 Ft-ra mérséklődött az eladási átlagár, miközben a forgalom 50,5 ezer tonna volt.

Vágóbaromfi értékesítési árak (Ft/kg)				
	vágó-csirke	vágó-liba	vágó-pulyka	vágó-kacsa
2020 november	256	654	357	324
2019 november	259	648	395	328

A KSH adatai szerint a vágóbaromfi termelői átlagára 2020. január-november hónapokban – a 2019 évvel összevetve – 3,3%-kal 288 Ft-ra csökkent. Ezen belül a vágópulyka vételára 0,1%-kal, a pecsenyecsirkeé 1,5%-kal, a vágókacsaé 2,1%-kal, a húslibáé pedig 2,6%-kal gyengült. Az első tizenegy hónap adatai szerint a feldolgozásra átvett vágóbaromfi össztermege 522 471 tonna volt. A baromfiágazat kibocsátása egy év alatt 0,6%-kal emelkedett. Az értékesítés tetemesen, 126 360 tonnával túlszárnyalta a sertésszektorét.

Tojáspiac

A *tyúktojás piacon* a PÁIR adatai szerint az étkezési tojás csomagolóhelyi forgalma a 49. héten 11,7 millió darab volt. Ezután a kereskedés a fokozódó kereslet hatására az 50. héten 13,6 millióra szökkent, az 51. héten rekordmagasságban, 15,3 millió darabnál tetőzött, majd jelentősen visszaesett. Az 53. héten az értékesítés már nem érte el a 7,6 millió darabot sem. Ekkor az eladott 7597 ezer tojásból az 53-63 gramm közötti M méretűek 78%-kal, a 63 gramm feletti L méretűek 22%-kal részesedtek. Az áfát és a kiserelési költséget nem tartalmazó csomagolóhelyi nettó ár a 49. héttel összevetve 0,30 Ft-tal 28,30 Ft-ra erősödött, így minimális mértékben 0,10 Ft-tal felülmúlta a 2019 évit, miközben a forgalom 2,4 millióval nőtt.

Az AKI közlése szerint az 53. héten az uniós csomagolóhelyi átlagár 450 Ft/kg volt, ami 58 grammos tojást feltételezve kb. 26,20 Ft

darabának felelt meg. A magyarországi ár 470 Ft/kg, egy tojásra vetítve 27,30 Ft volt, amely a mindössze 16 adatszolgáltató tagország ranglistáján a 6. helyezésre volt elegendő.

A kiserelt tojás legdrágább Dániában (35,60 Ft/db), Szlovéniában (34,70 Ft/db) és Cipruson (33,90 Ft/db) volt, míg legolcsóbban Belgiumban (20,60 Ft/db), Franciaországban (21,50 Ft/db) és Németországban (22,10 Ft/db) juthattak hozzá a kereskedők. A csomagolóhelyi ár egy év alatt legjobban, 31,1%-kal Szlovéniában drágult, míg Franciaországban 25,9%-kal olcsóbb lett. Az unióban 5,2%-kal, itthon 1,1%-kal emelkedett az ár. A tagállami árkülönbség 15 Ft, 1,7-szeres volt, ami a csekély számú adatszolgáltató miatt nem mérvadó.

Szemestermény-piac

A *szemestermény-piacon* a KSH gyorsjelentése szerint 2020. I-XI. hónapokban a gabona átlagára a 2019. évit 8%-kal meghaladta. A búza átlagára 7,5%-kal, az árukukoricáé 11,5%-kal, az árpáé viszont alig, csupán 0,7%-kal nőtt. A tonnánkénti felvásárlási árak az alábbiak szerint alakultak: búza 54 600 Ft, árpa 44 400 Ft, árukukorica 48 700 Ft. Az I-XI hónapokban búzából 2 564 273 tonnát, árpából 627 727 tonnát, takarmánykukoricából pedig 3 869 616 tonnát értékesítettek. A megelőző év azonos időszakához képest a búzaeladás 2,3%-kal, az árpáé jócskán, 51,5%-kal, a kukoricáé pedig 5,5%-kal nőtt.

Novemberi felvásárlási/jegyzési árak változása (Ft/t)				
Termény	átlagár (53. hét)	átlagár (1. hét)	jegyzés 2020	jegyzés 2019
Búza	66 358 (étkezési)	66 370 (étkezési) 61 585 (takarmány)	61 900	50 400
Árukukorica (morzsolt)	55 960	58 864	53 200	42 500
Árpa	-	54 778	51 100	43 500

Novemberben október hónaphoz viszonyítva a búza tonnánkénti ára 2100 Ft-tal, az árpáé 2200 Ft-tal a kukoricáé viszont jócskán, 5200 Ft-tal nőtt.

A XI. havi forgalom búzából 106 386 tonnát, tengeriből 1 311 670 tonnát, árpából 8052 tonnát tett ki. A búzaeladás 2019-hez képest 75 648 tonnával, az árpáé 7493 tonnával csökkent, a kukoricáé viszont jócskán, 449 632 tonnával nőtt. Egy hónap alatt – októberrel összevetve novemberben – a búzaeladás jelentősen, 117 062 tonnával, az árpáé 13 075 tonnával, 2,6-szeresével visszaesett, ugyanakkor az árukukoricáé 517 817 tonnával, vagyis drasztikusan emelkedett.

Varga Gábor

MAGYAR KUTYAJAJTÁK

Rövidszőrű és drótszőrű magyar vizsla

FOTÓK: MARÓTI BÉLA

A magyar vizsla eredetéről a legváltozatosabb mendemondák kerültek már napvilágra. Vannak, akik úgy vélik, hogy őse egy mára már kihalt kopó lehetett, amelyet honfoglaló őseink vadászkutyaént használhattak. Mások szerint a török hódoltság idején tűnt fel először a vadászatokon egy sárga kutya, sőt olyat is lehetett hallani, hogy az ősember barlangrajzain is szerepelt, csak barnás színben.

Ezekkel szemben, amit biztosan tudunk, hogy a magyar vizslát, mint önálló fajtát az FCI (Nemzetközi Kinológiai Szövetség) 1935-ben vette lajstromba. Kétségtelen, hogy a fajta a XX. század elején már „készülgetett”. 1916-ban az akkori NIMRÓD vadászujság segítségével elkezdtek tobozozni a sárga, vizslaformájú vadászkutyaikat,

de ezek zöme sárga pointerszármazék volt. 1920-ban már 11 olyan, látszólag egyforma vizslát tudtak regisztrálni, melyek idegrendszerükben stabilak voltak, küllemben pedig a fontos mérőpontokon megegyeztek. Nagyon tudatos és szigorú utódelőrzéssel elkezdődött a törzskönyvezés, melynek első, kiemelt tenyészknya Darnay

Aminap solymászatra indultam. Már a készülődéskor nagy volt az izgalom az udvaron! Három rövidszőrű magyar vizslám majd kibújva bőrukból tolakodtak, hogy jöhessenek velem. Macának tíz kicsinye van, de már kezd felülkerekedni a vadászatért való rajongása az anyai ösztönei felett. Ám ő csak vágyakozhatott, hiszen, hiszen most a sok kölyök nevelése a legfontosabb feladata. Így 3 éves utódaival, Unival és Uránnal valamint kedves vándorsólymómmal, Lilivel indultunk vadászatra.

A magyar vizsla roppant intelligens állat, de ez hátránnyá is válhat, ha nem vagyunk mindig következetesek vele. Sok kutyát képeztem ki különböző, zömében vadászati feladatokra. Egyszer még azt is mondtam, hogy „az Isten mentsen meg az okos kutyától!”. Igaz, ez elkeseredésemben fakadt ki belőlem... Sokszor látszik, hogy a kutya spekulál. Például úgy véli, miért kellene nekem bemenni ebbe a hideg vízbe azért a kacsáért, menjen a gazdi, ha kell neki! Az ilyen kutyának nem szabad pillanatnyi időt sem adni a „gondolkodásra”, hanem gesztusokkal, paranccsal ösztökélni kell a feladat végrehajtására! A magyar vizsla jól engedi magát vezetni, ha a parancs egyértelmű és erélyes. A magyar vizsla mindkét szőrváltozatának fajtáihoz tartozó egyedei nagyon jól teljesítenek a játszva idomításokor.

Őszintén be kell vallani, hogy a magyar vizsla, noha vadászkutyaént készült és bármilyen náció munkaversenyén megállja a helyét, de a megváltozott vadászati viszonyok, a tizedére csökkent hazai apróvadállomány miatt csökkentek a vizslák vadászati lehetőségei is. Ez a sajnálatos tendencia hazánkban minden vizslafajtát egyformán érintett, de a magyar vizsla azért maradt meg nagyobb egyedszámban, mivel rendkívüli képességei vannak házikutya „munkakörben” is.

Napjainkban a tenyésztők nagyobb része arra panaszkodik, hogy a kiskutyák zömét házikedvencnek viszik és nem vadászkutyaént. A kutyatenyésztés nem olcsó mulatság, ezért megkérik a kölyök árát. A

Egy 1945-ben készült leirat szerint egy vizslának az alábbiakat kell tudnia: „Apróvadat állni, lövésre feküdni és csak karintésre vagy »hozd ide« vezényszóra hozni a lőtt vadat. Csapázni kell tudnia, és pedig ha bármilyen nyomra teszem, csakis a csapán menve mélyen tartott orral kell a sebzetten felkeresni (nem szemre hajtani vagy magasan tartott orral keresni azt!), és bármilyen távolságról, ha pihenéssel is, de elhozni. Parancsra lábnál követni vezeték nélkül és vezetékkel is. Nyúlugrásra azonnal feküdni kell lövés leadása nélkül is. Parancsra helyben maradnia bárméddig, amíg érte nem megy a gazdája. Vízbe parancsra bármikor

bemenjen, kisebb folyón, patakon átküldve annak túlsó partján maradjon és ott keressen addig menve párhuzamosan gazdájával, amíg az vízbe nem hívja. Vadat vízből apportírozzon. Nádasba, közel keresve, gazdáját szemmel tartsa. Dúvadat állítani vagy lefojtani, állítás esetén hangosan kitaróan ugatni, hasonlóan, ha fára menekült vagy nem tud hozzáférni. Dermedt nagyvadat kitaróan ugatni, amíg gazdája oda nem ér, nagyvad vércsapáján biztosan vezetni pórázon és anélkül. Mindent apportírozni és gazdájához vinni, ha csak elbírja a rókát is. Ne rágja a vadat, hanem élve adja át azt gazdájának.” forrás: magyarvizslaklub.hu

Egy vadásznapi a vizslákkal

vadászok sajnos ritkán adnak százezreket egy magasan kvalifikált kennelben született kölyökért, ezért náluk kb. 70%-ban törzskönyvezetlen magyar vizslák vannak, leszűkítve ezzel a genetikai bázist. Ebben az aspektusában vizsgálni a magyar vizsla jelenét és jövőjét csak úgy érdemes, ha beszámítjuk a kedvtelésből tartott ámde törzskönyvezett kutyákat is. Minden fajta állatállományának fenntartásához, fejlesztéséhez alapvető a törzskönyvezés. Amíg ez nem tudatosul a vadászokban addig nehéz lesz fenntartani hosszú távon a magyar vizsla vadászati használhatóságát.

Ahogy göngyölgettem a gondolataimat kiértünk a vadászterületünk közeli részére, ahol végelethetetlen őszi gabonavetések élénk zöldre festették a tájat. Megálltunk a szokott helyen. A kutyák az elsőség, külön szólítva ugorhattak le a kocsis hátuljáról, egy gyors kör a részükről és máris ott álltak előttem propeller gyorsasággal tekerve a farkukat. Felhúztam a solymászkesztyűt, ráléptetem a felsapkázott Lilit, majd a kutyákkal együtt elsétáltunk a vetés szélén, eltávolodva jócskán a kocsitól. A vetések közötti árkokban fácánok után kutattunk. A vizslákat öröm volt nézni, ahogy a terep adta lehetőségeket kihasználva, a magyar vizslára jellemzően nagy tempóban, de nem esztelen rohanásban kerestek. Időközben lesapkáztam a sólymot és felengedtem, hogy néhány erősebb szárnyhúzás után felkerüljön abba a magasságba, ahonnan egyszerre látszik a Bakony teteje és a Balaton. A sárga vizslák térnyerő mozgásukkal hamar lekeresték a fácánosnak gondolt területet és éppen indultak vissza hozzám, amikor Uni a visszaút közepén hirtelen oldalra pördült és egy csodálatos kutyaszoborhoz hasonló merevedéssel, felhúzott első lábbal csodálatos klasszikus állást mutatott be, jelölve az irányt az orrával, hogy ott bizony fácán rejtőzik. Urán csak később vette észre mi történt a háta mögött. Visszafordult és óvatosan felhúzott testvére

mellé és ugyanolyan szoborformát vett fel, ezzel a szekundálással támogatta társát a fácán jelzésében. Odaszóltam nekik, halkan, hogy nyugi, ne hogy idejekorán kinyomják a vadat. Azért kellett kitarítani az állást, mert Lili éppen oldalt vagy fél kilométerre kalandozott, de magasan, közelebb a felhőkhoz, mint hozzánk. Elővettem a tollbábuját, mire elindult felénk. Siettem a még mindig kitarítóan álló vizsláimhoz és belépve eléjük felzavartam a fácánokast. A két kutya vadkelésre szépen helyben maradt, nem rohantak tártott szájjal a fácán után. A sólyom összekapott szárnyakkal zuhant a távozni próbáló fácánra, hatalmasat rúgva fogta meg és zuhantak tőlünk messze érve földet. Ilyenkor

gyorsan kell cselekedni, mert előfordult már, hogy a róka előbb ért a fácánal birkózó sólyomhoz és megölte mire a solymász odaért. Most jön a segítség a magyar vizsláktól. Lábhoz hívtam őket, egy pillanat múlva már ott ültek a bal lábam mellett. Irányba állítottam őket arra, ahová láttam leesni a sólymot a

prédájával. Aztán jött az erős, félreérthetetlen parancs: „Hol a sólymi?!“ és a két vizsla, mint a rakéta elrohant a megadott irányba. Fél kilométeren belül egyetlen perc alatt megtalálták szárnyas vadásztársukat és nem törődve a fácánal szépen komótosan odafeleküdték mellé. Nincs az a róka, az az égből jövő veszedelem, ami kárt tudna tenni a vadászmadárban. Nem kellett sietnem az adóvevővel megtalálni őket, hisz kedves vadászmadaram biztonságban volt. Ha a GPS elromlana, akkor sincs baj mert az egyik kutyát a nevével kiáltva behívtam, és szépen visszavezetett a társához és a sólyomhoz. Hatalmas feladat ez a speciális munka a vizsla számára, de megtanítható rá.

Nemsokára minden és mindenki a helyére került, már csak az emlékei maradtak a szép vadásznapi, ahol megismerhettük azt a vizslafajtát, amelyik méltán kapja az elismerést széles e világban. Büszkék is vagyunk rá, a magyar vizslára, a mi vizslánkra!

M. B.

Kálmán, sümegi származású néprajzkutató Honvéd nevű kutyája volt. Ebben az időszakban, amikor már látszott az almok homogenitása, a szűk genetikai bázis miatt és egyes tulajdonságok javítása érdekében kényszerűen bele kellett vinni az angol po-intert és a rövidszőrű német vizslát cseppvérben ahhoz, hogy később egy univerzális, elegáns vadászkutya születhessen. Drótszórú

változatát 1963-ban jegyezte be az FCI. Mára már, mint külön fajta a drótosok is felnőttek, a zömében az apróvad vadászat követelményeinek teljesítésére.

A magyar vizslák, ha nem is rendelkeznek mesészerű őstörténettel, azért számtalanszor bizonyították már azon nagyszerű képességeiket, amelyekből a vadászatok elismert segítői és a családok kedves társai

lehetnek, bármerre forgatjuk is a világ kerekét.

Napjainkban a magyar vizslát – mindkét szőrváltozatot – a vadászkutyák közé sorolják. A tenyésztésének is feltétele az alap-, vagy a vadászati alkalmassági vizsga megléte. Számos tenyésztő azt tartja, a magyar vizsla minden kutyafajta közül a legtanulékonyabb.

Maróti Béla

LÓTENYÉSZTÉS

Az izlandi ló és tenyésztése

FOTÓ: CSATLÓS NORBERT

Hobbilóként, főleg kisgyerekek mellé szinte verhetetlen. Legalábbis erre a következtetésre jut az, aki ellátogat Tatára, hazánk egyetlen izlandiló-tenyészetébe. Egyebek mellett a fajta nemzetközi népszerűsítése és hazai elterjesztése érdekében tett erőfeszítései miatt a Nemzetközi Izlandi Lovas Szövetség (FEIF) teljes jogú tagként felvette a Magyar Izlandi Lovas Egyesületet a tagjai közé. A tatai székhelyű egyesület azóta a világszövetség támogatásával folytatja misszióját az izlandi ló hazai népszerűsítése terén.

Az első törzskancák a kétezres évek elején érkeztek hazánkba. „Felkerestem Mihók Sándort a Póni és Kislótenyésztők Országos Egyesülete elnökét, aki Ausztriába irányított Verena Hugeneckhez – meséli Straubinger Zoltán, a tatai ménes tulajdonosa. Tőle hoztam 2002-ben két vemhes törzskancát és két sportlovat. Az első csikónak, aki már itt Magyarországon született, szimbolikus nevet adtunk: Sjáli, vagyis király, királynak való. Róla neveztük el a szabadidős parkot is. Azóta már 16 izlandi ló van itt Tatán.”

Származás és a World Fenger

A több mint ezer évvel ezelőtt, 870 és 1000 között a vikingekkel együtt érkezett, mongol óslóval kevert norvég fjord vagy shetlandi póni felmenőkkel rendelkező lovak leszármazottjai a mai izlandi lovak, akik még tud-

ják mindazt az öt jármódot, amelyet más lovak az idők folyamán „elfelejtettek”, például azért, mert a szállítmányozásban vagy a háborúk idején nem volt már rá szüksége az embereknek, nem úgy, mint a szigetországban, ahol továbbra is elsősorban lovaslásra használták az állatokat. Így a tölt és a passz (flying pace), amelyre az Izlandra érkezett lovak nagy arányban voltak képesek, kikopott a kontinensen maradt lovak jármódjai közül.

„A legutóbbi évek kutatásai szerint egy bizonyos gén („a jármódörzö gén”) felelős a lateralitásért, vagyis azért, hogy az izlandi ló a passz jármódban tudjon a tevéhez hasonlóan az azonos oldali lábaival lépni.” – mondja Herdis Reynisdóttir izlandiló-szakértő, instruktor.

Valamennyi izlandi lovat nyilvántartanak. A törzskönyvek kiállítása a World Fenger nevű adatbázis segítségével történik. Ebben ma körülbelül 450 000 ló adatai szerepelnek Amerikától Ausztráliáig. Tenyészállat-kiállításokon is csak olyan egyedek vehetnek részt, amelyek adatai a bőr alá ültetett mikrochipből kiolvashatók. A származási adatok mellett a chipek tartalmaznak vér- és DNS-vizsgálati adatokat is. Tenyészmenek esetében 2006-tól pedig nem csak az állat származási igazolását kell bemutatni, hanem mind az apa-, mind az anyaállat DNS-elemzését is.

Akár egész évben legelőn tartható és őshazájában vágóállatként is hasznosítják

Külleme, természete

Az izlandi ló kicsi, de nem póni. 130-150 cm között változhat a marmagassága – egyes tenyésztők szerint e középtermetű kisló marmagassága ideálisan 138 cm. Az állatok marmagassága az utóbbi 40 évben növekedett egyrészt a jobb takarmányozás, másrészt a tenyésztők céljai miatt. Az izlandi ló teste robusztus, a feje nagy, és gyakorlatilag bármilyen színű lehet, legalább 40 szín és százféle variáció lehetséges. Ennek egyébként az is az oka, hogy a tenyésztés során nem a szín volt a fő preferencia, és természetes körülmények között is szaporodtak a lovak.

Az évezredes izlandi elszigetelt létnek köszönhetően a lóállományt a jellegzetesen kontinentális lóbetegségek nem érintették, így az immunitás sem alakult ki ezek ellen. Tehát ha valaki Izlandról vásárol tenyészállatot, annak mindenképpen védőoltásokat kell kapnia.

A fajta későn érő, 4 éves korig ménesben tartandó, utána kezdődhet a kiképzése. Az izlandilovas világbajnokságok eltérnek a „hagyományos” lovasversenyektől. Speciális versenyszámokat rendeznek a jármódokra fókuszálva: tölt, négy jármód, öt jármód, passzverseny és passzeszt.

A versenyektől függetlenül is barátságos, tanulékony és könnyen kezelhető, emellett lelkes és magabiztos, megbízható társak az izlandi lovak. Ahogy a Tatára érkezett, és a magyar egyesületbe is belépő izlandiló-szakértő, instruktor Herdis Reynisdóttir a Pegazus Magazinban hangoztatta: „épp a méretük és a hihetetlenül nyugodt, óvatos és barátságos természetük miatt kiválóak kisgyermeknek lovgoltatására és lovasterápiás «kezelésekre»

Straubinger Zoltán és Herdis Reynisdóttir

is, miközben rengeteg energiájuk van, és nagyon gyorsak is tudnak lenni, tehát nem csupán gyerekeknek, de tapasztalt lovasoknak is ideálisak.” Emellett jól ugrik, így akár póni-klubos militaryversenyeken is jól szerepelhet.

Tartás, takarmányozás

Az izlandi ló edzett, ellenálló, a betegségekre nem fogékony fajta (a már említett oltások megléte esetén) viszont van egy immunbetegség, mely az Izlandon született lovak tíz százalékát érinti: a nyári ekcéma – angolul sweet itch, azaz kéjes vakaródzás –, ami sajnos gyógyíthatatlan.

A fajta a takarmányozás és a tartás terén is igénytelen. Takarmányhasznosítása kiváló, így télen is legelőn tartható, némi szénakiegészítéssel. Takarmányát a hó alól is kikaparja. Tatán az izlandi állomány egy része rideg tartásban van, a többiek nappal kint vannak, éjszakára viszont istállóba kerülnek – leginkább a gazda gondoskodó szeretete miatt. A klímaváltozás okozta forró nyarak miatt – hasonlóan más legelő állatainkhoz – a nagy

nyári hőségben egy árnyékos itatót, pihenőhelyet érdemes biztosítani a ménesnek.

Tenyészcélok

Az izlandi lovak hivatalos tenyésztési célja egy egészséges, termékeny és kitartó hataló, egy robusztus, mégis elegáns és sokoldalú ló kialakítása öt kiváló jármóddal. Az állat felépítésének optimális természetes egyensúlyt kell biztosítani, a mozgásoknak rugalmasságnak, magasnak és térnyerőnek kell lenniük minden jármódban, elegáns és erőteljes képet adva.

Ez a cél a sport- vagy hobbilovaknál jellemző, azonban lehet az izlandi lovaknak egy lovas körökben kevésbé kedvelt hasznosítási módja is: a húsló tartás. Izland déli részén már régóta működnek húslótenyészetek, miközben a sziget többi részén inkább a lovastanyák működtetésére koncentrálnak. Ez utóbbi tartási cél pedig felértékelődhet az egészséges élelmiszerek iránt fokozódó kereslet miatt.

Halmos B. Ágnes

ÉLMÉNY, SEGÍTSÉG, FEJLESZTÉS

Lóháton minden könnyebb?

Fotók: BNE

Eger határában van egy tanya, ahol egyensúlyzavarban szenvedő, beszédhibás, mozgássérült, hiperaktív, hallássérült vagy épp autista gyerekek kis időre megfedkeznek a hátrányaikról – képességeiket lóháton fejleszti egy elhivatott óvodapedagógus.

Hatéves kislány, hátán gerincvédő, fején kobak, keze puha, meleg kesztyűbe burkolózik. Biztonsággal ül Vándor, a hucul herélt hátán, miközben Kovácsné Lukács Kriszta mellettük sétálva egyik kezével tartja a gyerek hátát, s énekl, hogy „a part alatt, a part alatt, három varjú kaszál, három varjú kaszál”. A kislány feladata, hogy a dalt tapssal, vagy egy-egy kézmozdulattal kísérje.

Dalma autista, de a laikus szemlélőnek a karám túloldalán állva ez elsőre fel sem tűnik. Nem beszél, a hétköznapiakban jellemzően kártyákkal kommunikál, s leginkább a neki biztonságos környezetben érzi jól magát. A mozdulatait kívülről figyelmesen követő édesanyjától megtudjuk, az óvodás kislány korábban öt-hat percig tudott csak a ló hátán megmaradni, utána elvesztette a türelmét, sírni vagy épp kiabálni kezdett. Most már negyedórát is eltölt a gyakorlatokkal, ami hatalmas fejlődést jelent, hiszen ennyi időre legalább kimozdul a komfortzónájából, testével, mozdulataival kommunikál, s ami a legfontosabb: megérti és végrehajtja a feladatot, ami az ő esetében nem is olyan egyszerű.

Eger határában, szőlődombok között vagyunk, szemben jól látszik a Nagy-Eged hegy déli lejtője, távolban pedig a hófödte

Bükk-hegység sziluettje bontakozik ki. Ez a Lóduló helyszíne, így nevezte el a lóháton történő képességfejlesztésre létrehozott vállalkozását a Heves megyei Novajon élő Kriszta, aki korábban óvodapedagógusként is dolgozott.

– A párom ötlete volt hat-hét évvel ezelőtt, hogy munka mellett tanuljam meg, mi-

ként lehet a gyerekeket lovas gyakorlatokkal is fejleszteni, és mivel egyre több problémás és fejlődésében megkésett gyerekkel találkoztam, ezt én is jó ötletnek tartottam. Jőmagam addig nem lovagoltam, lovakat sem tartott a családból senki, mégis úgy éreztem, ez megfelelő terep számomra, így belevágtam – mondja.

Kriszta az alapokat Kiskunmajsán, a Lópofa Egészségmegőrző és Oktató Kft.-nél tanulta meg, majd elvégzett egy lovastúra-vezető tanfolyamot, később pedig a „beszédindítás lóháton” kurzust.

Időközben a látóterükbe került egy hucul herélt, Vándor, akinek a hátán párszor már ültek. Azonban erre a feladatra még nem használták, így Vándor ezen a területen még képzést igényelt: erre Egerben, a Mátyus lovastanyán találtak akkoriban megfelelő embert.

Vándor hátán a hátrányok is tompulnak

Hogy milyen érvek szóltak a hucul fajta mellett, azt Kriszta hosszan sorolja. Ez a fajta nyugodt, nem túl magas, robusztus, széles hátú: vagyis az óvodáskorúak is biztonsággal ülhetnek rajta, miközben oktatójuk a földről stabilan tudja őket tartani, nem kell nagyon nyújtózkodnia, hogy elérje a derekukat, há-

Egyensúlyfejlesztés lovaglás közben

tukat vagy épp a kezüket. A herélt előnye, hogy nincsenek izgatottabb időszakai, egész évben lehet vele dolgozni. A Kárpát-medencében őshonos fajta egyes nézetek szerint közeli rokona a mára kihalt eurázsiai vadlónak, rendkívüli szívósságát és ellenálló képességét azonban mai utódaiban továbbörökíthette. Vándor mellé nemrégiben egy póni is került, Silver: ő alacsonyabb, s igaz, hogy léptei kissé „rázósbabbak”, de a kisebbeknek talán nagyobb biztonságot nyújt, s a szünidős táborokban is jó szolgálatot tesz.

A nyár még távolinak tűnik, a gyerekek most hideg téli délutánon érkeznek sorra a hangulatos tanyára. Az autista Dalmát fél órával később *Krisztofer* váltja a lovon: ő hatodikos, s egy genetikai rendellenesség miatt az utóbbi években több lábműtétet is el kellett szenvednie, hogy valamiképp kiegyensúlyozódjanak a végtagjai. Egyik lába még ma is rövidebb, mint a másik, Vándor hátán azonban ez a hátrány szinte megszűnik létezni. A fiú tanulási nehézségekkel is küzd, a figyelem meglehetősen szétszórt: a koncentrációban a lovon végzett gyakorlatok sokat segítenek. Az óvodás *Márkót* beszédhibája miatt hozta először az édesanyja az Eger melletti tanyára: a fiú négy hangot nehezen ejtett ki, de mára ezek közül hármát már könnyedén formál, így most már inkább azért jönnek, hogy a fiú jó levegőn legyen, mozogjon.

Előfordul, hogy csak a lovas gyakorlatok során derül ki valakiről egy-egy hátrányossága, javítandó képessége. – Számomra fontos információt hordoz, hogy valaki a lábát behajlítva, vagy éppen ellenkezőleg, „földbe gyökerezve” száll le a lóról, mi az ember gyengeségeit vagy éppen kiegészítik erősségeit – folytatja. – Tapintásuk, érzékelésük annyira kifinomult, hogy még a szőrükkel is éreznek. Fülünk helyett fülünk, szemünk helyett szemünk, sőt lábunk helyett lábunk is ők, amikor együtt mozgunk velük. A csípőtáji csontozat fejlődését alapul véve három éves kor előtt nem szerencsés lóra ültetni egy gyermeket. Ez alól kivétel lehet – de ilyenkor is erősen mérlegelni kell az okokat –, ha erre a beszédindítás vagy a járás beindításának elősegítése miatt van szükség.

Örömmel hord trágyát a városi gyerekek

Nagyjából kilenc-tíz éves korra érik el a gyerekek testi, lelki és szellemi fejlődésükben azt a szintet, amikor valójában elkezdhetnek lovagolni tanulni, de a lóháton történő képességfejlesztés, mint ami a Lódu-ló-t is jellemzi, természetesen már óvodáskorban is igénybe vehető. – Tematikusan építem fel mindig a foglalkozások anyagát, a gyerekek korát, fizi-

kai és szellemi képességeit, valamint az iskolai előkészítés fontosságát is figyelembe véve – mondja Kriszta. Dalokkal, mondókákkal, versekkel gazdagítja a foglalkozásokat, s ebben nagy hasznára van óvodapedagógusi tapasztalata. Jól tudja, hogy a ritmusnak nagy szerepe van a beszédindításban, a szókincsbővítésben, a gondolkodás fejlesztésében, s az olvasás előkészítésében is. Általában három részre osztja a foglalkozást, mindig szem előtt tartva az adott gyerek igényeit. Az első néhány percben bemelegítő torna zajlik, majd a konkrét fejlesztésre irányuló gyakorlatok következnek, míg végül jöhet a játék, az egyéni kívánság.

Amikor a gyerekek a lovakkal foglalkoznak, vagy a lovak közelében vannak, természetes módon sajátítanak el fontos etikai sza-

Gerinctorna a magasban

A háztimokat is erősítik a speciális gyakorlatok

bályokat. Ilyen a kötelesség, a felelősség, a segítőkészség, az önuralom, az önfegyelem, a figyelem, a pontosság, az empátia: ezeket szinte észrevétlenül magukévá teszik. Ha szívesen és örömmel járnak lovagolni, sokkal hatékonyabban gyakorolják az önuralmat, az önfegyelmet a lovardai közegben, nem kiabálnak nem rohangálnak, nehogy megijesszék az állatot. Mivel a ló félénk, menekülő állat, ezért annak hátán ülve rövid időtartamon belül is sok mindenre kell egyszerre figyelni: ez a koncentrációképességet is fejleszt. A lépő, lépdelő ló által keltett mozgásimpulzusokat a ló hátán ülő gyermek medencéje átveszi és a gerincoszlop hullámszerűen beállítja a nyakszirtig, majd onnan tovább az agykérgi központig. A tartós mozgásingadozás az egyensúlyért felelős szerveket szenzomotoros tanulásra ösztönzi.

A ló a maga lényével, személyiségével az egyik legnagyobb motiváló erő a gyerekek számára. A lovaglás, a ló hátán végzett játékos gyakorlatok jó lehetőséget biztosítanak a kognitív funkciók – érzékelés, észlelés, em-

lékezet, figyelem, gondolkodás – fejlesztésére, a nonverbális és verbális kommunikáció javítására, a motoros és orientációs képességek, érzelmi állapot, az akarati, cselekvési képességek befolyásolására. A lovon végzett feladatok fejlesztik az idegi összeköttetéseket, sőt, akár új idegsejt-működéseket is beindíthatnak, amelyek a mozgás folyamatát támogatják – sorolja a lóháton történő képességfejlesztés előnyeit.

A nyári táborok mindezt intenzíven adják át a gyerekeknek: ilyenkor a tanyadombon természetes környezetben láthatnak tyúkokat nevelkedni, szedhetik ki alóluk a tojásokat, gyűjthetnek gyógynövényeket, amelyekből tea készül, s persze gondozhatják, etethetik a lovakat is. Legtöbbször a közeli városból, Egerből érkeznek ide, sokan laknak panellakásokban, s talán ezért is nem meglepő, hogy amikor a tábori élményeiket sorolják, a lovak kitrágyázása, a szalmabálák kibontása vagy épp a szénahordás az elsők között szerepel.

Doros Judit

Az erdő mélyén, patak partján...

Fotók: BNE

Parádfürdőn a Palóc Piacot tíz évvel ezelőtt hozta létre *Gálfalvy Gallik Béla*. Ám nem ez volt az első piac, amit alapított. Tizenkét évvel ezelőtt a Magyarok Piacát hívta életre a fővárosban, Újpalota és Újpest határán egy felüljáró alatt. Célul tűzte ki, hogy a magyar gazdák, termelők, kézművesek minőségi termékeit és portékáit közvetítők nélkül juttassa el a magyar vásárlókhöz. A Magyarok Piacáévekig működött, minden nap nyitva volt. Gálfalvy Gallik Béla tíz évvel ezelőtt a Mátrába költözött és Parádfürdőn szervezte meg a nagy ünnepekhez kapcsolódva a

Ízes-mézes

Papp Imrének 17 éves kora óta vannak méhejei, szüleitől leste el a méhészkedés tudományát. Jelenleg 30-40 mézféleséget készít. Ezek közül a legkülönlegesebb a *Torokbalzsam*, amelynek alapja az akácméz, de kilencféle gyógynövényt (borsmenta, citromfű, eukaliptusz, gyömbér, kakukkfű, kamilla, orvosi permetefű, zsálya) és propoliszt is tartalmaz. A visszajelzések szerint gyógyír a torokra, főként a téli megfázás időszakban. A Kaptárdoktor is egy kísérlet eredménye. Feladata azon túl, hogy megédesítse az életet, az immunerősítés. Az alapja vegyes virágméz, amelybe homoktövis-őrlemény, gyömbér, virágpór és propolisz kerül. A Háromféle csokoládés elnevezésű méz gasztronómiai élményt kínál, míg a *Retro-Negro* nevű készítmény ánizzsal és édesköménnyel fűszerezett, és hasznos lehet megfázás, vagy éppen emésztési gondok esetén. Készül külön méz a gyermekeknek is, csodás piros színben. A neve

Csemetém, a színét pedig a hibiszkusz virága adja, amelyet készítője egy egész hónapig áztat a mézben.

A mézes csemegékbe pirított dió, aszalt szilva, sárgabarack, és fahéj kerül, és készít *Melange-t* is, amely kávé, tejszínes méz, amelyet gorfirra, palacsintába, vagy müzlikre is önthetünk. Papp Imrének 50 méhcsaládja van, gyakorlatilag a méhészkedés és a különleges, ízesített, fűszerezett mézek előállítás és értékesítése biztosítja számára a megélhetést. A mézes termékek Andornaktályán a Bükk lábainál készülnek. Készítőjük vallja, hogy igen szerencsés. Madárcsicsergés, csörgedező patak, látványos rovarok, bogarak, lepkék veszik körül munka közben, hétvégénként pedig Parádsasváron a Palóc Piacon külön élményt jelent elbeszélgetni a vásárlókkal.

Szedervarázs

Bartók Zoltánnak a kedvenc gyümölcse a fekete szeder, de fogyasztóként nem lelt megfelelő szedertermékeket. Ezért 2009-ben úgy döntött belevág a szederszörp-készítésbe. A célja, hogy kiemelkedően magas gyümölcstartalommal, adalékanyagok nélküli terméket állítson elő. Így született meg az első terméke, amely 2017-ben az OMÉK-on termékdíjas elismerést kapott.

Igen ám, de a szörpkészítéskor megmarad a gyümölcs húsa, amelyből nagyszerű lekvár készíthető. A szedermagnak pedig magas antioxidáns-tartalma van, és nagy beltartalmi értékekkel bír, így azt is hasznosítják: szárítva, csomagolva értékesítik. Joghurtba keverve kellemes a fogyasztása, és még egészséges is.

A családi vállalkozás feldolgozója Makláron van, ahol a saját 0,6 hektáros egybefüggő, saját művelésű szederültvényen termelt Thornfree fajtával dolgoznak. Mindig új és új termékekkel kísérleteznek. Így született meg a szederbefőtt is. Ennek előállítására igen nagy kihívást jelentett, hiszen, ha a hagyományos befőzéssel készítenék, akkor szétesnének a szederszemek. E termék mottója, hogy „Ebben minden szemet ismerünk”. Szemenként válogatják, majd speciális hőkezelést alkalmaznak. Ám, hogy ez miként zajlik, az titok. Egy bizonyos: a végeredmény hiba nélküli. Jelenleg 7 féle fekete szederből készült házi finomságuk van: lekvár, chutney, befőtt, öntet, szörp, bonbon és magörlemény. Az utóbbi években a szedres termékcsalád kiegészült bodza- és akácvirágszörppel is. Bartók Zoltán kiegészítő jövedelemként készíti a szedertermékeket. Mint elmondta, a legfárász-

több időszak a szeder érése idején van, amikor a párjával együtt szinte minden nap szüretelnek, majd frissiben fel is dolgozzák a gyümölcsöt. Ám a fáradozásuk meghozza az eredményt is, hiszen termé-

keik annyira népszerűek, hogy exkluzív éttermeknek szállítanak belőle. Persze jut a parádsasvári Palóc Piacra is, ám nyár elejére igencsak megcsappan, vagy el is fogy a készletük.

Palóc Piacot. 2014-től bővült a nyitvatartás a hétvégékkal, négy éve pedig Parádsasvárra, gyönyörű erdei környezetbe költözött a Palóc Piac, és itt már minden nap várják a vásárlókat. A füstölt áru, a kézműves sörök, a pálinkák, a sajtok, a gyógynövényekből készült termékek, a zöldségek és a gyümölcsök közvetlenül magyar termelőktől származnak: húsz-harminc magyar gazda termékeit árúsítják. Hétvégenként több termelő van jelen a piacon és maga kínálja a portékáját. Hétközben pedig többnyire a piac szervezőjének csapata értékesíti a világszínvonalú portékákat, amelyek között számos díjazott termék is van.

Összeállította: BNE-BZS

Csak tanúsítvánnyal

„Nemcsak bio-, hanem kézműves pék is vagyok” – hangsúlyozta Vargha István, amikor elkezdte sorolni, hogy mi nincs a termékeikben. Semmilyen adalékot, segédanyagot, ízfokozót nem használnak, az alapanyagokat pedig olyan cégektől veszik, amelyeket rendszeresen ellenőriz a Biokontroll Hungária Kft. Nem minden hazai, hiszen például tanúsítvánnyal rendelkező tengeri sótsó csak Olaszországból tudnak beszerezni. A bioalapanyag ára nagyjából háromszor annyi, mint a hagyományos, így aztán nem olcsó a biopékáru.

Vargha István egyébként sosem készített mást, mint organikus terméket. Amikor az ökofalu minősítéssel rendelkező Galgahévízre költözött, hamar megtetszett neki az ott

élők szemlélete, és ahogy ő fogalmaz, szeretett volna részese lenni ennek a csodának. Mivel biopékképzés nincs Magyarországon, elvégezte a hagyományos iskolákat, utána pedig egy időre Berlinbe költözött, hogy megismerje és hazahozza a német szakmai alázatot, precizitást és magas minőségi követelményrendszert.

„Azért örülök a bionak, mert itt nem másról van szó, mint arról, hogy úgy állítunk elő termékeket, ahogy azt a nagyszüleink tették. Nem kell ízfokozó vagy térfogatnövelő a jó minőséghez.” A kenyértésztába még élesztőt

sem tesznek, csak kovászt, sót és vizet. Nem csoda, hogy a fehér parasztkenyér a legkelendőbb, de jól fog a teljes kiőrlésű, meg a félbarna is, és nagyon szeretik a vásárlók a leveles tésztából készült termékeket. A biopék tanácsa, hogy minden ilyen élelmiszert hűvösben, például az ablak közelében kell tárolni, és sosem nejlonban, hanem vászonzsákban vagy konyharuhában, hogy tudjon szellőzni. István kenyereit még fagyasztni is lehet, ha valaki hosszabb ideig szeretné eltartani őket, mert nincs bennük élesztő, és ezért nem fognak szétesni a kiolvasztás után.

Az egyik vásárlója kérésére fogott bele elsőként Magyarországon biogyógyomba-termelésbe az addig kizárólag étkezési biogombával foglalkozó, több mint 10 hektáron gazdálkodó Gyöngyösi Sándor. Vagy tíz éve egy hölgy ganodermát keresett nála, és heteken át, minden piacnapon rákérdezett arra, hogy kapható-e már. Sándor kiderítette, hogy nagy lehetőség a biogyógyomba, ugyanakkor kért másfél év türelmi időt a vevőjétől a termelés beindítására, mert bonyolultnak látszott a feladat. Ma már az egész cége erre a növényre épül, amit nemcsak termelnek, hanem fel is dolgoznak és forgalmaznak. Népszerű a ganodermás kávéjuk, teájuk és csokoládéjuk.

Étkezési gombákkal, főleg laskával jóval korábban, a kilencvenes évek elején kezdtek foglalkozni, és hamarosan már másfél tonna feldolgozott árut exportáltak Németországba. Akkoriban sok vegyszert használtak, hogy védjék a termést a konkurens gombáktól és a rovaroktól, és el sem tudták képzelni, hogy biomódszerekkel is lehet gombát termesztetni. De kiderült, hogy vegyi anyagok nélkül is lehet termékeny a táptalaj, és ma már olyan szalmát, búzát, kukoricát használnak, amely szintén bioterületekről származik. Permetezés helyett rovarcsapdákat készítenek, rengeteg időt töltenek kézi munkával, és megbarátkoztak a nagyjából 20 százalékkal kisebb terméssel. Ennek az az oka, hogy biogazdálkodás esetén gyakoribb a penészesedés, és a vegyi védelem hiányában nincs lehetőség több terméshullámra. Ennek ellenére az egyre népszerűbb japán shiitake, vagy a

közkedvelt laska ára Sándornál nem magasabb, mint a multiknál, mert mint mondja, megelégszik a tisztességes haszonnal, és nem akarja „megválni” a vevőit. Persze az is sokat számít, hogy az ökopiacon közvetlenül a termelőtől lehet vásárolni.

A Biogomba standján meglepő módon csicsókát is lehet kapni, amivel kapcsolatban a tulajdonos elárulta, hogy valójában melléktermékről van szó. A gombatermesztéshez a növény sok cellulózt tartalmazó szárára van szükség, és az édes, leginkább a burgonyára hasonlító, ezerféle módon fogyasztható gumót adják a piacon. Mint kiderült, ezt Sándor két egyetemista, a családi gazdálkodásban részt vevő fia termeli – ebből lesz a zsebpénzük.

Összeállította: MM-BZS

A belga tyúk

A braekel az egyik legősibb belga tyúkfajta. Ezek a baromfik a Nyugat-Európában évszázadok óta élő parlagi tyúkoktól származnak. Ilyen előd lehet a holland keletfríz sirályka is, de a francia bresse tyúkokkal való rokonság is elképzelhető. A múltban különböző braekeltípusok léteztek. Így Belgiumon belül is számos változat jött létre, ilyen például a feketefejú braekel.

A braekel alakját tekintve a sirálytyúkokra hasonlít, az enyhén lejtő hátvonal a széles vállakból ered és a telt nyergen át a sarlótollakban gazdag és magasan tartott kakasfarokba megy át. A mellnek és a hasnak teltnék és kereknek kell lennie! A braekel állása kicsit alacsonyabb, mint a sirálytyúkoké, az erős combok csak alig láthatók, a lábak csak közepesen hosszúak és finom csontozatúak. A tojó testtartása inkább vízszintes, emellett még teltebb a hastájéka, a taraja vége elhajlik, füllebenyei kékesebbek, néha a taraj alapján és az arc alján is kék pigmentek láthatók. A kakas a közepes méretű, széles, enyhén lapított koponyán egyszerű, közepes méretű, kissé durvább szövetű tarajt visel 5-6 foggal. Zászlaja a sirálykáéval szemben kissé kövesse a tarkót! A közepes méretű füllebenyek kékesfehérek, az áll-lebenyek a taraj szerkezetének megfelelően a közepes méretűnél nagyobbak. A fajtára jellemző a sötét-fekete szemhéj, a sötétbarna, fekete szemek körül. A lábak palakékek, körme fehér.

Eredeti színük szerint a fajta színe arany vagy ezüst volt, ezért ezek a hivatalosan elfogadott színek a legtöbb országban. Emellett fehérsávozott sárga szín is több országban előfordul. Németországban és Belgiumban ennél jóval több színváltozatban kerültek tenyésztésre, ideértve a kék, fekete, fehér és fehérlisztes példányokat. A braekel szívós, igen tevékeny, életerős fajta. A tojók egészen sok fehér színű tojást raknak. Egy jól tartott braekel tojó számára a 180 db tojás éves termelése nem okoz gondot. A tojások meglehetősen nagyok, kb. 65 g-ot nyomnak. Csak kivételes esetben kotlanak, ezért a tojások keltetése keltetőgéppel vagy más fajtához tartozó tojóval történhet. Legjobb az állatot szabadon tartani, de legalább egy nagyméretű, elegendő változatosságot nyújtó kifutóban. Kiválóan repülnek, amire érdemes ügyelni. A braekelek általában gyorsan növekednek. A tojók fiatalon kezdik a tojásrakást, általában már 4,5 hónapos korban. A braekelek természetüknél fogva félnék tyú-

Braekel fehérsávozott arany tyúk

Braekel ezüsfekete sávozott tyúk ...

kok, viselkedésük nagyban függ a gondozó személyétől, de akármilyen igyekezet mellett sem lesznek teljesen szelídek.

Mivel a braekelek oly szívósak és életerősök, napi betevőjük egy részét képesek maguknak összekapirgálni, a fajtát „komposztfeldolgozóként” is kipróbálták. Belgiumban a kísérlet nagy sikerrel járt, így manapság elég sok háztartásban tartanak braekeleket a konyhai hulladék eltüntetésére.

Egy másik különlegességnek a jellegzetes braekel-mintázat tekinthető, amely a rajzoltos mintázat egy változata. A fajtánál a tollgerinc két oldalán lévő rajzoltos minta összeér és egy egyenes vonalat formál. Ezek a vonalak meglehetősen szélesek és vékonyabb fehér vonalakkal váltakoznak, ez az úgynevezett sávozott rajzoltosság. A tojóknál ez a mintázat a háton, vállon és mellen

található meg. A nyaktollazat tiszta fehér vagy minta nélküli aranybarna, mely így kellemes kontrasztot alkot.

Törpe braekel

Származási helyük Hollandia és Németország. A törpe braekelek első írásos nyomát 1935-ből találjuk, mikoris a hollandok egy kiállításra ilyen néven neveztek be tyúkokat. Ezek állítólag braekelek és sebright törpetyúkok keresztezéséből származtak. Később, egy német tenyésztőnek öt generáción keresztül végzett munkával a fekete német törpetyúk és nagytestű braekel keresztezésével is sikerült a jelenlegi törpe braekelt létrehozni. Alaki és külső tulajdonságaik a nagytestű változatáéval azonosak, kivételt képeznek a színváltozatok. A törpéket csak arany és ezüst színben ismerik el, a jellegzetes mintázatban, rajzolatban.

... és kakas

A fajta szívós, életerős, az állatok gyors növekedésűek, korán érők. Egészen tekintélyes mennyiségű kb. 35 grammos tojásokat raknak. Kotlásra a fajta nem hajlamos. Szelídítésük szinte lehetetlen. Aktív természetük miatt a törpe braekelek sok helyet igényelnek: vagy nagy kifutót, vagy olyan zárt helyet, amelyben megtalálják elfoglaltságukat. Nagyon jól repülnek, ha rajtuk múlik legszívesebben egy fán éjszakáznak. A sávozott változat megjelenése alapján kitűnik a tyúkok világából. Jellemző, hogy a tojóknál szinte az egész testen megfigyelhető ez a sávozott rajzolat, csak a nyakon nem. A nyaknál nem megengedett a mintázat és ezzel éles kontraszt nyerhető a test többi részével. Érdekes színképe és mintázata miatt a legszebb kiállítási tyúkok közé tartozik.

Szécsi Gábor

Mútej, műhús, műtojás

A tudomány és az élelmiszeripar közös fejlődése – sporthasonlattal élve – már megint ránk vert egy kört... Amíg a Kistermelők Lapja 2019 novemberi számában még kissé ijesztő jövőképként írtunk a mútejek, szintetikus fehérjék és mesterséges húsok világról, az mára kézzel fogható valóság lett. Mértékadó vélemények szerint a „fejlődés” ezen irányba feltartóztathatatlan és műélelmiszerek sokasága rövidesen a mindennapi étrendünk része lesz.

Okok és előzmények

Ha a műélelmiszerek térnyerésének előzményeit keressük, akkor az alternatív táplálkozási formákat, elsősorban a vegetariánizmust érdemes említeni. A vegetáriánus táplálkozás kezdeteit sokan a történelem előtti időkre vezetnek vissza, de a modern társadalom szempontjából inkább az 1970-es évek elején kezdődött, és azóta fokozatosan erősödő mozgalmat érdemes kiemelni. Ennek alapjai az állatok leölésének elutasításában gyökereztek, de hívei hamar belátták, hogy az ember, mint biológiai lény számára, az evolúció során kialakult táplálkozási és emésztési jellegzetességei miatt elengedhetetlen az állati fehérje fogyasztása. Ezen etikai probléma feloldására született meg a húshelyettesítő, majd a mesterséges fehérjék előállításának elképzelése. Ezt segítette a tudomány XX. századi fejlődésének elképesztő üteme és az élelmiszertudomány, mint modern diszciplína meggyökeresedése. Az etikai okok mellé aztán felsorakoztak élelmiszerbiztonsági, egészségügyi, gazdasági és végül klímavédelmi szempontok is. Nézzük ezeket is sorra! A növekvő emberiség élelmiszertel történő ellátása már hosszabb ideje foglalkoztatja a tudomány képviselőit. S habár ezen a területen még az amerikai nyugdíjalapok pénzével megtámogatott GMO vállalatok sem tudták áttörést elérni, sokan állítják, középtávon a mesterségesen előállított élelmiszerek enyhíthetnek Afrika és Ázsia nyolcszázmillió éhezni vágyó lakosságának problémáin. Egészségügyi szempontból elsősorban az ételallergiák elkerülése jöhet szóba, de az ilyen céllal előállított élelmiszerek inkább sorolhatók a funkcionális és gyógyhatású élelmiszerek sorába, mint a népelelmiszeri cikkek közé. A gazdasági érvek ma még gyenge lábakon állnak, hiszen

a műélelmiszerek gyártása egyelőre drága. Ugyanakkor, ha megvan a technológia, onnan már csak egy lépés a tömeggyártás – ahogyan ezt megtapasztalhattuk már az élet más területein. A műélelmiszerek térnyerésének ma a legnagyobb társadalmi hatású érvrendszere a klímavédelem. A zöld civilszervezetek azt állítják, hogy a klímaváltozást okozó káros gázok kibocsátásáért 18-30%-ban az állattenyésztés, illetve az állattermék-előállítás felelős.

Válaszok

Az állattenyésztés súlyosan környezetkárosító hatásával kapcsolatban már több cáfolat megjelent. Az európai állattenyésztők szövetsége tájékoztató kampányt is indított, ám – főleg a fiatalok körében – tényként kezelik, hogy az állattenyésztő ágazatok, illetve a hústermelés egésze környezet-szennyező, állatkínzó és fenntarthatatlan. Mindezekkel kapcsolatban nagyon sok a naivitáson, torz romantikán vagy nettó rosszindulaton alapuló híresztelés, aminek a média teret adott. Aki azonban kicsit is jártas az állattenyésztésben, az tudja, hogy mai gazdasági állataink messze nem azonosak már a háziállatok előtti őseikkel, hiszen évszázadokon át úgy szelektálta őket az ember, hogy a termelést helyezte előtérbe. Ehhez alkalmazkodott az állati szervezet, a számunkra pozitív tulajdonságokat rögzítő géneket pedig továbbörököltette utódaira. Ám hosszú távon ezek csak akkor maradtak fenn, ha az ember által biztosított környezet ezt lehetővé tette. Emiatt van az, hogy a szarvasmarha jól érzi magát az istállóban, a sertés az akolban, baromfi a ketrecben, holott az őstulok – ha létezne – nem bírná a bezártságot, a vadsertés sem túrná a falakat és a bankiva tyúk is elpusztulna a tojókretrecben. Ezen érvelésre bizo-

nyíték az állattenyésztés egyik alaptétele: jól csak a megfelelően tartott, takarmányozott, komfortos körülmények között élő állat termel. A polgárosodó távol-keleti népesség növekvő fehérjeigénye, illetve a világszerte gyarapodó népesség ellátására ma képtelennek tartják a modern állattenyésztést. Ebben lehet némi igazság, de azt érdemes szem előtt tartani, hogy az állattermék-előállítás hatékonysága az utóbbi évtizedekben a sokszorosára emelkedett, ráadásul az ökológiai lehetőségek még messze nincsenek kihasználva – többek között Magyarországon sem – így az állattenyésztésben még hatalmas tartalékok vannak. Számítások szerint 2050-re ötvenhat százalékkal több húsfélét kell termelnünk 2010-hez képest, mivel a bolygó népessége addigra bőven meghaladja a kilencmilliárdot. Ennyi tartalék van az ágazatban.

Mútej, műhús, műtojás

Mindezek ellenére a műélelmiszerek fejlesztése elképesztően gyors ütemben halad a korábban leírt társadalmi okok miatt, ráadásul a tudományos alapok is már megvannak. A műhús előállításának forrása érdekes módon az egészségügy. A transzplantálható szervek kutatása során nyert

információk mintegy melléktermékként lehetővé vált az, hogy bioreaktorban állati szövetet állítsanak elő. Az Egyesült Királyságban folyó első kísérletek eredményei azonban siralmasak voltak. 2013-ban sikerült ugyan mesterséges körülmények között műhúst előállítani, ám az első adag, hamburgerként felhasználható termék önköltsége meghaladta a 250 ezer eurót. A

technológia gyors fejlődését félmjelzi azonban az, hogy az előállítás költségét 2019-re sikerült 10 euróra csökkenteni. Ez az ár egy 15 dekagrammos húspogácsa esetében még mindig felette van a valódi hústermék árának, ám a fejlesztések iránya már azt vetíti előre, hogy pár év múlva már lehet hatékonyan és olcsón műhúst termelni. Egy bökkenő azonban továbbra is van. A hústermékek valódi ízét adó zsír- és kötőszövetet nem szintetizáltak a műhúshoz, így annak egyelőre semleges, steril íze van. Kutatók megállapítása szerint egy angus steak ízminőségének az előállítása még a tudományos fantasztikum világába tartozik.

A műtojás előállítása terén már előrébb tartanak a kutatások. Kínában már 1990-ben sikerült olyan terméket előállítani, aminek volt sárgája, fehérje és méshéja is. Kuriózumként készítettek kocka alakú tojást is, ám mindezek mégsem kerültek piacra. Tavaly azonban egy san-franciscói startup vállalkozás már forgalomba hozott műtojást. A több mint százmillió dolláros befektetéssel, mungóbab felhasználásával kifejlesztett termék az Egyesült Államokban már forgalomba is került. A gyártók állítják, hogy a műtojás beltartalomra, ízre és elkészíthetőségre teljesen megegyezik a valóddal, sőt még talán jobb is, mert nem tartalmaz koleszterint. Elképzelhető, hogy a műtojás rövidesen Európában is megjelenik majd, mert egy német cég forgalmazási szerződést kötött az amerikai gyártóval.

Műtej előállításával szerte a világban foglalkoznak már. A kutatások alapja elsősorban a nyugati világ felnőtt lakosságában néhány összetevővel szemben egyre nagyobb arányban tapasztalható intolerancia és allergia. A műtej gyártása során több technológiát is leírtak már. A világ legnagyobb szintetikus élelmiszereket előállító vállalkozása saját maga által előállított és szabadalmaztatott fehérjemolekula felhasználásával készít olyan fehér folyadékot, ami nagyon hasonlít a tejre. Izraelben növényi alapanyagból, élesztők segítségével történő erjesztéssel nyertek tejszerű anyagot. De hogy Magyarország se maradjon le: a napokban látott napvilágot az a sajtóhír, hogy a Szent István Egyetemen tojásból készítettek – ahogyan fogalmazznak – tejtermék-helyettesítő termékcsaládot. A műter-

mékek fejlesztése ma már ott tart, hogy műjoghurtot és másajtot is készítenek úgy, hogy annak tényleg semmi köze nincs a tényleghez.

És a végére még egy különlegesség. Léteznek már műlibamáj is. Az egyelőre valóban kísérleti fázisban lévő kutatás algából készült táptalajon igyekszik libából nyert májsejteket felszaporítani. Nem is ered-

ménytelenül, hiszen elkészült már az első mesterséges libamáj mousse – bár ezt még nagyon kevesen kóstolhatták meg.

Hogyan csinálják?

A műélelmiszerek előállítási technológiái elég változatosak. Tejtermékeket többnyire növényi anyagok biotechnológiai átalakításával nyernek. Az említett kínai műtojás más úton készült, tisztán élelmiszerkémiai termék volt. „Aminek ismerjük a kémiai összetételét, azt ipari úton elő is tudjuk állítani” – fogalmaztak akkor. A tojás azonban viszonylag egyszerű termék, lévén egyetlen sejtről van szó. A szintetikus hús esetében többnyire élő állatokból biopsziával izomsejteket vesznek ki, és azokat valamilyen táptalajon hormonok segítségével növekedésre és szaporodásra készítetik. A hús textúráját úgy érik el, hogy hétköznapi nyelven őssejteknek nevezett, sok irányba szaporodni képes sejteket különböző hormonokkal készítetnek zsírszövet és kötőszövet termelésére, majd ezeket egymásra rétegzik. A fejlesztők szerint nincs messze az az idő sem, amikor az előbbi technológiát 3D-s nyomtatókra ültetik át, így ténylegesen hátszín, tarja, vagy comb formájú műhúst lehet majd termelni. Ami azonban a szintetikus élelmiszerek termelésének a jövőjét jelenti, az a géntechnológia, ami messze túlmutat a jórészt ismert GMO előállításon. Jay Kiesling, a technológia úttörője szerint a szintetikus biológiában a sejteket és a DNS-t tetszés szerint tudjuk majd

használni. Ha pontosan megismerjük a gének működését, akkor olyan genetikai programot írhatunk, amelyet csak akarunk, ezáltal pedig a sejtekkel olyan szöveteket, termékeket termeltethetünk, amilyenre csak szükségünk van.

Ha ez nem lenne elég hajmeresztő, akkor itt van a NASA fejlesztése, amivel az űrutazásokban résztvevők számára szeretnének hússzerű élelmiszert termelni. Az AirProtein névre keresztelt termék előállítási módja eléggé ködös, azt állítják hogy szén-dioxidból, vízből, néhány tápanyagból és villamos energiából elő tudnak állítani fehérjét. Ez már valóban hús a semmiből...

Ki áll mögötte?

A kezdtek a fent említettek szerint az egészségiparhoz, illetve az űrtudományhoz kötődnek. Mára azonban a fejlesztést szinte teljes egészében átvették a startup cégek. Tevékenységük persze pénz nélkül nem megy, így e cégek mögött tőkeerős befektetők vannak. Néhány kormány és élelmiszeripari multicég is pénzel ilyen vállalkozásokat, de a pénzalapok nagyját a kockázati befektetők adják, többek között Bill Gates amerikai, vagy Li Ka-shing kínai milliárdos. A Forbes magazin cikke szerint a fejlődés pólusai Hollandia, az Egyesült Államok és Izrael.

Mi lesz a hagyományos állattartással?

Rövidtávon valószínűleg semmilyen változás nem lesz a ma ismert állattermék-előállítás területén. Hosszabb távú prognózisokban az a feltételezés, hogy a hagyományos állattenyésztés és állattartás nem szorul vissza, de csak azért nem, mert a növekvő emberiség élelmiszerellátását a modern mezőgazdaság és élelmiszeripar együtt tudja majd megoldani. Azonban az várható, hogy a szintetikus élelmiszerekkel szemben a hagyományos ételek felértékelődnek, keresleti jellegű lesz a piacuk, így drágábbak lesznek. E lap hasábjain talán megengedhető a feltételezés: a kistermelés és a háztáji gazdálkodás termékei különösen sokat jelentenek majd az önellátás és a prémium kategóriájú ételek előállításában. Hogy mindez mikor következik be, azt nehéz megmondani, de élelmiszermérnökök szerint 20-40 év múlva már az átlagfogyasztó asztalán is ott lesznek a műélelmiszerek, amelyek árban már versenyezni lesznek képesek a hagyományos termékekkel.

Lévai András

Így neveljük palántát!

Már megálmodtuk, hogy idén mekkora felületen és milyen növényeket szeretnénk termesztetni a kiskertünkben, gondoskodtunk a kiváló minőségű, fajtaazonos vetőmagról. Újabb döntés előtt állunk: helybe vessünk vagy palántázzunk?

Hazánkban a szabadföldi zöldségtermesztésben még mindig a legelterjedtebb szaporítási mód a helyrevetés. Mindig állandó, végleges helyére vetjük a hónapos retket, a zöldborsót, a sárgarépát, a petrezselymet, a pasztinákat, a spenótot és a céklát. Több növényfaj esetében mindkét opció érdekes lehet, de általában a korai időszakban, főnövényként természetve a paprika, a paradicsom, az uborka, a dinnyefélék és a káposztafélék esetében a palántázás a meghatározó. Hosszú tenyészidejük miatt, a gumós zellert és a tojásgyümölcsöt (padlizsánt) kizárólag palántáról ültetjük.

Az állandó helyre vetés kevesebb szaktudást igényel, olcsóbb technológia, ráadásul jobban gépesíthető is. A területet, a talajt csak egyszer kell előkészíteni, nincs szükség további speciális eszközökre (pl.: tűzdelőfa), illetve kellékanyagokra (pl.: takaró föld). Rövid tenyészidejű, gyors fejlődésű, korán termőre forduló fajtákat érdemes így termesztetni. Az időjárási viszontagságoknak kitettebb területeken – szelesebb helyek, vagy ahol nem tudunk öntözni – a tököfélék, a saláták, az uborka, a sóska, a bab, a mángold, a csemegekukorica, a fűszerpaprika, de akár még egy determinált növekedésű paradicsom esetében is mindenképp a helybevetést javaslom. Így a növényeinknek stabil, erős, mélyre hatoló gyökérzete lesz, hisz folyama-

tosan meg kell küzdeniük az éltető vízzel és a tápanyagokért. A talajhőmérséklet, a késő tavaszi és a kora őszi fagyok meghatározzák a tenyészidő hosszát, szűk korlátokat teremtenek a termesztéshez. Az egyszerűbben kivitelezhető technológia azonban sokkal több kockázatot rejt magában: általában vontatottabb, elhúzódó lesz a kelés; gyengébb vigorú mag akár ki se kel (és mindez sokára derül csak ki); nem lesznek egyforma fejlettségű, egyöntetű növényeink (ez nehezíti a későbbi növényvédelmet); nem lesz tökéletes az állománysűrűség; a fiatal növények

nyek kártevők-, kórokozók elleni megvédése is nehezebb.

A palánta néhány hetes, magról nevelt növény, amelyet további kiültetés céljára védett helyen, különös gonddal nevelünk fel. A keléshez és a kezdeti fejlődéshez biztosított ideális körülmények lehetővé teszik a gyors csírázást és a gyorsabb fejlődést (pl.: egy paprikamag szaporítóládában 5 nap alatt, szabadföldön kb. 21 nap alatt kel ki). Ritka fajták, fajok esetében (pl.: chilipaprika), különlegesen drága vetőmagok használata mellett (pl.: koktélpapricsomok 100 Ft/szem); régi, de számunkra fontos, esetleg gyengébb csírázóképeségű magok esetében a palántanevelés az eredményesebb. Maga a palánta nevelése, a kiültetés költség- és kézimunka-igényes, de sok esetben nélkülözhetetlen. Hajtatóberendezésekben és szabadföldön is jelentős megtakarítást jelent. Optimálisabb területhasznosítás, kettős termesztés valósulhat meg, a termő időszak meghosszabbítására ad lehetőséget, sok esetben a minőségi mutatók javulása mellett.

A palánták egészséges fejlődésének a titka, hogy a nevelésük alatt környezeti igényeiket biztosítsuk. A Markov-Haev-táblázat a zöldségfajokat hőmérsékleti igényük (t) szerint 5 csoportba osztotta. A legalacsonyabb hőigényű csoportba (13 °C) tartoznak a palántanevelésnél tömegeket képviselő káposztafélék (brokkoli, karfiol, karalábé, kelkáposzta, fejes káposzta), a 16 °C-os csoportba a saláták, a 19 °C-os csoportba a póréhagy-

Magtakarás vermiculittal

Fényszobai körülmények a keltetéshez

ma és a zeller, a 22 °C-os csoportba a paradicsom, a tojásgyümölcs, a sütőtök, a bab és a csemegekukorica. Palántanevelés szempontjából is érdekes növények közül a legmelegebb hőfokot (25 °C) igénylik a dinnyék, az uborka, a spárgatök és a paprika. Markov-Haev képletét ($topt = t \pm 7$) alkalmazva az egyes fajok fenológiai fázisokhoz kötött hőigénye is meghatározható. A palántanevelés első fázisában – a csírázaskor – a magok számára az optimális hőmérséklet $t+7$ °C képlettel határozható meg, így csíráznak ki a lehető legrövidebb idő alatt a magok. Ezt követi a szikleveles állapot, amikor a hőmérsékletet jelentősen (14 fokkal) csökkenteni kell, ekkor az optimális hőmérséklet $t-7$ °C. Így elkerülhető a szikleveles növények megnyúlása és az alacsonyabb hőmérsékleten a gyökérművekedés is erőteljesebb lesz. A lomblevelek megjelenése után – a megfelelő asszimilációs felület kialakulásakor – a hőmérsékletet újból fel kell emelni az adott zöldségfaj optimumára. Természetesen a pontos hőmérsékleti program, életkortól, napszaktól, fényviszonyoktól is erősen függ.

A csírázáshoz fényt általában nem igényelnek a magok. Egyes fajok magjai fényen mégis jobban csíráznak (pl.: gumós zeller, kakukkfű, oregánó). A fiatal növények nevelése során, a téli fényszegény időszakban esetleg pótmegvilágításra lehet szükség – legalább a napi 8–10 óra világos periódust biztosítani kell! Két munkaművelet, a tűzdelés és a kiültetés alkalmával a túl sok fény is gondot jelenthet. Érdemes ilyenkor árnyékolásról gondoskodni, illetve kiültetésre a kora hajnali, késő délutáni, esti órákat választani.

A vetőmag csírázása vízfelvétellel kezdődik. A legnagyobb termesztési hiba – nem is javítható –, amit elkövethetünk, ha a csírázó magot hagyjuk kiszáradni. Külső tápanyagforrásra a keléshez nincs szükség, ilyenkor a mag saját raktárkészletét éli fel. Mind a ké-

sőbbi öntözések, mind a tápanyag-utánpótlás a fokozatosság elve szerint történjen! Ahogy növekszik, fejlődik a növény, úgy lehet növelni az alkalmankénti vízádagok mennyiségét, úgy lehet ritkítani az öntözések számát és úgy emelkedhet fokozatosan a kijuttatott tápoldat töménysége (EC-je) is. A lendületes fejlődés érdekében a rendszeres (legalább heti 1-2 alkalom) tápanyag-utánpótlásról gondoskodni kell! Az első 1-2 hétben foszfordomináns oldatokat használjunk, max. 1,5 EC érték mellett (pl.: Fertilcare Starter, Tomaso)! Ezekkel főként a gyökérművekedést tudjuk segíteni. Majd fokozatosan térjünk át a lombfelület fejlesztésére és a szárszilárdság biztosítására, már magasabb – paradicsomnál akár 4,5 EC – töménységek mellett! A folyadékpótló öntözéseken túl, nem szabad elfelejteni a levegő relatív páratartalmának a növelésére, a légtér hűtésére szolgáló frissítő, párasító öntözéseket sem!

Paradicsom tűzdelése nevelőtálcába

Nagy melegben is csak hideg vízzel szabad párasítani.

A palántanevelés során alapvetően két közeggel, a levegővel és a talajjal kerülnek közvetlen kapcsolatba a növényeink. Fűtés, pótmegvilágítás, szellőztetés, öntözéssel, párasítással, tápoldatozással törekszünk az optimális körülmények megteremtésére. A talaj szerkezetét, kémhatását, tápanyag-összetételét is úgy kell megválasztanunk, hogy segítse a gyors és homogén fejlődést! Az ideális szaporítóföldet, melyeket a magvetéskor, tűzdeléskor, átcserpezéskor használunk, tőzeg alapúak, de a talaj nélküli termesztés terjedésével párhuzamosan megjelentek a kókuszrost-, illetve a kőzetgyapot-alapú nevelőközegek is. A zöldségnövények a semleges, vagy enyhén savanyú kémhatást preferálják, és a korai fej-

lődésük idején különösen a talaj szerkezetére igényesek. A közeg mindenképp legyen homogén, steril (fertőzésektől: kártevőktől, kórokozóktól, gyommagvaktól mentes), laza, kicsi fajlagos tömegű, kellően porózus! Az elvetett mag takarására érdemes speciálisan erre a célra készített – nagyon könnyű, finom szerkezetű – ún. takaró földet használni, mely készülhet rostált tőzeg és perlit 70–30%-os keverékéből, vagy vermicultitből.

A palántanevelésnek egyedi eszközigénye is van, de szerencsére rengeteg háziilag megoldás is eredményes lehet. Speciálisan erre a célra gyártott termékek egész sora könnyíti meg az életünket, léteznek szaporítóládák, tűzdelőpálcák, rózsás öntözőkanonák, vetőelemek, nevelőtálcák műanyag-, hungarocell kivitelben a legkülönfélébb táp-henger-méretekkkel, nevelőkockák, cserepek, de akár kész mini üvegházakat is vásárolhatunk.

Ültetésre kész homogén palánták

A szaktudásunkat, a szakmai tapasztalatainkat leginkább egy-egy különleges munkafolyamatban tudjuk kamatoztatni. A tűzdelés (átültetés), átcserpezés, a kiültetés művelete nagy gondosságot, ügyességet igényel. A palánták időbeni szétrakásával, megelőzhető a megnyúlásuk. Preventív növényvédelem és a higiéniai szabályok maradéktalan betartása segít, hogy egészséges palántákat tudjunk nevelni. Edzéssel, fokozatosan 7–10 nap alatt tudjuk a kiültetésre felkészíteni a növényeinket. A magas szárazanyag-tartalom az edzettség legfontosabb jele.

A jó palánta gyökere a tápkockát teljesen átszötte, a gyökérvégek fehérek, a szik alatti szár rövid, a sziklevelek még egészségesek. Kompakt megjelenésű, 5-6 lomblevele van.

Kis Krisztiánné

Kisállatok nagy bajban

A verebek betegségeket terjeszhetnek

Nem is gondolnánk, hogy a házban és a kertben milyen sok veszély leselkedik az üveg vagy rács mögött tartott kedvenceinkre. E vészhelyzetek közül gyűjtöttünk most össze egy csokorra valót.

Gyakori a hóguta

Talán furcsa a kérdés, de vajon érheti-e bal eset az akváriumi halakat? Nos, az külön cikket érdemelne, hogyan üzemeltessünk biztonságosan egy akváriumot, de már most érdemes megemlíteni, hogy milyen külső tényezők veszélyeztethetik a halak életét. Ilyen például a túlságosan felmelegedett víz. Még a trópusi halfajok sem tudják elviselni a megemelkedett hőmérsékletű vizet, ezért különösen a kánikulai időszakban ne tegyük ablak közelébe az akváriumot! Olyan helyiségbe se, ahol rendszeresen dohányoznak, mivel a nikotin – amely a levegőztető készülék sűrített levegőjével együtt bejuthat a medence vizébe – akár meg is ölheti a halakat. Szintén problémát okozhat, ha halainkat rosszul válogatjuk össze. Ehhez kérjük ki tapasztalt akvarista véleményét, kutakodjunk a szakkönyvekben, mert bizony az egyes halfajok igényei igen csak eltérhetnek egymástól! Például a neonhal alacsonyabb hőfokú vizet igényel, mint a vörös neonhal, a szumátrai díszmárna örömmel csipkedi más halak úszóit, a csodálatos diszkoszhal hetente részleges vízcsere-t igényel.

Még a hőkedvelő hüllőknél is gondot okozhat a túlzott felmelegedés; ők is könnyen hógutát kaphatnak. Nagyon fontos: terráriumukat soha ne tegyük ablak elé! Sokan szereztek már emiatt szomorú tapasztalatot.

A kismérsékletű és madarak a túlzott hőségtől még talán nagyobb veszélyben vannak, mint a hüllők. Lakásban és szállításkor egyaránt figyelembe kell vennünk, hogy kevésbé viselik el a kánikulát, mint mi. Ha utaztatjuk őket, akkor vagy kapcsoljuk be a légkondicionálót a gépkocsiban, vagy, amennyiben tömegközlekedéssel megyünk, este vagy kora reggel szállítsuk őket! Árnyékos búvóhely és friss tiszta ivóvíz is mindig álljon a rendelkezésükre!

Mérgezés és áramütés

A kistestű emlősök és a papagájok gyakran rágcsálják a szabadon futó villanyvezetéke-

Nimfa papagáj. A papagájokat időről-időre ki kell engedni a kalitkájukból. Ekkor azonban ügyeljünk arra, hogy ne kóstolják meg valamelyik mérgező szobanövényünket!

A fajtárs is okozhat galibát

A fajtársak is okozhatnak galibát. A nagy testű papagájokat gyakran nehéz össze szoktatni, nem lehet mindenféle előzmény nélkül betenni egy új madarat a régi mellé. A legjobb, ha az új madarat egy nagy kalitkában betesszük a volierbe. Ekkor a papagájok megszokhatják egymást, legalábbis annyira, hogy ne legyen nagy csetepaté. Különösen a kakaduk azok, amelyek meg is ölhetik a párjukat! A természetben ilyen eset természetesen

A sámarigók költési időn kívül csak máglyanosan tarthatók

nem fordul elő, hiszen ott a gyengébb madár egyszerűen elrepül. A lágyevő- és rovarevő madarak jó részét is csak a költési és fiókanevelési időszakban lehet együtt tartani. Vannak közöttük ugyan olyanok, amelyek jobban tűrik párjuk jelenlétét (ilyen például a napmadár), másoknál viszont kizárt, hogy egész évben együtt tudjuk tartani a párt. Jó példája ennek a sámarigó.

A kismérsékletűknél sem könnyű az ösztözeszoktatás, sőt, sok fajnál ez csak egészen fiatal korban lehetséges. Bár az is kétségtelen, hogy fajtársaik iránt már sokkal toleránsabbak a már-már háziásított aranyhórcsógók és törpehórcsógófajok, mint hajdan. A különféle egzotikus mókusokkal azonban már nem árt vigyázni! Még a legszelídebbnek hitt fajok között is lehetnek renitens egyedek. Egy sztyeppi teknősöm például véresre harapdálta a vele közösen szabadtéri terráriumban tartott szárazföldi teknősök lábát. Vannak olyan siklófajok, például a királysikló között, amelyek előszeretettel elfogyasztják saját, kisebb fajtársaikat. Így őket csak hasonló méretű egyedekkel tegyük közös terráriumba!

ket. Talán mondanom sem kell, hogy ez mennyire veszélyes. A madarak, ha kiengedjük őket, nekirepülhetnek az üvegnek és megsérülhetnek. Ezért – legalább az első néhány alkalommal – kiengedéskor a függöny legyen behúzva!

Az amerikai konyhás nappalikban még több veszély leselkedik a madarakra. Sajnos hallottam már forró levesbe pottyant és forró villanytűzhelyen megsérült madárról is.

A madarak és kisemlősök örömmel majszolják a szobanövények leveleit és hajtásait. Ám ezek jelentős része mérgező, például az agávé, aloé, dieffenbachia, flamingóvirág, krotón, páfrányok, rododendron. Ne hagyjuk, hogy ezeket megkóstolja kedvencünk!

A legfontosabb, hogy soha, semmilyen körülmények között, egy percre se hagyjuk magukra szabadon engedett állatunkat!

Előfordul, hogy a feledékeny gazda akkor szelldőztet, amikor a madara szabadon van. A madár ilyenkor nem azért szökik meg, mert szabadságra, vagy éppen a természetbe vágyik, hanem véletlenül röppen ki az ablakon. Többségük ezt követően nem talál vissza, gyakorta egy macska pocakjában végzi. Ha mégis kiröppen a madarunk, akkor a kinyitott ablakba rögvest tegyük ki a kalitkáját, természetesen megfelelő csemegékkal. Így van némi esélyünk arra, hogy a madarunk meglátja az otthonát és hazajön. A nagyobb testű, értelmes papagájok – feltéve, ha barátként kezeltük őket eddig – nagyon gyak-

Mozambik csicsörke. Egzotikus madaraink akkor érzik a legjobban magukat, ha tavasztól ősziig kerti röpdében élhetnek. Néhány biztonsági szabályt azonban ekkor is be kell tartanunk

ran a hívásunkra is visszajönnek. Ám szelldőztetéskor akkor is megtörténhet a baj, ha kedvencünk a kalitkában kuksol, hiszen a társalatok többsége nagyon érzékeny a huzatra. Természetesen a macska sem a madárral sem a kisemlőssel nem kompatibilis. Egy légtérben soha ne tartózkodjanak!

És a kertben?

Nemrégiben adta hírül a sajtó, hogy Budapest egy kerti tóból aranyhalakat halászott ki egy szürke gém. Később kiderült, hogy ez egyáltalán nem ritka eset, ugyanis megkezdődött e nagytestű gázlómadár urbanizációja. S azt sem árt tudni, hogy a kerti tóban élő kisebb vízi teknősök sincsenek biztonságban tőle. Ahol feltűnik egy gém, ott érdemes a tavat és környékét valamilyen könnyű hálóval lefedni.

A szarkák is gondot jelenthetnek. E sorok írójának például évről-évre sok bosszúságot okoztak azzal, hogy a tojásrakó szárazföldi teknősök mögött várakoztak, s azonnal elkapták a kipottyant tojást. A szarkák ellen is csak hálós fedéssel lehetett védekezni.

Görög teknős. Ha nem figyelünk eléggé, a szárazföldi teknősök tojásait azonnal elhordhatják a szarkák

Szintén saját tapasztalat, hogy fiatal berni pásztorkutyám kiszedte a szabadéri terráriumából, és a kertbe széjjelhordta a teknőseimet. Még a vízi teknősöket is. Tehát még a legártatlanabban néző kutyusnak sem árt a körmére nézni. A madarászó-halfogó macskáról már előző lapszámainkban volt szó, de nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy ők a legjobb vadászok.

A baglyok kártételére kevesen gondolnak, noha a kerti volierben tartott madarak nekik is áldozatul eshetnek, mivel a közvetlenül a rács mellett alvó madarakat el tudják kapni. A macskák és baglyok ellen a legjobb, ha dupla rácsot alkalmazunk, s a két rács között legalább tíz-tizenöt centiméter távolság van. Ez többnyire segít a szörmés és szárnyas ragadozók távoltagezésében.

Erdei fülesbagoly. Kevesen gondolnak arra, a kertben, volierben tartott madarakra veszélyt jelentenek a baglyok is

Verebek és egerek

Ne feledkezzünk el a betegségterjesztő verebekről és galambokról sem, ezért a volierek nagy részét fedjük le, hogy a kerti madarak ürülékükkel ne tudjanak galibát okozni! Az egerek és patkányok jelenléte sem kívánatos. Az egerek jobbára ott jelennek meg, ahol pazarló magevőket, például papagájokat tartunk. A legnagyobb gond, hogy ürülékükkel és vizeletükkel beszenyeznek mindent, s ahol egyszer már megtelepedtek, onnan felettébb nehéz kitessékelni őket. A madarak miatt mérget természetesen nem alkalmazhatunk. Maradnak tehát a hagyományos csapdák, egérfogók. A patkány viszonylag ritkán jelenik meg a tenyészetek környékén, ám ha már ott van, akkor komoly problémát okozhat. Igaz, hogy az egerek a kisebb madarak tojásait vígan kiszüröcsölik, ám ez elenyésző ahhoz képest, amire egy patkány képes! Még a nagytestű papagájokat, foglyokat is megölheti! Ezért fontos, hogy a volier olyan erős és sűrű rácsból készüljön, amelyen nem jut át a rágcsáló. Emellett legyen a röpdének beton alzata, amelyen keresztül egyetlen állat sem tudja beásni magát a belső térbe! Ajánlanak földbe sülyesztett dróthálót is e célra, ám ennek az idővel elkorrodálódott részeit valahogy „kiszimatolják” a patkányok, s a védettnek hitt madárketerciben egyszer csak megjelennek. Patkányriasztásra remekül beválik a kutya, különösen a terrier és tacsókó ügyes rágcsálóvadászok. A felsoroltakon kívül még számos galibát okozó állatot ismerünk, ilyen például a nyest és a görény is. A legjobb, ha madarainkat – már amelyiket lehet – arra tanítjuk, hogy az éjszakát egy, a volierhez tartozó zárt házikóban töltsék.

Az eddig felsoroltakon kívül például ügyelnünk kell arra, hogy a szomszéd mikor permetez, ilyenkor a röpdét célszerű lefedni. Problémát okozhat még az időjárás-változás, hirtelen lehűlés, nem várt nagy szélvihar, jégeső – emiatt is fontos a már említett védőházikó.

Kovács Zsolt

Hollywood kedvencei

A madárpókok közkedvelt terráriumi állatok. Ez nemcsak annak köszönhető, mert a több mint 900 fajuk rendkívüli szín- és formagazdagságot mutat, hanem életük bizonyos momentumainak megfigyelése is érdekes élmény. Ráadásul tartásuk nem költséges, és elég, ha heti 1-2 alkalommal ellátjuk őket.

Testalkatuk életmódjuknak megfelelően alakult. Ismerünk fán, cserjéken, fűcsomókon élő fajokat. Ezek teste kicsi, lábaik hosszúak, az utolsó íz szélesebb. Gyakran építenek maguknak búvóhelyet, úgynevezett lakócsövet. Léteznek talaj alatt élő fajok is, melyek mély üreget ásnak. Ezek zömök testalkatúak, és ide tartozik a legnagyobb méretűre növő faj, a *Theraphosa blondi* is. Vannak továbbá a talaj felszínén élő madárpókok, melyek többnyire egy fedéket nyújtó tereptárgy alatt húzzák meg magukat. Az Afrikából és Ázsiából származó fajokról általánosságban elmondható, hogy kezelésük problémás lehet, mivel több közülük erősebb méreggel rendelkezik, fűrgébbek, emellett agresszívan viselkednek. Kezelés szempontjából könnyebb lehet a dolgunk azokkal a dél-amerikai fajokkal, melyek zavarás esetén is csak ritkán marnak, inkább elbújnak vagy a levegőbe „seprik” irritáló potrohszőreiket. Ezek bőrpírt, tüszőgést, viszketést ugyan

okozhatnak, de semmiképpen nem veszélyesek. Tehát „első madárpóknak” valamilyen dél-amerikai, talajfelszínen élő fajt javasolnánk a *Grammostola* vagy a *Brachypelma* nemzetségből. Az ide tartozó fajok egyedeit egy 30 cm-es csipesz és egy salátásdoboz segítségével könnyű kezelni, illetve gyakrabban „mutatják” magukat, nem úgy, mint a színpompás, fán élő, ám jóformán láthatatlan rokonaik.

A madárpókokat kifejlett korban is viszonylag kisméretű terráriumban szokás tartani, ugyanis ezek az állatok nem nagyon hagyják el a búvóhelyük közvetlen környezetét. Gyakorlatilag csak néhány tenyérnyi területen élnek le az életüket, kivételt képez ez alól, ha valami megzavarja őket. Túl nagy helyen tartva eltűnnek a szemünk elől, és táplálékukat is nehezen találják meg. A madárpókok elhelyezése egyesével lehetséges. Terráriumukra felfelé nyíló, úgynevezett guillotine-rendszerű ajtót szokás építeni. Ezt – az üveg súlyánál fogva – a

nagyobb állatok sem képesek felnyitni, ugyanakkor mi is nehezebben felejtjük nyitva. A szellőzőfelületnek fémhálóból kell készülnie, mert a műanyagot a pókok kihasználhatják. Nagyjából 5 cm vastag, tözeges talajt és néhány tereptárgyat igényelnek, melyeket adott esetben a pókok építkezésére is felhasználhatnak. A berendezést előzőleg érdemes a külső élősködőktől mentesíteni, ha tudjuk, hőkezeléssel fertőtlenítsük, mert a vegyszerek a pókokra nézve is ártalmasak. Nagyjából 26 °C körüli hőmérsékletet igényelnek. Kardinális kérdés számukra a vízellátás. Itatótálukba érdemes egy szivacsdarabot elhelyezni, így a víz lassabban párolog el, és az állatok is szívesebben isznak ebből, mint a nyílt vízfelületről. Táplálásukra a nekik megfelelő méretű rovarok a legalkalmasabbak. Amennyiben a felkínált táplálékot nem fogyasztják el egy éjszaka alatt, akkor azt távolítsuk el a terráriumból. Egy tücsök például akár le is pethet a talajban, ha pedig a pók esetleg vedlés előtt áll, a tücsök mindenképpen megzavarhatja ebben a folyamatban. Vedlés idején ugyanis ezek az állatok már nem táplálkoznak, és ilyenkor nagyon sebezhetőek. Gyakran, külön búvóhelyet is készítenek maguknak erre az időszakra. A vedlést követően aztán újra intenzíven táplálkoznak. Az ivarérett kor eléréséig 10-12 alkalommal vedlenek. Utolsó vedlésüket követően a hímeken megjelennek a jól látható ivarszervek is. Ettől kezdve ők már nem táplálkoznak, csak a nőstényeket keresik. Éppen ezért rövidebb életűek, mint a nőstények, amelyek akár a 10 év feletti kort is megérhetik. Amennyiben sikerül szaporítanunk valamilyen madárpókfajt, készüljünk fel arra, hogy az egyesével fiolákban vagy kis műanyag dobozokban elhelyezett kispókok ellátása nagy türelmet és sok időt igénylő feladat.

Bár a madárpókok hivatalosan nem számítanak veszélyes fajoknak, ne feledjük, hogy méreggel ölő állatokról van szó. Ezért ne nyúljunk hozzájuk kézzel, még akkor sem, ha bizonyos képi felvételeken veszélytelennek tűnő attrakciókat látunk. A *Brachypelma* nemzetség fajai a Washingtoni Egyezmény II. függelékének és az EU-s rendszer B. kategóriájának hatálya alá tartoznak.

Ferenc Balázs Roland

Kaktuszok és trópusi halak idehaza

Több száz kaktusz virít a Pilis sziklás lejtőjén, és trópusi halaktól hemzseg a Hévízi-tóból eredő patak. A hír szenzációsnak tűnik, ám valójában egy ökológiai, humán egészségi és gazdasági katasztrófa előjele lehet mindez.

A Pilis-hegység egyik déli lejtőjén szépen gyarapodó kaktuszállomány kiirtásával bajlódnak évről-évre a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság szakemberei. Úgy vélik, valaki szándékosan telepítette be oda a kaktuszokat, és értett is e növényekhez, hiszen optimális helyet választott a számukra. Ugyan az oszlopos és gömbös növekedésű fajok nem túlságosan terjednek, ám a fügekaktusz-fajok igencsak otthonosan érzik itt magukat, és nagy területeket népesítettek be. Legutóbb a természetvédelmi szakemberek alpinista technikával távolították el a kaktuszokat a meredek, sziklás lejtőről. Ám nem idén kellett először elvégezniük ezt a munkát, hiszen évek óta több zsányi kaktuszt gyomlálnak ki. Ám sajnos a növények ragaszkodnak megszerzett új élőhelyükhöz, és a földben maradt néhány centis darabokból évről-évre reprodukálják magukat. Vagyis inváziós faj lett nálunk a kaktusz.

Vélhetően a Hévízi-lefolyóba se maguktól úsztak be a trópusi halak. És ez a probléma se újkeletű, hiszen már öt évvel ezelőtt is fogtak ki a patakból citromsügért, pompás malawi-sügért, jaguársügért, ötfoltos tarkasügért, tűzfejű tarkasügért és yukatáni fogaspontyot is. Sőt oly nagy egyedszámban fordulnak elő trópusi halfajok a meleg vizű patakszakaszban, hogy úgy vélik, vannak, akik itt szaporítják az állományukat.

Bár a kaktuszok bámulatos növények és a trópusi halak is gyönyörködtek a szemet, ám megtelepítésük idehaza, természetes élőhelyen mégsem örvendetes. Sőt, mindez hihetetlen veszéllyel fenyeget! Ezek közül az a legkevésbé fajsúlyos, hogy a kaktuszok összeszúrják a gyanútlan turistát, vagy a trópusi halak meghökkentik a pecást.

Valójában a legnagyobb baj, hogy ökológiai, humán egészségi és gazdasági katasztrófát is eredményezhetnek az inváziós fajok. Ilyen inváziós faj Magyarországon a természetbe kiültetett és magát igen jól érző kaktusz, vagy a trópusi hal. De hasonlóan inváziós faj idehaza a selyemkóró, az aranyvessző, a bálványfa, a burgonyabogár, az ázsiai márványpoloska, a harlekinkatica, és ilyen volt a hazai szőlőállományt szinte teljesen kipusztító filoxéra is.

Miért veszélyesek az inváziós fajok?

Felborítják az ökológiai egyensúlyt, csökkentik a biodiverzitást. Mivel nincs természetes ellenségük így hihetetlenül gyorsan szaporodnak, elveszik a táplálékot, az életteret az őshonos fajoktól, így azok akár ki is halhatnak. Nem illeszkednek bele a területen évmilliók óta működő és egyensúlyban lévő természetes folyamatokba. Súlyos allergiát kiváltóak lehetnek.

Persze, ha még ez sem elég meggyőző azoknak, akik szívesen sétálnának kaktusz-

dőben a hazai tájon, és úszkálnának trópusi halakkal a hazai vizekben, fontos tudni, hogy miért nem jó, ha csökken a biodiverzitás, vagyis egy-egy terület biológiai sokszínűsége.

A fajgazdagság, a biológiai sokszínűség (biodiverzitás) az élővilág túlélésének záloga.

Évmilliók alatt alakultak ki a fajok, amelyek egy olyan fantasztikus rendszert alkotnak, amelyek képesek tolerálni a változásokat. Képesek egymást támogatva működni, miközben az evolúció is végezheti a szelektív munkáját. De napjainkban is változhat a klíma, jöhetnek új betegségek, változhat a

légkör összetétele, történhet természeti katasztrófa. Ha biológiailag sokszínű egy-egy terület élővilága, akkor a sok száz, sok ezer fajtól lesznek olyanok, amelyek képesek túlélni a változást, képesek élni a megváltozott körülmények között is, így általuk ismét benépesülhet élettel a táj. Ám, ha fajszegény a terület, könnyen előfordulhat, hogy nem lesz olyan faj, amely tolerálná a változást, így gyorsan kopárrá, élettelené válhat a környező világ.

Napjainkban Európában több ezer idegenhonos faj van jelen, ám ezek zöme jelenleg úgy tűnik nem jelent veszélyt a helyi élővilágra. Ugyanakkor azt is tapasztalhatjuk, hogy mindössze néhány faj agresszív inváziója megváltoztathatja több ezer hektár terület természetes élővilágát, és a haszonnövényekben is hihetetlen károkat tud okozni. Az idegenhonos növény- és állatfajok jelentős része a közlekedés potyautasaként érkezett a kontinensre. De vannak, amelyeket az ember telepített be valamely haszon reményének okán. Ez utóbbiak közül már több tucatról is kiderült, hogy betelepítésük oktalanság volt.

BNE

ÉLŐ ÁLLAT

Mintatelepemről országosan és nemzetközileg is elismert álmányomból kaphatók: gyémántfácán tenyésztőjások és növények előjegyezhető. Zöldszárnyú, borvörös, ausztrál kontyos, zebra, fokföldi, gyémánt bronznyakú és bronzszárnyú, perugalamb, gyászgalamb, gyöngygyakú egzotikus galambok; kaliforniai copfos, gammale, mexikói, kínai törpe fürj, hegyi fürj és selyem, kontyos kacagó gerlek több színben. Tóth Sándor, gyémántkoszorús mestertenyésztő, 1172 Bp. Hektár u. 14. Tel.: (06-1) 257-5647. (Pest megye)

Texán galambok eladók. Tel.: (06-30) 9792-507.

Tojóhibrid jérce 17 hetes életkortól, oltási igazolással rendelhető szállítással, kistételben is. Horváth Zoltán. Tel.: (06-30) 532-0728. horvathfarm@gmail.hu

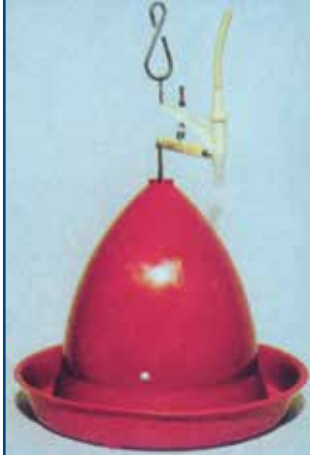
Tenyésztő és napocsibe rendelhető, shaver farm, color, maszter és sárga hús fajtákból. Ár megegyezés szerint. Urbán, Jászapáti. Tel.: (06-57) 440-917, (06-30) 3387-191. (Jász-Nagykun-Szolnok megye)

Baromfitartók figyelem!

Újra kapható a jól bevált **pisztolyszepes itató** kompletten és alkatrészenként is. (pisztolyszepes + alkatrészek)

Deltop Kft.

**Tatabánya, Fürdő u. 55.
Tel.: (06-34) 316-326.**

**Francia nyelvterületről, Lacau-
ne, Romanov, Romane, Berri-
chon, Blanche du Massif
Central (BMC), Ile de France,
Suffolk, Francia texel, Vendéen** juhfajták, továbbá Francia alpesi, Szánentáli és Búr kecskefajták, illetve valamennyi francia juh, kecske, szarvasmarha és igavonó ló fajták importja ez év során is. Tel.: (06-30) 460-32-52; (06-20) 565-10-45; (06-82) 820-579. www.tenyallatimport.hu

**Békési Keltetőnél hús- és ket-
tőshasznú** napocsibék rendel-
hetők. www.bekesikelteto.hu.
Érd.: Tóth Szabolcs. Tel.: (06-20)
9189-647, (06-70) 3397-983. (Bé-
kés megye)

Fiatl és ivarérett pávák eladók.
Pávarezervátumból tizenöt szín-
ből választhat. Tel.: (06-30) 509-
3398. (Veszprém megye)

Nagytestű kék strasszer költő-
párok, vörös kingek, texának el-
adók. Tel.: (06-70) 232-5753.
(Hajdú-Bihar megye)

GÉP-BERENDEZÉS

**Villanypásztorok eladók, gyár-
tótól.** Akkumulátoros, és hálózati
üzemű villanypásztorok eladók ta-
núsítvánnyal, garanciával, 4 Joule,
és 8,1 Joule tárolt energiaszinttel.
Ár 22 000, illetve 32 000 forint.
Tel.: (06-30) 359-7998. (Pest me-
gye)

**Villanypásztorok, bivalyerő-
sek, okosak!** Kocsis mérnök,
www.pulivillanypasztorok.hu tel.:
(06-30) 9470-954. (Tolna megye)

Nyúl-taposórácsot a gyártótól.
DELTOP Kft. Tatabánya. Tel.: (06-
34) 316-326.

**Gázagyúk madár- és vadriasz-
tásra** több típusban rendelhető
közvetlenül a gyártótól. Tel.: (06-
30) 250-0436.

Villanypásztor eladó 12 és 220
Voltos postai utánnvétellel is, 18
ezer Ft-tól. Tel.: (06-30) 937-
8980, (06-70) 429-1414. (Nógrád
megye)

VEGYES

**Kötelek: Ipari és mezőgazdasá-
gi köteleket rendeljen meg
közvetlenül a gyártótól!** (mar-
hakötél: termékdíjas), istráng, ló-
kötőfék, villanypásztor zsinór, jel-
zőkötél 7 színben, elletőkötél stb.
Domokos Sándor, kötélgyártó.
5520 Szeghalom, Széchenyi u. 97.
E-mail: dosankotel@freemail.hu
Tel.: (06-20) 479-7787, (06-30)
945-6384.

Galamb és baromfi lábgyűrűk
készítését vállalom. Szolcsánszky
László. Tel.: (06-1) 263-2038.
szolcsanszky.l@gmail.com

INGATLAN

6,7 ha, 16 éves tölgyerdő Gyula
külterületén, bekerítve eladó.
Tel.: (06-30) 968-2875. (Békés
megye)

HIRDETÉSMEGREDELÉS

Megrendelem a következő hirdetés közzétételét:

A hirdetés szövege:

.....

.....

.....

Tel.:

Megye (ingyenesen közöljük): A megjelenés kért ideje:

A megrendelő címe, ahová a befizetési lapot küldhetjük:

Név:

Lakcím:

Vállalkozói adószáma:

Aláírás

Az próbihirdetések ára szavanként 370 Ft + 27% áfa, a keretes hirdetés hasábmilliméterenként 680 Ft + 27% áfa.

A hirdetés megrendelést jól olvashatóan, nyomtatott betűvel a szerkesztőség címére küldjük,

A KÉRT MEGJELENÉST MEGELŐZŐ HÓNAP 20-ÁIG.

Címünk: Kistermelők Lapja, 1591 Budapest, Pf.: 294. E-mail: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu

Fél évszázad a strasszerek büvöletében

Kiss Sándor immár több mint fél évszázada tart a portáján strasszereket, galambásmúltja pedig mintegy 80 évre tekint vissza. Ez idő alatt sok különféle takarmánykiegészítőt kipróbált, melyek közül kimagasló eredményeket ért el a Citr-Mix segítségével.

Kiss Sándor Rákospalotán született és él ma is. Számára az 1942-es év mérföldkövet jelentett, amikor tanárának, Ambrus Zoltán kántortanítónak a mintegy 200 egyedből álló magyar szarkakeringő fal-kája mély benyomást tett rá. Amikor csak tehette, eljárt hozzá, segített az etetésben, takarításban, s a „fizetségként” kapott madarakkal idővel megalapozta saját állományát is. Hosszú éveken keresztül hobbiszinten galambászott, s nagy szerencséjére a katonai szolgálat ideje alatt sem kellett megválnia madaraitól, ez idő alatt edesapja gontozta a tollasokat.

1962-ben Kiss Sándor „szervezett galambász” lett – Kőbányán belépett a B10-es egyesület tagjainak a sorába, mivel ez volt a munkahelyéhez legközelebb. Ebben az időben egy neves tenyésztőtől nyolc sárga strasszert vásárolt, s a fajta annyira a szívéhez nőtt, hogy ezt tartja a mai napig is. Nagy lendülettel végezte egyesületi munkáját. Megszerették, s 1969-ben átirányították a mai MGKSZ központjába, a Dembinszky utcába, ahol a nagytestű galambok szakosztályában dolgozott. Munkája megbecsüléseként 1964-ben megválasztották a szakosztály elnökévé. Az ezt megelőző év novemberében Gellei Imrével megalapította a Magyar Strasszertenyésztők Fajta-klubját, mely a mai napig nagyon jól működik viszonylag nagy taglétszámmal. Sándor bátyánk hét évig vezette ezt a szervezetet.

A szakosztály élén egy évtizedet töltött. Hosszú évekig a szövetség országos bírálótestületének alelnöke volt, s mivel Magyarországon ebben az időben az Intertau tagja volt, így a nemzetközi bírói vizsgát is le kellett tennie, hogy mint bíráló vehessen részt a hét hajdani európai szocialista ország és Jugoszlávia évenkénti kiállításain. Országonként 200 galambot lehetett nevezni, s egy-egy ország 3-3

bíróat delegálhatott. Egy-egy delegáció élén a vezetőbíró állt. Kiss Sándor gyakorta töltötte be ezt a pozíciót.

1985-től a szövetség vezetőségi választását követően 12 éven át a bírálótestület elnöke volt, s a 280 magyar bíráló vezetőjévé választották. Gyakran hívták külföldre is bíráltni. 1990-ben különös megtiszteltetésben részesült: egy izraeli nemzetközi kiállításon bírálhatta. Igen nehéz, már-már háborús viszonyok között tartották meg ezt a kéthetes rendezvényt, ahol nemzetközi bírói továbbképzésen is részt vehetett. '98-ban azonban úgy döntött, hogy leteszi a lantot, ekkor az MGKSZ örökös tiszteletbeli tagjává választották.

Jelenleg a B15-ös szervezet tagja, szakmai munkája szempontjából az itt eltöltött három évtizedet szintén fontosnak tartja. Ahogy erejéből telik, minden évben részt vesz a kiállítás megszervezésében és építésében. Nagy gyakorlata van az ilyen munkában, ugyanis 1975 és '97 között az országos kiállítások műszaki főrendezőjeként is dolgozott, s a szövetség fennállásának 100. évfordulójára rendezett 1982-es grandiózus, a Budapesti Vásárváros területén tartott kiállítás megszervezésében is komoly feladatot végzett.

Amióta a '60-as években elkezdte magát a strasszerek mellett, a fajta jelentős átalakuláson ment keresztül. Mintegy fél évszázada még a kisebb testű cseh-morva típus volt elterjedt, melyek kijárós, szorgalmasan gyűjtögető galambok voltak. Később azonban a nagyobb testű német típusúak terjedtek el nálunk is, ezeket tartja Kiss Sándor is már több évtized óta. A tojók 80-85 dekásak, a hímek 1 kilogramm körüliek. A jó minőségű strasszer kitenyésztése nagy kihívás, az évente kétszer megrendezett országos klubkiállítás a különösen kiváló egyedek nagyon rit-

kán fordulnak elő, de olykor ezek akár 98 pontot is elérnek.

A kimagasló minőségű állatok szaporítása azonban igen nagy kihívást jelent, jó esetben is csak évi 4-6 fiókéval hálálják meg a gondoskodást. Gyakori a fiatlan tojás, a nem kellően életerős fióka, s olykor előfordul az is, hogy a szülőknek nem elegendő mennyiségű vagy minőségű a begyteje. Ez régi probléma – nemcsak a minőségi strasszerek tenyésztői számára: gyakorta előfordul más fajták tenyésztése során is. A hosszú évtizedek alatt Kiss Sándor sokféle szert kipróbált, hogy orvosolja a bajt, végül galambásztársai és egy állatorvos ismerőse tanácsára kezdte el használni a nem vényköteles Citr-Mixet, egy szerves savak keverékéből álló készítményt, mely rezisztencia kialakulása nélkül pusztítja a kórokozókat, miközben az állatok vitalitását erősíti. Kiss Sándor az ivóvízbe adagolja a szert, galambjai 3 ml/literes dózisban hetente kétszer kapják. Ennek hatására számottevően több és jobb fiókat neveltek fel a galambok, s a vedlés is gyorsabban, problémamentesebben zajlik. Fontos megjegyezni, hogy voltak olyan galambok, melyek kezdetben idegenkedtek a Citr-Mixes víztől, de ez hamarosan megváltozott. A régi, több évtizedes problémák jelentős részére megoldást talált a Citr-Mix használatában.

Kiss Sándor idén áprilisban ünnepli 90. születésnapját, s továbbra is szeretné 10 párból álló strasszerállományát fenntartani, s jó eredményeket elérni velük. Ezekhez a sikerekhez a kiváló ár-érték arányú Citr-Mix használata is hozzájárul, melyet több évtizedes tenyésztői tapasztalatai alapján is szívből ajánl galambásztársainak, akár a posta-, akár a röp-akár az alakgalambok rajongóinak.

VIGYÁZAT HAMISÍTJÁK! Csak eredeti csomagolásban vásárolja! Kövessen a Facebookon (Facebook/Citr-Mix)! A készítmény forgalmazására viszonteladók jelentkezését várjuk az ország bármely pontjáról! Telefon: 20/224 5287, e-mail: hummelstrade@gmail.com

RÁGCSÁLÓRIASZTÓK

Szabaduljon meg hivatlan vendégeitől!

- egér, patkány
- nyest, görény
- bolha, kullancs
- galamb, seregély
- vakond
- pele

Forel Elektronikai Kft.
2800 Tatabánya, Kossuth Lajos u. 30.
Tel./Fax: +36 34 316 673
E-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu • www.ragcsaloriaszto.hu

ÉLÉRE RAKJÁ, AKI SPÓROL	EGYVELEG	ARCULAT ÖSSZKÉP. IDEGEN SZÓVAL	KÉN VEGYJELE	MEGFEJTÉS, 2	OSZMÁN TISZT	ENNEK ELLENÉRE	ELŐTAG: ELLEN	A SUGÁR JELE	KÁVÉ-FAJTA	BAROMFIT TOLLÁTOL MEGFOSZT
MEGFEJTÉS, 1				M						
ALVÁS-FÁZIS			HELYES-LES							TIROLI RÉSZLETI: AZ EGYIK TERITÓ
KUBA FŐVÁROSA			HELYES-LES EGY KEVES				SPORT-LÖVÉSZET TERÜLET			
INÁS, TANONC						HASZTALAN KLUBBA JÁR				
VACAK, POCSÉK	MAGÁNY-KEDVELŐ EMBER JELFOGÓ						ÓVODAI CSOPORT PÓNI, PÁROS BETŰI			
			FUTVA MENEKÜLŐ MESSZIRE							CSEH AUTOJEL AJÁNLOTT BETŰI
SZÁNTÓ-ESZKÖZ										
RITKA FERFINEV				AKTA KONZERVATIV KÉRESZTENY KOZOS-SÉG TAGJA						
MEGFEJTÉS, 3	A	FÉMPÉNZ		RÉGI SÜLY-MÉRTÉK RIGAI LAKOS						
VÁRJON CSAKI			ASSZONY-NEV KÉPZŐJE							
			MEGFEJTÉS, 4							
			DÉMON							
PORCOS SZERV			SOMOGY MEGYEI KOZSÉG FOLYADÉK							BECÉZETT ETELKA SZEMÉLYED
										SZÖVÉGI
TEÓRIA	N									

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztoly lövés hangjával. Így egy veszély zóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, eröművek, repülőterek, stb.

Forel Elektronikai Kft.,
2800 Tatabánya, Kossuth Lajos u. 30.
Tel./Fax: +36 34 316 673, e-mail: spuri@spuri.hu

„A fácánok a bokrok alatt lapulnak, a rókák öreg fák gyökerei alatt, a nyulak, ahol éppen alkalmas vackot találnak, a pénzmapocok és vidrák rejtett barlangjaikban, a nyestek, nyusztok, mókusok különféle fészkekben és odvakban, és ... (megfejtés).” A rejtvény fősoraiban Fekete István Téli berek című regényéből vett idézet folytatását rejtettük el. A megfejtést nyílt levelezőlapra vagy e-mailben is elküldhetik a szerkesztőség@kistermeloklapja.hu címre. Kérjük a levelezőlapra vagy az e-mail tárgy sorában jelezzék: „REJTVEY”. A helyes megfejtést beküldők között egy rágcsálóriasztót sorsolunk ki. Címünk: **Kistermelők Lapja, 1591 Budapest, Pf.: 294.** Beküldési határidő **2021. február 25.** Januári megfejtésünk: „...olyan hosszú lesz öreg ló korában a lapockától fölfelé.” A Forel Kft. rágcsálóriasztóját Jansik Péter csabacsúdi rejtvényfejtőnk nyerte.

KIPRÓBÁLTUK – TÖKÉLETES

Mennyei sült kacsamell fél óra alatt!

Ropogós bőr, puha, rózsaszín hús, kiváló zamatok és egy pici forró. Ez a tökéletes sült kacsamell titka, amelyet serpenyőben, a sütőben és a fedő alatt pihentetve készíthetünk el mindössze fél óra alatt!

Hozzávalók:
Négy főre 2 db kacsamell, valamint kevés só és bors
Köret: sütőtök, gyöngyárpa, káposzta, szederlekvár

Elkészítés:
A mell bőrét éles késsel kockázzuk be, de a húsát ne érje a kés! Sózzuk, borsozzuk, és ízlés szerint használhatunk hozzá bazsalikomot, vagy majorannát is, esetleg keleti fűszereket.
Az egészben lévő kacsamelleket bőrével lefelé fektessük egy vastagabb aljú serpenyőbe, amibe zsiradékot nem kell tennünk, mert a bőrből hamar kiolvad a zsír. 6 percig süssük, majd fordítsuk meg és a másik felét 3 percig süssük.
Közben melegítsük elő a sütőt 220 Celsius-fokra! Helyezzük be a melleket a húsos oldalával lefelé, vagyis a bőrös részével felfelé fordítva! Süssük 15 percet, így rózsaszínű, omlós lesz a hús belseje. (Ha valaki jól átsülten, barnán szereti, akkor 18 percig süsse!)

Doros Judit konyhájából

Vegyük ki a sütőből és hagyjuk pihenni 10 perct! Tökéletes szaftos, zamatos hús lesz a végeredmény. Szeletejük fel 1,2 cm vastagságúra, és frissen tálaljuk! Köretnek sült sütőtököt, árpagyöngyöt (gersli), dinsztert káposztát és szederlekvárt kínálhatunk hozzá.

KERÍTÉS VAGY TETŐ LEGYEN FELÚJÍTVA? MINDKETTŐ!

VÁLASZD A METÁL-SHEET KFT. MINŐSÉGI ALAPANYAGAIT!

OTTHON FELÚJÍTÁSI
TÁMOGATÁS 2021

KÉRJ AJÁNLATOT!

Kezd el az új évet házfelújítással!

Az állami támogatások igényléséhez egyeztess kiviteleződdel és kérjétek ajánlatot a szükséges alapanyagokra cégünktől. Tájékozódj online a további részletek felől. www.metal-sheet.hu

Garázs szendvicspanelből? Elő tető vagy terasz trapézlemezről? Tetőfelújítás cserepeslemezről? Kerítés csere famintás kerítéselemekből? Mindegyikre érvényes lesz az új támogatás!

- Minden anyagbeszerzést és munkadíjat számlával kell igazolni, és a munkálatok elvégzéséhez szerződést kell kötni a szakemberekkel. Fele-fele arányban számolható el az anyagköltség és a munkadíj az állami támogatás igénybevételénél. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy egy egy másfél milliós munkadíj elszámolásához legalább ugyanennyi anyagköltség számlával való alátámasztására van szükség.
- Igényelhető a következőkre: kerítés építése, tető cseréje, felújítása, szigetelése, terasz, előtető építése, gépjárműtároló építése vagy nyitott gépkocsibeálló kialakítása, a lakással azonos ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számon található épület, nem lakás céljára szolgáló helyiség (így különösen: nyári konyha, mosókonyha, tároló) felújítása...

Kérj ajánlatot még ma!

Vajna Péter

vajna.peter@metal-sheet.hu

+36 30 016 7506

Tóth Szeverin

toth.szeverin@metal-sheet.hu

+36 30 842 6855

Még több információ: www.metal-sheet.hu

Állattenyésztés, technológiai újdonságok, helyi termékek?

A Kistermelők Lapja havilapban **választ talál** mindenre.

Válasszon kiadványainkból!

Lap neve	digitális lap ár/év	nyomtatott lap ár/év
Magyar Mezőgazdaság	18 000 Ft	25 740 Ft
Kertészet és Szőlészet	16 000 Ft	22 920 Ft
Kistermelők Lapja	3 525 Ft	5 100 Ft
Méhészet	3 725 Ft	5 340 Ft
Kertbarát Magazin	2 785 Ft	3 990 Ft
Kerti Kalendárium	2 840 Ft	4 100 Ft
Pegazus	5 800 Ft	8 340 Ft
Borászati Füzetek	-	8 400 Ft

Fizessen elő most!

www.magyarmezogazdasag.hu

elofizetes@magyarmezogazdasag.hu

+36-1-767-8262

az ország bármely postáján

